



MED VERSKO IN POLITIČNO STVARNOSTJO

SMO ZANESENJAKI?

Glede na presenetljivo veliko število preferenčnih glasov, ki jih je na zadnjih deželnih volitvah zbral Ivo Jevnikar, smemo upravičeno sklepati dvoje: 1. volivke in volivci, ki tradicionalno glasujejo za "lipovo vejico", so takrat množično poslušali navodila Slovenske skupnosti in se na volišču tudi ustrezno ravnali; 2. izidi po posameznih voliščih so spet potrdili, da so naši ljudje "pismeni" in bolj politično zreli kot njihovi italijanski sovrstniki, saj vemo, kako je v volilni kabini za marsikaterega upravičenca težko ob izbranem volilnem znaku napisati še kandidatov priimek.

Ob takih nadvse laskavih ugotovitvah pa bo marsikdo popolnoma upravičeno pripomnil: kaj nam vse to pomaga, če naši slovenski volivci in volivke niso dosegli svojega glavnega cilja? Njihov kandidat namreč ni prišel v deželni zbor, čeprav je bila njegova "bera" obilna.

Slovenska skupnost je morala - kot znano - zaradi odločno krivične volilne zakonodaje ugrizniti v kislno jabolko in se je naposled odločila za volilni nastop v okviru koalicije, imenovane Ljudska sredina za reforme (CPR, *Centro popolare riformatore*). Volilni izidi so pokazali, da je od italijanskih koalicijskih partnerjev zdaleč najmočnejša Italijanska ljudska stranka (PPI), kateri tudi pripada vseh sedem izvoljenih deželnih poslancev. Toda iz volilnih izidov v tržaškem in goriškem okrožju je zelo jasno razvidno, da PPI brez glasov Slovenske skupnosti nikakor ne bi izvolila sedem kandidatov. To pomeni, da so bili glasovi naših slovenskih volivk in volivcev v tem pogledu odločilni.

Glede na takšno stanje menimo, da bi Slovenska skupnost mogla in celo morala od glavnega volilnega koalicijskega partnerja zahtevati, naj poskrbi, da eden od njenih sedmih izvoljenih poslancev odstopi in da njegovo mesto v zbornici zasede Ivo Jevnikar. Če je PPI stranka s pravim čutom za politično stvarnost in z vizijo, ki je vredna velikega politika, kakršen je bil Luigi Sturzo, bo takšno zahtevo SSk in pričakovanje lepega dela naše slovenske narodne manjšine upoštevala in tudi ustrezno ukrepala. S tem bi med drugim z dejanji in ne le z besedami vsaj delno popravila v nebo vpijočo krivico, ki so jo bili v deželnem svetu Slovenski skupnosti prizadeli njeni politični predniki iz vrst tedanje KD, ko so tako spremenili volilne predpise, da je morala edina slovenska politična organizacija v deželi in državi izginiti iz deželnega zbora Furlanije-Juljske krajine.

Smo fantasti, zanesenjaki, če tako modrujemo? Mislimo, da ne, saj je znani italijanski politolog Ernesto Galli della Loggia svoj čas napisal, da je sestavni del resnične politike tudi snov, iz katere so narajene sanje.

DRAGO LEGIŠA

PRAZNIČNO LETO SLOVENCEV

ANDREJ BRATUŽ



"Kdor svojo domovino ljubi, se bo vsega veselil, kar srečo domovine povišuje. Srce ga bo bolelo, če jo nadloga in nesreča zadene. Kdor svojo domovino ljubi, ji iz srca želi vse, kar je zanjo dobrega in koristnega."
(A. M. Slomšek)

Te besede našega velikega Slovenca in prvega blaženega naj veljajo za uvod v razmišljanje o današnji usodi slovenske domovine, to je države Slovenije pa tudi vseh Slovencev, ki sicer žive izven njenih meja. Gre namreč za skupno usodo, za srečo in nesrečo slovenskega naroda, ki na pragu novega stoletja in tisočletja vedno bolj išče svojo pot v Evropo, v enakovredno skupnost z drugimi narodi in državami stare celine in tudi sveta. Oglejmo si zato nekaj sončnih in senčnih strani, ki danes obvladujejo dogajanja ali družbeno in politično sceno pri nas.

Začnimo z nekaterimi zelo svetlimi dogodki, ki so v tem letu do zdaj v slovenski areni prižgali luč upanja in veselja. In to najprej na cerkvenovskih strani. Pred dobrimi desetimi dnevi je prišla vest o proglasitvi škofa A. M. Slomška za blaženega, o čemer smo že pisali v prejšnji številki. To je gotovo imeniten dogodek za ves slovenski narod in priznanje za slovensko Cerkev, ki jo je nekoč prav Slomšek tako častno predstavljal zlasti v svoji novi mariborski škofiji, pa tudi nasploh z velikim verskim, vzgojnim in ekumenskim de-

lovanjem. Razglasitev slovenskega škofa in kulturnika za blaženega bo gotovo izreden praznik vseh Slovencev, ne le vernikov, ampak vseh, ki ljubijo svojo besedo in svoj narod. Beatifikacija velikega škofa je torej pred nami. To pomeni eno največjih priznanj vesoljne Cerkve sinu slovenskega naroda, ki mu bo - upamo - sledila še kanonizacija ali proglasitev za svetnika. V vsem tem se Slomšek prav po svoji ekumenski vni lepo povezuje s slovanskima apostoloma sv. Cirilom in Metodrom, ki sta danes poleg sv. Benedikta priznana kot sozavetnika Evrope.

Drugo veliko priznanje slovenskemu narodu in posebnost Cerkev je bilo letošnje imenovanje slovenskega kardinala. Torontski nadškof dr. Lojze Ambrožič je tako z vstopom v kardinalski zbor drugi Slovenec v tem kolegijsko goriškem nadškofu kardinalu Jakobu Missii ob koncu prejšnjega stoletja do leta 1902. Seveda je bila in je to čast tako za slovenski narod kot za Kanado, kjer naš cerkveni dostojanstvenik deluje. Tako je kardinal Ambrožič v tem smislu podčrtal to dvojnost identitete (kjer pa gotovo slovenska po kulturi in

formaciji izstopa) na znanem sprejemu za Slovence po letošnjem februarjem konzistoriju v Rimu.

Naj ob teh prazničnih dogodkih z veseljem spomnim še na en pomemben dogodek v diplomatskem okviru. Še zlasti kot primorski Slovenci z zadovoljstvom beležimo nedavno imenovanje dr. Karla Bonuttija za novega veleposlanika republike Slovenije v Vatikanu. Novi ambasador je goriški rojak, ki dobro pozna naše zadeve in probleme. Zato smo prepričani, da bo lahko dober glasnik vseh pričakovanj in upov tudi primorskih Slovencev. Njegovo dolgoletno in plodno zanimanje za našo stvarnost nam je v tem dober porok.

"EDINOST, SREČA, SPRAVA..."

Naš največji poet in Slomškov sodobnik je prav v verzih svoje *Zdravljice*, danes slovenske himne, lepo podčrtal upanje Slovencev na edinost, srečo in spravo. Prav danes so ta pričakovanja vse bolj aktualna in tudi za ves slovenski narod in državo kar se da konkretna. To velja tako za Slovence v matični domovini kot v za-

mejstvu in zdomstvu. Zato nekaj misli o tem.

Politično življenje v republiki Sloveniji je precej raznoloko in razvejano, od notranjih zadev (denacionalizacija in še kaj) do velikih odprtih vprašanj v zunanji politiki. Odnosi s sosedi niso vedno rožnati. To se še zlasti kaže v zadnjem času v odnosih s Hrvatsko, ki vedno kaj dreza in tako otežkoča prave dobre sosedske odnose, zlasti pa prijateljstvo med dvema republikama, ki sta se znali ena prej, druga kasneje osvoboditi jugoslovanskega oklepa. Bolj konstruktivni so danes npr. odnosi z dvema zahodnima sosedama, članicama Evropske unije, kot sta Italija in Avstrija. Slednja je v tem trenutku zelo pomembna, saj ima v svojih rokah polletno predsedstvo Evropske unije. Z Italijo se odnosi sicer vedno boljšajo, ni pa še opaziti dokončne politične volje za rešitev našega manjšinskega vprašanja s sprejetjem pravičnega zaščitnega zakona. Vse pa kaže, da bo do njega le prišlo, čeprav ne vemo, ali bo res tak, kot si ga Slovenci v Italiji želimo.

Slovenija nato nadaljuje s svojimi prizadevanji za dejanski vstop v politično Evropo. V to so usmerjene v glavnem njene sile in prizadevanja, saj prav Dunaj sedaj pritiska na hitrejši postopek za razširitev unije.

Pred nami pa je sedaj v Sloveniji zelo živa in tudi marsikdaj zelo polemična debata o narodni spravi. O tem so že v parlamentu izdelali razne osnutke, okoli katerih iščejo soglasje strank in politikov. Najprej je šlo v glavnem za obsodbo totalitarnega komunističnega režima, ki je pol stoletja pestil državo. Da je pri takem dokumentu težko, če že ne skoraj nemogoče najti edinost med političnimi silami, je pač več kot jasno.

STRAN 2

02 Ivan Žerjal / V OSPREDJU BERBERSKO VPRAŠANJE

LJUDEM, KI JIH JE PRIZADEL POTRES, ŽELIMO POMAGATI. ZATO BOMO TUDI NA UREDNIŠTVU ZBIRALI DENAR, KI GA BOMO POTEK ZA POTRESENCE IZROČILI NAJBOLJ POTREBNIM DRUŽINAM.

03 Ivan Žerjal / intervju JELKA CVELBAR

04 APOSTOLSKO PISMO "GOSPODOV DAN"

05 V OGLEJU O JUBILEJNEM LETU 2000

06 Jurij Paljk / O PRVEM ČUKOVEM ROMANU

07 Marko Vuk / GRČARJEVE SLIKE V ŠTANJELU

09 Matjaž Rustja / pogovor ANDREJ MAVER

10 Danijel Devetak / pogovor ELENA ORZAN

12 Vida Valenčič / EVROPA NARODOV: LUŽIŠKI SRBI

13 Marjan Drobež / PRIPRAVE NA ZAČETEK POGAJANJ Z EZ

15 Erik Dolhar / SVETOVNO PRVENSTVO PRESENEČENJ



SVET OKROG NAS

KOSOVSKA KRIZA SE STOPNjuje

KOSOVO KAKOR VIETNAM?

SAŠA RUDOLF

Beograd mora zaustaviti posege posebnih srbskih oddelkov. Albanci pa še morajo sestaviti enotno delegacijo, ki jih bo zastopala na pogajanjih. Tako svetuje evropska petnajsterica, ki je kosovski krizi posvetila sejo zunanjih ministrov. Obenem so v Bruslju podprli poziv kontaktne skupine k takojšnji prekinitev sovražnosti in začetku političnega procesa, v kateri bo neposredno vključena tudi mednarodna skupnost.

Toda to so - kot kaže - le dobri nameni. Položaj na Kosovu je iz dneva v dan bolj napet. V neposredni bližini največjega kosovskega rudnika Trepča potekajo siloviti boji med srbskimi vojaškimi in policijskimi enotami ter borci Kosovske osvobodilne vojske. Do spopadov je prišlo pri Obiličih in Peči.

Čeprav so Srbi minirali mejne prehode z Albanijo, se dotok orožja Kosovski osvobodilni vojski ni zaustavil. Orožje naj bi Albancem prodajali častniki jugoslovanske vojske. Tako trdi v celovečerni reportaži dresdenska televizijska postaja, ki je pred kamero povabila predsednika kosovskih Albancev v Nemčiji Ibrahima Kelmendija. Ta je za oddajo "Fakt" povedal, da so slabo plačani častniki srbske vojske in policije sami vzpostavili stike s kosovsko osvobodilno vojsko in ponudili, seveda proti plačilu, zaloge orožja, nabojev in razstreliva. S prostovoljnimi prispevki v Nemčiji živčih kosovskih Albancev, je še povedal Kelmendi, naj bi zbrali denarja za oborožitev polka borcev. Srbski častniki prodajajo vse, od lahkega orožja in minometalcev do protitankovskih raket in topov.

Res, da besedam ni v polnem verjeti, čeprav ne bi bila novost, da napadalec prodaja orožje napadencu. Podobno se je dogajalo v Vietnamu, pa tudi med štiriletno vojno v Bosni in Hercegovini. Nič novega torej, okoriščevalce še posebej v vojni nikdar ne manjka.

V ALŽIRIJI SPET V OSPREDJU BERBERSKO VPRAŠANJE

IVAN ŽERJAL

Preteklega 5. julija je v Alžiriji postal veljaven zakon, ki določa, da je arabščina edini uradni jezik v državi. Po tem zakonu bodo morale odslej vse uradne listine biti napisane v arabskem jeziku, pouk v šolah bo moral potekati v arabščini, ki bo prav tako edini jezik na uradnih proslavah.

Zakon je alžirski parlament izglasoval že leta 1990, a ga je takratni predsednik republike Boudiaf (ki je bil kasneje ubit v atentatu) zamrznil, ker po njegovem mnenju razmere za njegovo udeležbo niso bile še dovolj zrele. Pred dve-

ma letoma pa so alžirske oblasti določile, da bo zakon postal veljaven 5. julija letos in tako se je tudi zgodilo.

Protestni manifestaciji, ki so ju priredili pripadniki dveh glavnih berberskih strank v središču Alžira, sta zaradi pre-

povedi in močne policijske prisotnosti propadli. Vendar ni bilo tako v raznih središčih Kabilije, kjer je berberska narodnostna skupnost močno prisotna. Tam so se zvrstile številne manifestacije, na katerih so padle tudi smrtno žrtve. Zlasti v kraju Tizi Ouzou, 90 km vzhodno od Alžira, se je deset tisoč ljudi zbralo, da bi potrdili svojo pripadnost berberskemu narodu in da bi protestirali proti umoru priljubljenega pevca Lounesa Matouba. Matouba so pred kratkim po uradnih virih ubili islamski integralisti, dinamika umora pa ostaja nejasna, tako da mnogi sumijo, da so ga umorili pripadniki sedanjega alžirskega režima predsednika Zerouala, ki želi utišati vsak opozicijski glas.

Berberi so potomci antičnih prebivalcev Severne Afrike. Ponosni so na svoj izvor in so se vedno postavljali proti poskusom podjarmljenja in potujčenja, ki so ga v stoletjih hoteli izvršiti različni zavojalci, od Rimljanov do Arabcev in Francozov. Ne ve se točno, kolikšno je število Berberov v Alžiriji. Bilo naj bi jih okoli dva milijona na 28 milijonov prebivalcev, ki jih šteje ta država. Po njihovih virih pa naj bi jih bilo celo od 20 do 30 odstotkov. Kakorkoli že, v Alžiriji je zopet prišlo na dan berbersko vprašanje. Odločitev alžirskih oblasti o popolni arabizaciji javnega življenja pa prihaja sredi krute državljanske vojne, ki jo bojujejo režim na eni strani in islamski skrajneži na drugi in ki je terjala že okoli sto tisoč mrtvih. Zadnja poteza alžirske vlade pa utegne še dodatno zaostri že itak obupno stanje v državi.

PREJELI SMO

VERJETNO NAS BO ŠE BOLELA GLAVA

Ob zadnjih deželnih volitvah, pri katerih je Slovenska skupnost morala v družino s strankami CPR, nas izidi niso zadovoljili: nismo izvolili svojega predstavnika v deželno zbornico, obenem pa smo izgubili priložnost, da bi kot samostojen politični osebek nekaj pomenili. Gesla, kot so bila "Sponosom naprej", "Voli slovensko!" ali "Voli lipovo vejico!", so že v ropotarnici našega političnega udejstvovanja. Sli smo na pot iskanja lastnega uveljavljanja v sklopu te ali

one vsedeželne strankarske povezave, v igro preferenčnih glasov. Potem smo izvedeli, da so v Trst vozili slovenske in hrvaške državljane, da so volili za italijanske kandidate na isti listi. Danes pa zvemo, da deželni tajnik ljudske stranke podpira za deželno vladno povezavo z Nacionalnim zavezništvom v primeru podpore njega samega za predsednika. Res bridka in nelahka naloga za naše voditelje, za Slovence pa mrzla prha.

- MIRKO ŠPACAPAN

POVEJMO NAGLAS

JANEZ POVŠE

EDINO SPRAVA LAHKO RESNIČNO UKINE SLOVENSKE NOTRANJE DELITVE

Ob besedi sprava se v Sloveniji oz. med našo manjšino marsikdo zdrzne. Mnogo jih je, ki spravo odločno odklanjajo. Preteklost naj bi bila enkrat za vselej pojasnjena. Ve se, kdo je bil na pravi in kdo na napačni strani. Za spravo naj bi se v bistvu zavzemali tisti, ki so bili na napačni strani. Drugi spet vidijo v spravi preveč vznemirjenost, ki ni uresničljiva v praksi. Skratka: sprava pogostoma vzbuja nelagodje, čeprav brez nje ni mogoče videti resnično trdne prihodnosti niti za mlado državo Slovenijo niti za Slovence izven njenih meja. Kot smo omenili v prejšnjem razmišljanju, so v zadnjem času notranje delitve v tolikšni meri pokazale zobe, da jih nihče več ne taji. Slovenski narodnostni prostor se torej slej ko prej nahaja na razpotju: svoje notranje razdalje bo premostil, uresničil bo torej spravo ali pa se bo za dalj časa ponovno v sebi razmaknil in proglasil notranjo delitev za temelj svojega obstoja. Cena za osvojitve druge možnosti bi bila izredno visoka: velika medsebojna brezbriznost in velika šibkost navzven.

Sprava niti za Slovenijo niti za njene manjšine ni zgolj visokodoneča beseda, v bistvu pomeni trenutek, ko narod dozori do najvišje možne ravni. V svoji človečnosti in demokratičnosti priznava pravico do politične različnosti tudi za nazaj, tudi za preteklost. Šele na ta način narod vzpostavi zgodovino, v kateri se prepoz-

navajo vsi njegovi pripadniki. Visoko dozorel narod ima eno zgodovino, ki je skupna zgodovina za celotni narodnostni prostor. V odsojnosti skupne zgodovine pričenjajo narodu in državi krojiti usodo notranje delitve. Del narodnostnega prostora se prepozna v eni razlagi preteklosti in ne najde pravega stika z drugim delom narodnostnega prostora, ki izhaja iz drugačne razlage preteklosti.

Razlogi za spravo pa so ne nazadnje še dosti globlji. So človeški oz. etični. Dokler vlada določenemu narodu notranja delitev, ni skupne usode. Žrtve in mrtvi z moje strani niso žrtve in mrtvi z druge strani in narobe. Neuresničena sprava je najbolj kruta ravno v navedenem človeškem pogledu. Pomeni namreč, da mi je za žrtve in mrtve z druge strani kaj malo ali nič mar, to pa je stališče, ki ga ni mogoče sprejeti. Toliko manj bi ga smeli sprejeti v času, ko sooblikujemo novo Evropo. Praktično vsi evropski narodi z demokratično tradicijo so prepoznali v tragedijah in slavi svoje preteklosti tisto, kar je skupna last in izkušnja vseh posameznikov narodove skupnosti. Zakaj ne bi bili česa takšnega sposobni tudi Slovenci? Težko je namreč sprejeti možnost, da bi po padcu skrajno nestrpnih ideologij in vzpostavitvi lastne države spravo zavestno zavrgli in na ta način v temlju ošibili naš prihodnji razvoj.

S 1. STRANI

PRAZNIČNO LETO SLOVENCEV

Med drugim nekatere vodilne politične sile predlagajo, naj bi iz že zasnovanega teksta črtali omembo zlorabe NOB za revolucijo v Sloveniji. Nekaj podobnega so zahtevali (ali bolje, sploh izrazili nasprotovanje vsaki obsodbi prejšnjega režima) bivši borci. Seveda to ne kaže nič dobrega, še najmanj pa tisto, kar je sam Evropski svet zahteval v neki resoluciji od držav, ki so se iznebile komunistične diktature.

Kaj bo torej vse to prineslo? Ali so res pogoji za resnično politično demokracijo in s tem tudi za vstop v Evropo v Sloveniji danes dani? Odgovor ni lahek. Tudi slovenska Cerkev čaka na rešitev mnogih vprašanj. Obstajati mora prava politična volja in to predvsem tistih, ki imajo danes v republiki Sloveniji platno in škarje v svojih rokah. Vse to predstavlja torej nekake senčne strani, ki pa ob prejšnjih svetlih in prazničnih ne smejo zamoriti življenjske volje in življenjskega zagona (kot bi rekel filozof Bergson) za bodočnost slovenskega naroda in države.



KRATKE

FOTO KROMA

NA PRVI seji novoizvoljenega deželnega sveta je petnajst svetovalcev priseglo v materinem jeziku, in sicer trinajst v furlanščini ter dva v slovenščini (Miloš Budin in Bruna Zorzini Spetič). Za predsednika sveta je bil potrjen Roberto Antonione (na sliki v sredini), podpredsednika sta Miloš Budin (na sliki desno) in Matteo Bortuzzo (na sliki levo). Predsednik pripada Berlusconijevemu gibanju Naprej, Italija je član Demokratične levice, Bortuzzo pa Severne lige. O novi deželni vladi bo svet razpravljal in sklepal prihodnji teden.

MILANSKO SODIŠČE je glavnega voditelja opozicije Silvia Berlusconija obsodilo na zaporno kazen dveh let in štiri mesecev ter na plačilo globe desetih milijard lir. Bivši predsednik vlade Bettino Craxi pa je bil obsojen na štiriletno zaporno kazen in plačilo globe dvajset milijard. Sod-

šče je razsodilo, da obtožba o nezakonitem financiranju socialistične stranke ustreza resnici. Pred kratkim je sodišče, prav tako v Milanu, Berlusconija bilo obsodilo na dve leti in devet mesecev ječe zaradi obtožbe, da je podkupoval nekatere finančne stražnike. Obsojenec in njegovi politični somišljeniki so zagnali vik in krik, češ da gre za politično preganjanje. Zato skušajo mobilizirati ulico, medtem ko predlaga bivši predsednik Cossiga amnestijo za vsa kazniva dejanja, s katerimi se je ukvarjalo milansko državno pravdnštvo.

KAŽE, DA je šele tragična smrt treh otrok na Severnem Irskem - zgoreli so v hiši, ki so jo sežgali skrajneži - vplivala na oranžiste, ki so se po strašni tragediji odločili le za simbolne pohode po mestu Ballymoney, ki so v prvotni obliki pomenili za katoličane grobo izzivanje.



NOVI GLAS

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:

GLAVNI UREDNIK: ANDREJ BRATUŽ

ODGOVORNI UREDNIK: DRAGO LEGIŠA

IZDAJATEL: ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA, PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN

REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5

TISK: TISKARNA BUDIN / GORICA

NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI

IN VEZE KATOLIŠKIH TEDIKOV V ITALIJI - FISC

LETNA NAROČNINA: ITALIJA in SLOVENIJA 70.000,

INOZEMSTVO 100.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 130.000 LIR

POŠTNI TEKOČI RAČUN: 10647493

CENA OGLASOV: PO DOGOVORU



34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18

TEL 0481 / 533177

FAX 0481 / 536978

E-MAIL noviglas@tmedia.it

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3

TEL 040 / 365473

FAX 040 / 775419

E-MAIL nglasts@tin.it

INTERVJU / JELKA CVELBAR

SREDSTVA JAVNEGA OBVEŠČANJA SE NE POGLABLJAJO V PROBLEMATIKO PRIZADETIH

IVAN ŽERJAL

Jelke Cvelbar zamejskim bralcem ni potrebno posebej predstavljati. Vsi jo namreč poznamo kot koordinatorko Sklada Mitja Čuk, ustanove, ki se ukvarja s pomočjo prizadetih oseb in z njihovim vključevanjem v družbo. Jelka Cvelbar pa koordinira tudi dejavnosti pri zadrugi List, ki je nastala leta 1991 z namenom, da se zagotovi človekoljubni dejavnosti Sklada stalen vir dohodkov. Prosili smo jo za pogovor, na katerega je rada pristala; spregovorila je tako o dejavnosti Sklada in zadruge List kot o širši problematiki prizadetih in njihovega vključevanja v družbo in delovno razmerje.

Gospa Jelka, pred dobrim mesecem ste odprli nov servisni obrat zadruge List na Opčinah. Kako in zakaj je prišlo do tega?

O teh dejavnostih smo razmišljali že od vsega začetka. Zadruga List je že od nastanka leta 1991 imela za socialen namen tudi te dejavnosti, ki smo jih sedaj začeli, pa še celo vrsto drugih, ki jih delno že uresničujemo, sicer pa jih bomo verjetno počasi začeli tudi konkretnije razvijati (npr. informatiko, računalniško grafiko, postavljanje strani na internetu itd.). Zakaj pa je sploh nastala zadruga List? Sklad Mitja Čuk bo prihodnje leto slavil 20-letnico. V vsem tem času se na tak ali drugačen način moramo vedno znova boriti, da dobimo kak prispevek, da sploh lahko živimo. Ko taka ustanova šele nastane, ni velikih zahtev; ko pa se kasneje razvijejo dejavnosti, moraš postaviti uslužbenca. Zaradi vsega tega so potrebni redni dohodki vsaj zato, da kriješ osnovne stroške, kot so najemnina, telefon idr. Vse to se je še poostriilo, ko nismo mogli več uporabljati svojega sedeža. Potem smo se odločili, da moramo razmišljati o alternativnih virih dohodkov. Pomislili smo na nekaj komercialnega, na podjetje, ki bi ponujalo servise, ki bi bili plačani. Od tega bi potem Sklad, s tem da bi posojal zadruge opremo za nekatere dejavnosti, črpal nekaj stalnih dohodkov.

Katere usluge nudite?

List že od vsega začetka nudi namizno založništvo: lahko postavimo in tiskamo vse, od vizitk do formularjev za fakture in prevozne dokumente, revij, knjig itd. Vse to smo že delali, ukvarjali smo se že z grafičnim in računalniškim grafičnim oblikovanjem, s prevodi, prepisovanjem tekstov, prepisovanjem diplomskih nalog itd. Dejavnosti, ki jih sedaj ponujamo na ulici Vena na Opčinah (sedež Lista je na Narodni ulici), so, poleg že naštetih, še črno-belo in barvno fotokopiranje, pošiljanje in prejemanje faksov, v kratkem tudi vezanje, plastificiranje, novost pa sta pralnica in likalnica. Kdorkoli ima potrebo pranja večjih stvari, ki mu v domačem pralnem stroju ne stojijo (pernic itd.), lahko to opravi pri nas. Peremo izključno z vodo, ne uporabljamo kemičnih snovi, ter likamo. Dve leti smo iskali možnost za odprtje take dejavnosti tudi zato, da bi nam bilo lažje vključiti prizadete osebe v delovno razmerje. Zadruga List je namreč nastala tudi z namenom, da bi lahko vključili prizadete osebe, predvsem gojence vzgojno-zaposlitvenega središča, ki so sposobni začasnega ali občasnega dela. Glede na to, da smo mi kot delodajalec bolj pozor-

ni tudi do njihovih potreb, se nam je zdelo, da bi to bilo lažje pri naši poslovni dejavnosti. Vendar opažamo, da je birokracija v Italiji močno prisotna tudi na tem področju in da vključevanje ni tako lahko, kot smo si predstavljali. Vključevanje takih oseb je namreč predvsem stvar dobre volje in je ne moreš samo urejati z dokumenti, pravili, z varnostnimi zahtevami samo na papirju itn.

Z odprtjem tega obrata ste dali osebama s posebnimi potrebami možnost zaposlitve. Če pa opravimo splošen pregled, kako poteka vključevanje prizadetih v družbo in svet dela?

V državi, v kateri živimo, poteka to vključevanje tako, kot vse ostalo: vse je namreč lepo na papirju, v resnici pa je še veliko neopravljenega dela oz. dela, ki ga ne moreš opraviti. Delo ni sprejeto predvsem kot tvoja dobra volja, ampak je vedno gledano skozi politična, upravna in birokratska očala. Javna uprava gleda na to predvsem tako, da funkcionarji skrbijo za to, da niso za nič odgovorni oz. da so za to, za kar so odgovorni, kriti. Končni cilj, to je, da se prizadeta oseba vključi v družbo, pa se bolj ali manj spregleduje.

Ste tudi koordinatorka Sklada Mitja Čuk. Čeprav opravljate važno človekoljubno vlogo, ste se morali vedno ukvarjati z različnimi težavami, v prvi vrsti finančnega značaja. Se je kaj spremenilo?

Naši finančni problemi so letos mogoče nekoliko olajšani, kar se tiče prispevkov iz Slovenije. Vključili so nas namreč med skupne ustanove. Znesek, ki so nam ga dodelili, verjetno zadostuje stroškom za štirinajstdnevno rekreacijsko oz. športno prireditev, naš letni primanjkljaj pa je še enkrat tolikšen. Vsak prispevek več pa je, jasno, večja pomoč. Tu gre za to, da bi pri Skladu lahko bili gotovi, da bi v sončnem letu dobili sredstva in da ne bi bilo treba, da vsak mesec skrbimo in se prijemamo za glavo, kam bomo šli po denar, da plačamo dajatve in vse tiste stvari, ki nas bremenijo in katerim se ne moremo izogniti, da ne govorimo o plačah uslužbencev. Brez uslužbencev pa žal ne gre. "Žal" med navednicami, ker postaja upravljanje teh človekoljubnih ustanov čedalje bolj podobno upravljanju neke managerske dejavnosti. Ne moremo misliti, da bomo tukaj delali samo prostovoljno. Prostovoljno delo lahko poteka samo vzporedno s profesionalno dejavnostjo. To tudi zato, ker sami zakoni o ustanovah za pomoč prizadetim dolo-



čajo, da prejmeš prednostne točke, če imaš odvisne delavce. Še več: v to se zadnje čase vtikajo tudi sindikati in bojim se, da se bodo razmere poslabšale, ker se ne upošteva celotna problematika. Ni namreč dovolj, da imaš ob koncu meseca tisoč lir več; pomembno je tudi to, da zagotoviš čimveč časa delovno mesto. Če se bo zahtevalo, da bodo delovna mesta v socialni previsoko plačana, bo glede na prispevke, ki nam jih zagotavlja javna uprava, težko ohraniti ta mesta za veliko let. Nič pa se ni spremenilo z našim sedanjem. Že l. 1996 smo vložili prošnjo v okviru zakona za obmejna področja. Sedaj smo julija 1998 in zdi se, da na Deželi niso še sploh razpravljali o njej. Druga stvar je to: teh prispevkov ne prejmeš zaradi lepih oči ali zaradi resnične dejavnosti, ampak so odvisni od politične volje. Ne vemo, ali nas bo kdo podprl.

So vam osrednje ustanove slovenske manjšine v Italiji priskočile na pomoč?

Reči moram, da sta se zadnje čase obe krovni organizaciji potrudili in nam priskočili na pomoč, tako da smo prejeli status skupne ustanove. Prej smo prejeli podporo samo od Sveta slovenskih organizacij. Lahko povemo, da nas je vedno podpirala Zadruga kraška banka; vedno nam je stala ob strani, ob 90-letnici obstoja pa nam je v celoti dodelila sredstva za nakup novega kombija za potrebe vzgojno-zaposlitvenega središča.

Med Slovenci v Italiji je več socialnih in dobrodelnih ustanov, tako katoliških kot laičnih. Ali sodelujete z njimi? Mislite, da bi morale biti te ustanove tesneje povezane?

Ko je nastal Sklad Mitja Čuk, so se socialne in dobrodelne ustanove, ki delujejo na Tržaškem in Goriškem, na našo pobudo zbrale v ulici Donizetti in kasneje tudi v ulici sv. Frančiška. Takrat smo povabili k sodelovanju vse sorodne ustanove, tudi tiste, ki so nekoliko spale. Po dvajsetih letih opažamo, da so nekatere

ustanove - kot npr. Slovensko dobrodelno društvo, ki je dobilo novega zagona - ponovno oživele. Na začetku se je govorilo o sodelovanju, sedaj pa moram reči, da večinoma delamo vsak zase, vsak na svojem vrtičku in drobimo marsikaj, kar bi lahko s skupnimi močmi drugače upravljali in veliko več dosegli. Brez skrbi, da bi morale biti ustanove tesneje povezane, imaš pa vedno občutek, kakor da bi med seboj tekmovali.

Kakšen pa je odnos oz. sodelovanje s sorodnimi ustanovami v Sloveniji?

Imamo precej dobre odnose z ustanovami v Sloveniji in tudi v Furlaniji-Juljski krajini (npr. z prostovoljci v Codroiu - Volontari codroiesi). Zelo dobre stike ima naše vzgojno-zaposlitveno središče z delavnicami v Dutovljah. Vzgojno-zaposlitvenemu središču se je uspelo vključiti tudi v Specialno olimpiado Slovenije. Tam so tekmovali, prejeli prestižno zlato medaljo in dve bronzasti v veliko zadovoljstvo vseh v središču, vzgojiteljev, gojencev in seveda staršev, predvsem staršev Stojana Jeleniča, ki je prejel zlato medaljo. O vsem tem bomo tudi pisali v novi številki Škrata, ki je tik pred izidom. Zelo plodno sodelujemo tudi z Zvezo duševno prizadetih Slovenije in imamo na splošno precej takih bogatih in plodnih stikov. Letos slavimo 10-letnico Vzgojno-zaposlitvenega središča in jeseni, točneje 9. in 10. septembra, bomo to primerno proslavili v dveh dneh pod šotorom v parku Finžgarjevega doma. Letos bomo na slovesnejši način priredili Družinski dan, na katerega bodo vabljeni seveda družine gojencev, toda tudi druge družine, ki bi rade izrazile solidarnost, simpatijo in podporo prizadevanjem Sklada in Vzgojno-zaposlitvenega središča. Pripravili bomo tudi srečanja vseh podobnih vzgojno-zaposlitvenih središč iz Slovenije in F-J-k, s katerimi imamo stike.

Pri vas oporečniki lahko opravljajo civilno služenje vojaškega roka. Tudi med nami je ta pojav vse pogostejši. Vendar bi vam postavil nekoliko budobno vprašanje: koliko je odločitev za civilno služenje resnično sad želje po pomaganju šibkejšim, koliko pa le sad tega, da se izogneš nekajmesečnemu življenju v vojašnici? Kako pa ocenjujete zakon, ki to služenje omogoča?

Pri Skladu Mitja Čuk in pri vzgojno-zaposlitvenem središču oporečniki lahko opravljajo civilno služenje vojaškega roka. Ta pojav je vse pogostejši. Pri nas imajo oporečniki možnost vključevanja v praktično delo predvsem zato, ker sodelujejo pri organizaciji dejavnosti Vzgojno-zaposlitvenega središča, manj pa pri organizaciji dejavnosti Sklada Mitja Čuk. Po izkušnjah, ki jih imam, mislim, da je med fanti, ki so se odločili za delo pri nas, lep odstotek (vsaj 80%) takih, ki želijo pomagati potrebnejšim. Je seveda tudi delček takih, ki mislijo, da bodo "zabušavali" in da jim ne bo treba večjega truda.

Nekateri slovenski fantje pa tudi nimajo ravno te ambicije, da bi služili v italijanski vojski. Kar se pa tiče zakona o civilnem služenju vojaškega roka, bi rekla, da se je sedaj precej sprostito, ni več tistih šikan, ki so jih oporečniki doživljali na začetku. Kot vsi zakoni pa bi moral biti tudi ta bolj sad zdrave pameti in manj sad paragrafov.

Po vsem tem, kar ste povedali, kaj bi rekli, do kakšne mere je pri nas razvit čut solidarnosti do pomoči potrebnih? Je stanje zadovoljivo ali pa prevladuje egoizem?

Po značaju sem optimist. Zdi se mi, da je čut solidarnosti in pomoči potrebnim precej razvit. Kako pa se v praksi to razvija, je mogoče še malo nezrelo. Ne moreš biti solidaren in pomagati na način, prikazan v smešnici o skavtu, ki vleče starko čez cesto. Če želiš komu pomagati, moraš tudi razumeti, če si on želi sprejeti tvojo pomoč. Samo čut solidarnosti in volja po pomoči potrebnim nista dovolj; živeti se moraš v situacijo, v kateri želiš pomagati, in rasti v njej. Jasno, celoten svet je nekoliko bolj egoističen, kot je bil, tudi zato, ker verjetno nima potrebe po altruizmu, čeprav se kažejo spet nove oblike potrebe.

Za konec še vprašanje, ki pravzaprav zadeva tudi nas. Koliko mislite, da je problematika, s katero se ukvarjajo Vaša in podobne organizacije, prisotna v sredstvih javnega obveščanja? Se mediji - kot jim danes pravimo - z njo dovolj ukvarjajo ali pa bi morali o tem več poročati?

Mislim, da je v sredstvih javnega obveščanja ta problematika prisotna rutinsko, ker pač mora biti. Ni poglobitve v problematiko, opisuje se le, kako so te ustanove nastale, kaj delajo in česa ne delajo. Torej: prvič, problemi se ne poglobijo. Drugič: ko se poglobijo, je to vedno na neki estetski, lepotni ravni. Tretjič: so nekateri problemi, o katerih zaradi nekih namišljenih ali resničnih strahov nočejo govoriti niti starši niti vzgojitelji. Na italijanski državni televiziji so bile nekatere oddaje, kot vedno pomaknjene pozno v noč, ki so zelo dobro prikazale tudi človeku, ki se s tem ne ukvarja vsak dan, kateri so resnični problemi prizadetih: kaj pomeni biti vključen in kaj pomeni ne biti vključen, kaj pomeni čutiti, da si vključen, in kaj pomeni biti vključen samo na papirju itn. Sredstva javnega obveščanja pišejo o tem, kaj ustanove delajo, toda v resnici se ne poglobijo v problematiko in ne opišejo ljudem, kaj pomeni danes biti prizadet, ker si na vozičku, ker si padel z droga, ker si bil prej npr. delavec SIP-a in si potem naenkrat postal tetraplegik, ali zato, ker si se pač tako rodil in tvoji starši ne bodo mogli pričakovati, da boš postal inženir, ampak boš vedno odvisen od drugih. Potem je tudi ta problem, ki si ga postavljajo starši: kaj bo, ko mene več ne bo? Kaj bo z mojim sinom, ko mene več ne bo? Ta problem v Italiji ni bil še zadostno obravnavan in niti rešen. Tudi naši otroci Vzgojno-zaposlitvenega središča imajo sedaj mogoče marsikaj; toda imeli smo že primere otrok, ki so bili brez staršev in so bili odvisni od daljnih sorodnikov. Te stvari so se reševale ad hoc. Ni gotovosti ali načina, kako bi se to reševalo bolj konkretno in resnično človeku primerno.

BIBLIČNA RAZMIŠLJANJA
OB NEDELJSKEM EVANGELIJU

IZLUŠČI JEDRO!

ZVONE ŠTRUBELJ

16. NAVADNA NEDELJA

Ko so potovali, je prišel v neko vas in žena z imenom Marta ga je sprejela v svojo hišo. Imela je sestro, ki ji je bilo ime Marija. Ta je sedla h Gospodovim nogam in poslušala njegove besede. Marta pa je imela s postrežbo veliko dela. Pristopila je in rekla: "Gospod, ti ni mar, da me je sestra pustila samo streči? Reci ji vendar, naj mi pomaga!" Gospod ji je odgovoril: "Marta, Marta, skrb in vznemirja te veliko stvari, a le eno je potrebno. Marija si je izvolila dobri del, ki ji ne bo odvzet." (Luka 10, 38-42)

NI NE MOŠKEGA NE ŽENSKÉ: KAJTI VSI STE... (GAL 3, 26-28)

Znana je vsakodnevna molitev pravovernega juda "Blagoslovljen bodi, naš Bog, da se nisem rodil ne pogan ne ženska in ne nespametnež." Molitev judinje je v primerjavi veliko skromnejša: "Hvaljen bodi, Gospod, ki si me ustvaril po svoji volji." Obe molitveni različici sta zgovorni sami po sebi. Da je samo moškemu odprt uradni bogoslužni prostor pogovora z Bogom, je tudi znano. Judinja lahko samo preko - z zakoni določenega - moškega posredovanja stopi v predverje odnosa z Bogom bodisi v molitvi kot v obredju in ostalem družbenem življenju.

Vede o človeku so skozi vso zgodovino prav tako posejane s številnimi pojavi, ki kažejo na splošno izključitev ženske podobnosti od kakršne koli oblike duhovnega udejstvovanja. Ta izključitev je veljala za področja znanstvene in umetnostne izobrazbe enako kot za področja družbenega soodločanja. Pojav je bil znan do nedavnega ne le v krščanskih krogih, ampak tudi v t.i. laično civiliziranih slojih po Evropi, od Moskve do Pariza. Ideologije in gibanja zadnjih desetletij so brstele prav na teh in takih pojavih neenakosti in so doprinesle do nove zavesti in samozavesti.

V takem okviru pojavov izstopa Jezusov odnos do žensk in njihovega položaja v še bolj kričočem kontrastu, dasiravno je v mnogem še vedno vpet v pisane in nepisane zakone svojega naroda in časa. Kakor v vseh drugih primerih je Jezus tudi na tem področju zavestno živel vlogo pisanih in nepisanih zakonov na trojen način: tako da jih je uresničeval ali pa tako da jih je presegal ali pa celo prekoračil. Živeti takšno vlogo zakonov je znamenje visoke stopnje zrelosti in notranje moči osebe.

Kratko Lukovo poročilo o nekem vsakdanjem tople prijateljsko pobarvanem družinskem dogodku je ravno zato dragoceno in na poseben način zgovorno. Zadaž za tako običajno sestrinsko tekmovalnostjo Marte in Marije v odnosu do središčnega lika in privlačnega učenika iz Nazareta in ki je povrh še veliko več kot le družinski prijatelj, za vsem tem se nam luščijo pomeni, ki so še dandanes vse drugo kot običajni. In ni prvič, da Jezus posveti neki ženski najgloblja sporočila svojega nauka s toliko pozornostjo, da je njeno življenje v bodoče v celoti prenovljeno. Janez 4,1-42 je npr. mojstrovina kot spis in kot dogodek, ki ga odlomek opisuje: Jezus ob Jakobovem studentu skozi pogovor nežno popelje Liz Taylor tedanjega časa iz ujetosti v iluzije, da je moč v drugem spolu najti le zapolnitev pomanjkljivosti svojega telesa. Stoletni zakoni so jo pač potisnili v golo biološko vlogo žene in matere. Drugo ji je bilo zaprto, četudi jo je že staro biblično izročilo sorazmerno pozitivno istovetilo z življenjem (1 Mojz 1,27) in ne z zemljo kot ostale religije sveta. Korenska istost besed "iš/iššah" moški/ženska - kaže na intimno človeško povezavo obeh v bivanju in prek rojevanja ter obdelovanja zemlje na soustvarjanje obeh s Stvarnikom.

Današnji odlomek pa odpre še naprej. Od časov cerkvenih očetov je ves krščanski svet videl v njem dokaz in potrdilo za prvenstvo kontemplacije nad dejavnim življenjem. Stavek "Marta, Marta, skrb in vznemirja te veliko stvari, a le eno je potrebno. Marija si je izvolila dobri del, ki ji ne bo odvzet" se je pomensko nevarno zožil in beseda "dobri del" je v latinski inačici postala kratko malo "najboljši del" z vsemi posledicami, ki jih duhovno življenje vseh krščenih - in ne le po samostanih živečih - pozna. Kontemplacija ima pač veliko širši pomenski šop, ki se lahko razteza od "nesebičnega duhovnega zrenja" pa vse tja do najrazličnejših oblik potopitvenosti človekovega jedra v lepoto dobro-svetlo-toplo... Marija - tista, ki je Gospoda maznila z dišavnim oljem in mu obrisala noge s svojimi lasmi (Jan 11,2), Samarijanka ter še mnogotere žene, o katerih nam evangeliji ne poročajo tako podrobno, so bile deležne v prav posebni obliki bistva Jezusovega sporočila: ni mogoče lastiti si Boga (in zato tudi ne človeka) niti v Jeruzalemu niti v Samariji niti po bazilikah niti po samostanih in niti po romanjih. Nobeno mesto ni sveto, razen morda tistega, ki se tako imenuje in se lahko tam srečamo z Jezusom le še kot z odsotnostnim. Tisti odsotni, ki je rekel, da naj ga iščemo drug v drugem.

Iščemo torej drug v drugem Drugega, ki ga ne poznamo in nas nenehno privlačuje. Živa voda in neusahljiv studenec je to iskanje. Gre za vodo, ki ni predmet neposrednih potreb in interesov, saj gre za studenčnico osrečujočega hrepenenja, ki spleta vrvi slehernega življenja. Bogastvo je potemtakem v osebnem uboštvu in nezadostnosti. "Blagor njim, ki so do poslednjih globlin srca prežeti s stanjem potrebe, kajti njihovo je nebeško kraljestvo" (Mt 5,3).

APOSTOLSKO PISMO "GOSPODOV DAN"

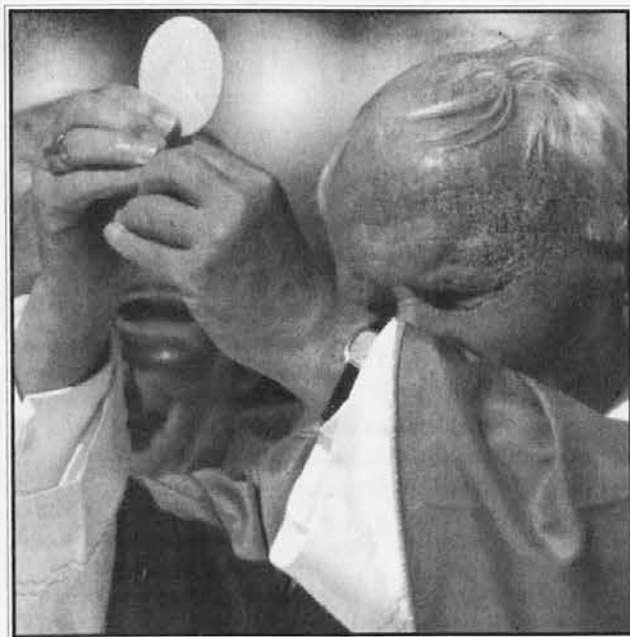
NEDELJA JE ZA ČLOVEKA!

Prejšnji teden je izšlo novo papežev apostolsko pismo z naslovom *Dies Domini* (Gospodov dan), ki ima nedeljo za osrednjo temo. Dokument, o katerem se je v preteklih dneh v javnosti veliko govorilo, želi biti vabilo ljudem, naj spoštujejo nedeljo kot Gospodov praznik, dan, posvečen počitku, družini in medosebnim odnosom.

Prvič je Cerkev glasno spregovorila o pomenu nedelje v prvih stoletjih krščanstva, ko sta slonela družba in njeno gospodarstvo na izkoriščanju sužnjev. Drugič je opozorila na potrebo po sedmem dnevu kot dnevu telesnega in umskega počitka v prejšnjem stoletju, ko so bili v času industrializacije in Marxa sodobni sužnji - proletarci, med njimi ženske in otroci - vključeni v verige nečloveških urnikov. Sedanji je torej tretji poziv v dvajsetih stoletjih, pisan v obliki apostolske konstitucije, ki želi ob razložiti ta vedno bolj aktualni problem. Če se ozremo na njegovo vsebino, lahko razumemo, da je v srcu vsakega papeževega napora konec koncev plemeniti boj za malega človeka in hkrati velik dokaz tega, kako ima sodobna Cerkev z Janezom Pavlom II. na čelu izraziti posluš za socialna vprašanja.

Nova konstitucija je izšla v času, ko dosega poletni čas počitnic s svojim čarom vrhunec, in obenem v času svetovnega nogometnega prvenstva, ko so milijoni ljudi zevali v televizijski ekran in pogosto prezirali pomembnejše dogodke ali potrebe bližnjih, za katere so ostali gluhi. Pismo želi zato biti verjetno tudi opomin, da bi si ljudje ne gradili novih malikov in pozabljali na prvenstveno poklicanost vsakogar: biti človeku ljubeč človek.

Sveti oče predlaga, naj si verniki prizadevajo za nedeljo kot dan miru in veselja. Posvetijo naj se ljudem, razvedrilom, kulturi in športu, vse to s prvenstveno skrbjo za zdravje telesa in duha. Tudi iskanje zabave in polno izrabljanje prostega časa za vsako



ceno, brez razsodnosti in mere, lahko postane prava muka. Neskončne vrste na avtocestah, neznosna toplota v avtomobilih, nepotrebno nakupovanje, stres, pomanjkanje časa za pogovor v družini...

Glede nedeljske maše pa tako. Pomislite na nekoga, ki vas ima močno rad, pa tudi vi ga imate radi in se dobro počutite v njegovi družbi. No, ta vas povabi k sebi, da mu lahko kaj poveste o sebi, pa tudi on vam rad tako ali drugače vsakokrat kaj novega pove ali podari. Kaj je lepšega od srečanja med osebami, ki se imajo rade? Če pa gledamo na mašo kot na breme, nekoristno in vedno enako "predstavo" na odru-oltarju, in se niti ne trudimo, da bi razumeli njen smisel in ga povezali s svojim življenjem, se vprašajmo, zakaj si sploh še nadevamo ime "kristjani".

Pogosto hodimo k maši ob sobotah zvečer, da bi imeli v nedeljo "skrb" manj. V optiki komaj povedanega je to nesmisel; sobotna maša bi morala biti zato kvečjemu izjema, ne pa pravilo, če nam v nedeljo res ni mogoče se udeležiti maše. Če postane navada, se izprazni krščanski smisel nedeljskega obreda, ko se "prav tisti dan" spominjamo Kristusovega vstajenja in Velike noči, okrog katere bi se

moralo sukati življenje vsakega kristjana.

Na koncu pomislimo tudi na sodobno pojmovanje praznika in oblačil. Še pred nekaj desetletji (danes le še v bolj zakotnih vaseh) so se ljudje ob nedeljah oblačili v praznična, "zakmašna" oblačila, taka, ki jih niso nosili vsak dan. Danes je vse to postavljeno na glavo: ves teden smo oblečeni lepo, da nas drugi lahko vidijo, ob nedeljah pa se oblačimo kar najbolj ugodno, "saj nas itak nihče ne vidi". Konec koncev ni pomembno, kako se kdo kdaj oblači; tudi obleka pa je govorica, zrcalo nas in našega odnosa do ljudi oz. stvari. Verjetno se je izgubil izvorni smisel lepe obleke, odraza nečesa notranjega.

Ko človek krene s poti, ki mu omogoča, da bi bil uravnotežen v odnosu do sebe in drugih, mu želi papež z jasno besedo pomagati, da bi iz ljubezni do Boga, družine, prijateljev... spet videl, kaj je v življenju vredno in kaj ne. Sv. oče ne postavlja integralističnih zapovedi. S svojo očetovsko ljubeznijo pa si upa pozvati svobodo ljudi, ki ga še hočejo poslušati. Tokrat želi s svojo močno mislijo vreči poleno pod noge procesu banalizacije nedelje in praznika, kajti taka banalizacija človeku preprosto ni koristna.

DD

TRENIRKE IN
NEDELJSKA
SVETA MAŠA

Prijateljem vedno rad rečem, da težko prenašam ljudi, ki so v nedeljah oblečeni samo v trenirke in podobno ohlapno, zelo "casual" obleko, ki ima vse dobre lastnosti, le ene zagotovo ne: ni namreč urejena in niti elegantna.

Vedno me pogledajo postrani, ko govorim, da smo v slovenski družbi priče temeljitim spremembam, med katerimi je zelo vidna tudi ta, da se na Slovenskem poraja razred ljudi, ki imajo to skupno lastnost: vsi njegovi člani so ob nedeljah oblečeni v trenirke. Tako oblečeni pridejo, če seveda pridejo, tudi v cerkev, velika večina pa jih tako novo nedeljsko obleko rabi predvsem za "špinciranje" po mestu in za udobno in ležerno sprejemanje nedeljskih gostov doma.

Znameniti Oscar Wilde, za katerega vemo, da je bil izjemno duhovit, genialen pisec in opazovalec sodobne družbe, a tudi zelo razuzdan mladenič, ki je svoje pregrehe težko plačal v ječi v Readingu, je neke zapisal: "Res je, da obleka ne naredi človeka, in prav tako je res, da ni vsak človek, ki nosi kuto (= redovniško oblačilo), redovnik; je pa seveda res, da je večina ljudi, ki jih poznam in so oblečeni v kuto, redovnikov!"

Najbrž bo kdo sedaj pričakoval jadikovanje o sedanjih časih. Tega ne bo doživel.

Le pripis, da so čisti čevlji in čista, urejena obleka znak spoštovanja do sočloveka in (nekoč???) tudi do praznika.

A najbrž ima prav prijatelj iz Ljubljane, ki mi je pred tedni dejal kratko in suho: "Slovinci ne znamo več praznovati, ničesar ne praznujemo več, kaj šele, da bi spoštovali nedeljo, ki je Gospodov dan!"

Ne vem, ali smemo tako črnogledo zreti v prihodnost. Najbrž ne. Vseeno pa lahko zapišem, da bi rad videl pri nedeljski maši urejene ljudi, ker je to znak spoštovanja do sočloveka in ne nazadnje do nedeljske svete maše, ki bi nam morala biti osrednji del Gospodovega dne.

JUP

SLOVENSKA TEOLOŠKA
AKADEMIJA V RIMU

V glasilu *Med nami*, ki ga izdaja slovenska skupnost Anton Martin Slomšek v Rimu, smo brali zanimivo poročilo o Slovenski teološki akademiji na poti v drugo tisočletje. V njem med drugim piše takole:

10. majnik 1978 je zgodovinski dan za Slovensko teološko akademijo (STA). Sedem slovenskih profesorjev na Papeških univerzah je ustanovilo Slovensko teološko akademijo in ji začrtalo delovni program. Tedanji nadškof dr. Jožef Pogačnik je idejo bla-

goslovil, Kongregacija za katoliško vzgojo pa jo je z veseljem odobrila.

Ob dvajsetletnici svojega dela so člani pregledali opravljeno delo. Akademija je organizirala že 17 znanstvenih simpozijev. Vse to je privedlo redne članice STA, da so na dan obletnice, 10. maja, imenovale nove redne, dopisne in častne članice ter povabili na slavnostno prireditev in razglasitev novih članov, ki je bila 23. maja, predsednika Slovenske akademije znanosti in umetnosti dr. Franca Bernika.

Ta je povabilo z veseljem sprejel in predaval na temo "Cankarjeva duhovna oporoka". Sledila sta poročila o dosedanjem delu Akademije in razglasitev novih članov: 15 rednih univerzitetnih profesorjev na rimskih papeških univerzah, 5 dopisnih iz Slovenije, Koroške in Benečije, 7 častnih iz Slovenije, Beograda, Trsta, Združenih držav in Argentine. Obisk škofa Metoda Piriha je povezal akademsko slavje s praznikom Marije Pomagaj, ki je glavna zaščitnica Slovenika.

Tudi uredništvo našega tednika čestita Slovenski teološki akademiji in ji vošči še večjih in lepših uspehov!

NOVO VODSTVO
ŠOLSKIH SESTER

Šolske sestre tržaške province Sv. Petra in Pavla so se zbrale na Provincialnem kapitlu, da poglobijo svoje redovno življenje in načrtujejo svoj apostolat. 10. julija je bilo izvoljeno tudi novo vodstvo. Za provincialno predstojnico je bila izvoljena S.M. Doroteja Rupnik, kateri stojijo ob strani njene svetovalke: s. Andreja Kete, s. Alojzija Kutin, s. Mirjam Kovic in s. Bernardette Legović.

V letu Sv. Duha želimo novemu vodstvu moči in razsvetljenja. Anton Martin Slomšek, pobudnik kongregacije Šolskih sester, katerega blaženost bomo slavili v bližnji prihodnosti, naj jim bo močan priprošnjik na pragu tretjega tisočletja.

12. JULIJA, OB PRAZNIKU ZAVETNIKOV OGLEJSKE CERKVE

V OGLEJU O JUBILEJNEM LETU 2000

V soboto in nedeljo, 11. in 12. t.m., je bilo v Ogleju zelo živahno, saj je goriška nadškofija priredila srečanje prirediteljev romanj in svečanosti, ki se bodo dogajale ob jubilejnim letu 2000, na kate-rega se Cerkev s papežem Janezom Pavlom II. na čelu že dolgo pripravlja.

Jubilejno leto 2000 želi sv. oče kar se da svečano proslaviti in si obenem tudi močno želi, da bi v tretje tisočletje prišli kristjani spravljani med sabo, "edini v Edinem", kot večkrat sam rad pravi. Kot je tudi znano, se sv. oče pripravlja, da bi na gori Sinaj leta 2000 zbral najvišje predstavnike treh monoteističnih veroizpovedi: jude, muslimane in kristjane. Jubilej pa bo tudi priložnost velikih romanj, saj bo v večno mesto Rim prihajalo ogromno romarjev iz vsega sveta in seveda tudi iz Srednje in Vzhodne Evrope.

Oglejska Cerkev je bila v preteklosti mati krajevnih cerkva na Vzhodu in v Srednji Evropi. Goriški nadškof p. Antonio Vitale Bommarco si s sodelavci v zadnjih letih prizadeva, da bi Oglej spet postal središče omenjenih krajevnih cerkva; če že ne središče, pa vsaj mesto, v katerem bi se prepoznavale vsaj krajevne cerkve nekdanjega oglejskega patriarhata, ki je se-gal od Jadranskega morja do današnje Madžarske. Od tod pobuda, ki je v Oglej privedla okrog štirideset predstavnikov krajevnih cerkva iz Vzhodne in Srednje Evrope. Prišli so iz Slovenije, Beograda, Poljske, Bavarske, Avstrije, Hrvaške, Madžarske in od drugod, predvsem pa iz Srednje Evrope. V Ogleju so spre-



govorili o organizaciji številnih romanj, ki bodo vernike iz Srednje in Vzhodne Evrope vodila v večno mesto Rim. Vatikan si zelo prizadeva, da bi Oglej in krajevna Cerkev na poti do Rima vsaj za dan, dva, gostila romarje, saj je načrtovano, da bi vsi romarji, ki se bodo podali v Rim, prebili v večnem mestu samo dan, največ pa dva, z eno samo

govorili o organizaciji številnih romanj, ki bodo vernike iz Srednje in Vzhodne Evrope vodila v večno mesto Rim.

Vatikan si zelo prizadeva, da bi Oglej in krajevna Cerkev na poti do Rima vsaj za dan, dva, gostila romarje, saj je načrtovano, da bi vsi romarji, ki se bodo podali v Rim, prebili v večnem mestu samo dan, največ pa dva, z eno samo

prenočitvijo na vsakega posameznika. Tako bi omogočili večjemu številu romarjev dostop do Rima.

O vsem tem in seveda o možnostih, ki jih Oglej in tudi Furlanija-Juljska krajina nudi ta verniku in romarju, so spregovorili v soboto na srečanju v Ogleju. Predstavniki škofij so si tudi ogledali znamenito starokrščansko baziliko in se pobliže seznanili z "oglejskim duhom", "oglejsko paradigmo", kot danes govorimo o duhu Ogleja, ki je stoletja preveval evropske narode, ki so kakorkoli prišli v stik z oglejsko Cerkvijo. Označevali so ga strpnost in sožitje z drugačnimi, misijonski duh evangelija in predvsem spoštovanje ter ljubezen do drugačnega; vse v duhu evangeljske ljubezni, katero je v Oglej ponesel evangelist Marko s svojimi učenci.

Nedeljska večerna slovesnost je bila v znamenju praznika zavetnikov goriške nadškofije sv. Mohorja in Fortunata. Praznik in dvodnevno srečanje predstavnikov pripravljalnih odborov za jubilejno leto 2000 je slovesno sklenilo nedeljsko bogoslužje, ki ga je v večernih urah daroval kard. Achille Silvestri, vodja vatikanske Kongregacije za vzhodne Cerkve. Lepega in slovesnega bogoslužja v stari baziliki, od koder je pred stoletji evangeljski duh zavel po vsej današnji Srednji in Vzhodni Evropi, se je udeležila množica vernikov, somaševali pa so vsi škofje iz naše dežele in številni drugi častni gostje, med njimi tudi visoki predstavniki sestrskih krščanskih cerkva.

V dveh dneh, kolikor je trajalo oglejsko srečanje, so si predstavniki iz Srednje in Vzhodne Evrope, ki bodo skušali kar najlepše in usklajeno pripraviti dotok romarjev v Oglej in v Rim pred jubilejnim letom in med njim, ogledali tudi bližnji Gradež, Cedad, Concordio in zanimivosti, ki bi utegnile v deželi F-Jk zanimati romarje iz daljnih dežel. Krajevni predstavniki gostincev in hotelirjev so tudi predstavili ponudbo, ki se mora seveda tudi zavedati dejstva, da bo največ romarjev in vernikov odšlo v Rim iz revnejših dežel, kot je Italija. Cinična in za prihodnje romarje iz omenjenih dežel zelo žaljiva sobotna izjava časnikarja na deželni italijanski televiziji RAI, da gre za romarje, "ki imajo veliko vero, a zelo malo denarja," vsebuje seveda kanček grenke resnice. Jubilejnega leta in množičnih romanj ne smemo ocenjevati samo skozi denar in zaslužek, ki ga bodo gotovo navrgla tudi deželi F-Jk, saj naj bi se v jubilejnim letu samo v Ogleju ustavil okrog milijon kristjanov na poti v Rim. Romarji so bili v zgodovini vedno ljudje, ki so na prvo mesto postavljali duhovnost. Denar se jih skoraj ni dotaknil. Prav bi bilo, da bi se ta bogata in plemenita lastnost ohranila tudi v jubilejnim letu 2000.

SVETNIK TEDNA

16. JULIJA

SILVESTER ČUK

KARMELSKA MATI BOŽJA

Karmel - v hebrejskem jeziku pomeni ta beseda "sodovnjak" - je gorski hrbet med Sredozemskim morjem in Jezreelsko ravnino v Palestini. Goro Karmel poznamo že iz Svetega pisma stare zaveze. Tam se je prerok Elija (na sliki, ruska ikon iz 16. stol.) boril za češčenje Jahveja, pravega Boga izvoljenega ljudstva. "Dokle boste omahovali na dve strani?" je vpraševal svoje neverne rojake. "Če je Jahve Bog, hodite za njim; če pa je to Baal (pogansko božanstvo), hodite za tem." Ljudstvo mu ni nič odgovorilo. Jahve, Izraelov Bog, je pokazal svojo moč s tem, da je sprejel Elijevo daritev. Baal pa je gluh za klice svojih svečnikov. Z višine Karmela je ta prerok tudi videl, kako se je po dolgotrajni uničujoči suši iz morja dvignil neznaten oblček, ki je naznanil obilje dežja. Po njem se je izsušena pokrajina spremenila v bujno zelenico.



Ob koncu 11. stoletja, ko so križarji, krščanski vitezi iz evropskih dežel, iztrgali Palestino iz rok muslimanskih Arabcev, so se na Karmelu naselili Mariji posvečeni puščavniki. Ti karmelski menihi so se čutili duhovno povezane s prerokom Elijem. Kakor mnogi cerkveni očetje, so tudi oni v tistem oblčku, ki je prinesel tako zaželeni dež, videli simbol Device Marije, ki je kot Odrešenikova Mati napravila konec dolgotrajni suši greha.

Karmelskim puščavnikom je v začetku dal organizacijo sv. Bertold; pravila pa jim je v prvi polovici 13. stol. določil Albert, patriarh v Jeruzalemu. Karmelski puščavniki so se morali pred muslimanskim pritiskom umakniti v Evropo, kjer je red kmalu pognal korenine. Papež Honorij III. ga je leta 1228 potrdil. Leta 1258 se je Marija prikazala sv. Simonu Stocku, šestemu vrhovnemu predstojniku karmeličanov. V rokah je držala škapulir ter mu rekla: "Kdor koli pobožno umre, oblečen v to oblačilo, bo zveličan."

Omenjeni škapulir je pri redovnikih (karmeličanih - ti pri nas nimajo nobenega samostana) in redovnicah-karmeličankah (pri nas imajo dva samostana: v Sori pri Medvodah in v Mirni Peči na Dolenjskem) del pravega redovnega oblačila, pri laikih (tretjerednikih) pa sta to dva kvadratna kosa blaga, okrašena s podobo Karmelske Matere Božje, povezana med seboj s trakoma tako, da en kos visi na prsih, drugi na hrbtu, obešen pod obleko. Nevedni ljudje enačijo škapulir z nekakšnimi "amuleti", čarobnimi sredstvi, ki naj bi človeku sama po sebi prinašala "srečo in varstvo". Za pravilno poučenega vernika pa je škapulir samo znamenje in neka zunanja opora, da se spominja svoje posebne posvetitve Materi Božji in ga to v skušnjavah in težavah nagiblje k zvestobi in prizadevanju za svetost življenja.

Karmelska bratovščina je bila dolga stoletja med najbolj dejavnimi. Živa pa je še danes. Že v 14. stoletju so obhajali poseben praznik Karmelske Matere Božje. Na koledar je uvrščen 16. julija, na spominski dan podelitve škapulirja sv. Simonu Stocku. Vsebinsko tega spominskega dne povzema mašna prošnja: "Dobri Bog, na Karmelski gori si že v stari zavezi usliševal molitve prerokov, v novi zavezi pa si jo izbral za kraj češčenja božje Matere. Marijina materinska priprošnja naj tudi nam pomaga, da se bomo z molitvijo dvigali h Kristusu, tvojemu Sinu."

Na današnji dan godujejo tiste, ki jim je ime Karmela ali Karmen, kar je skrajšana oblika španskega imena Maria del Carmen. Na Primorskem se najde tudi kakšen Karmelo.



■ Lokalni primorski program iz koprškega studia se začne vsak dan ob 16. uri. Ob 16.45 so obvestila o kulturnih in cerkvenih dogodkih na Primorskem in v zamejstvu. Ob petkih med 16. in 19. uro pripravljamo program hkrati iz obeh

studiov - koprškega in ljubljanskega.

Vsak ponedeljek ob 16.15 je nova oddaja *Primorskih minus sedem*: vse o dogodkih na Primorskem v zadnjem tednu. Oddajo vodi Marko Majkič.

Radio Ognjišče lahko poslušate na Ukv frekvencah 107,5 - Sveta gora (Goriška in Furlanija) in 91,2 - Tinjan (Trst).

Z ŽIČNICO DO SVETIH VIŠARIJ, KJER SE SREČUJEJO VERNIKI TREH NARODOV



KABINSKA ŽIČNICA v Ovčji vasi obratuje vsak dan od 20. junija do 13. septembra. Nato pa še 19./20. in 26./27. septembra ter 3./4. oktobra.

URNIK: delavniki 9.00 - 17.15; nedelje in prazniki 8.30 - 18.15. Posebne ugodnosti za organizirane skupine (min. 25 oseb): povratna karta 14.000 lir.

telecabina
MONTE
SANTO
DE
LUSSARI

Sv. maša: delavniki ob 12. uri; nedelje in prazniki ob 9.30, 10.30, 12., 15. uri

INFORMACIJE TEL. 0428/2967 - 64982. FAX 0428/40455

5

ČETRTEK
16. JULIJA
1998



MARIJ ČUK / PENA MAJSKEGA VALA

"USIHANJE NARODNE BITI VODI V DOMAČIJSTVO"

JURIJ PALJK

Ta trditev Maksa, glavnega junaka prvega romana tržaškega časnikarja in pesnika Marija Čuka, ki nosi naslov *Pena majskega vala*, me je pri branju romana morda najbolj "zadel", kot se temu reče.

Roman *Pena majskega vala* je izšel v čudoviti zbirki Mornik pri Založbi tržaškega tiska (ZTT-EST), čudoviti zato, ker so pri ZTT-ju za novi niz knjig izbrali lepo primorsko ime; *mornik* je namreč veter, ki prihaja z morja, južni veter torej, in lepi tudi zato, ker sta prvi dve knjigi v tej zbirki zelo lepo oblikovani in dobro natisnjeni. Za oblikovanje sta poskrbela Jagodic in Zorzetti podjetja Link iz Trsta, medtem ko je knjigo več kot dostojno natisnila slovenska tiskarna Graphart iz Trsta.

Roman, ki ga je napisal Marij Čuk, katerega našim bralcem najbrž ni potrebno posebej predstavljati, saj gre za znanega voditelja TV dnevnikov na slovenski televiziji deželnega sedeža RAI in za uveljavljenega pesnika, dobrega esejista in odličnega gledališkega kritika, je s svojimi 165 stranmi ravno pravišnji za dobro nedeljsko popoldnevno branje, kot nalašč za vse tiste bralce, ki na plaži ne jemljejo v roke samo bulvarnega tiska in jim pisana beseda še nekaj pomeni.

Napisan je v tekoči in lepi slovenščini, lepi predvsem zato, ker gre v Čukovem romanu za živ slovenski jezik, ki se mu pozna, da se ne boji sodobnih izrazov in včasih tudi kakšnega malce težjega izraza ne, kot je tudi prav; tako slovenščino namreč poznamo in jo danes zvečine govorimo, vsaj tisti, ki imamo do nje kolikor toliko pošten odnos. Čuk se v romanu zavestno odmika od nepotrebnega iskanja neživljenjskega jezika, ki prevečkrat označuje slovensko literaturo, in tudi za

razne metafore in druge efekte mu ne gre. Marija Čuka namreč v tem romanu zanima samo sporočilo, ki ga skuša bralcu dati. Samo in še enkrat samo sporočilo, ki ga bralec razbere, ko spremlja usodno srečanje dveh mladih Tržčanov, Maksa in Luise, tako enakih in vendarle tako različnih.

Vem, da bo Čukovemu romanu marsikateri literarni kritik sedanjega književnega slovenskega trenutka očital predvsem to, da je knjiga premalo roman. Naj razložim: kritiki bodo našli v knjigi vrsto pomanjkljivosti, kot to, da so osebe premalo psihološko izdelane, da je zaplet premalo literarno obdelan in še in še. Če bodo tako počeli s Čukovim romanom, bodo streljali mimo, saj je Čuk vešč peresa in tudi v tem romanu dokazuje, kako zna pisati in bi lahko zato tudi pisal drugače. Vsako poglavje v knjigi se namreč začne s kratkim literarnim biserom, v katerem Čuk kaže svoje mojstrstvo v slovenskem jeziku, ko pred bralcem slika podobe Krasa, vaškega življenja, mesta Trsta in njegove zatohle družbe in še in še bi lahko naštevali. Že ti kratki zapisi, ki dejansko pripravljajo bralca v Maksova razmišljanja in pogovore, ki jih ima Maks s sodelavci in svojim italijanskim dekletom, so vredni samostojnega branja, saj je Čukov jezik sočen, tekoč, prepričljiv. Meni je všeč tudi in predvsem zato, ker Čuk ne besediči, ampak gre k stvari, kot se temu reče. In to h kakšni stvari! Čuk je namreč napisal knjigo, roman o nas samih - o Slovencih v deželi F-Jk in o našem odnosu z ljudmi sosednega, večinskega naroda, ki se ni nikdar niti toliko potrudil, da bi vsaj vedel, kdo in kaj smo, pa čeprav živi z nami in ob nas že stoletja.

To je razmišljanje, ki ga je vsakdo od nas - Slovencev v Italiji - že po svoje



FOTO BUMBACA

razmišljal. To je knjiga, ki ponuja nekaj takih razmišljanj, ki se jih pri nas gotovo še ni dotaknil nihče, vsaj tako iskreno, prepričljivo in neposredno. Čuk se bo pri podajanju svoje teze o tem, kako bi morali v bistvu Italijani in Slovenci živeti skupaj, nekaterim zdel morda preveč učen; nas druge, ki to stvarnost živimo in nam ni vseeno, kaj bo z nami Slovenci, pa še kako prepriča. Podaja se namreč v vode, ki jih doslej pri nas še nihče ni tako jasno opisal. Mislim, da ne bom delal Čuku in njegovemu romanu krivice, če bom zapisal, da se pisatelj nalašč odloča

za jasne, kristalno čiste misli, preproste stavke, ki morda kako misel spravijo precej na tla, jo morda preveč ponostavijo, a to je odlika Čukovega pisanja in prav gotovo ne hiba.

Nalašč ne bom pisal o zgodbi, ki se prepleta, in tudi konca romana ne bom napovedoval, ker je to knjiga, ki bi jo moral pri nas vsakdo prebrati, saj Čuku uspe napraviti dober kritični preizkus družbe, v kateri živimo in ki bi morala na nas gledati z malce več kot le z vljudnim zanimanjem, kot prevečkrat delajo Slovenci iz matice.

Čukov roman je odlično branje, saj se bere hitro, jezik je lep, le misli, Čukove misli, ki so večkrat tudi naše, nas bolijo in silijo v razmišljanje.

Knjigo posebej priporočam šolnikom, vsem tistim, ki delamo za našo stvar, kot se narodnostnemu delu reče. Priporočam jo seveda tudi šolarjem in razumnikom, ki pri prebiranju ne bodo mogli samo zmigovati z rameni ali pa se zmrdovati nad njo; če bodo to počeli, ne bodo poštteni do Čuka in niti ne do samih sebe, saj se nas Maks in njegove težave še kako tičejo. Maks smo namreč mi sami. Čukov roman vnaša v našo stvarnost preveč kritične analize, da bi mogli kar tako mimo nje. Gotovo je to roman, katerega bi se morali pri nas lotiti tako literarni kritiki kot sociologi in drugi izvedenci. Čuk namreč reže v našo rano, v našo tiho usihanje, v naše domačijstvo, ki nas vse, prav res vse neizmerno boli, pa če si to hočemo priznati ali ne.

Morda pričakujem preveč, pa vendar vseeno upravičeno pričakujem, da bo Čukov roman *Pena majskega vala* našel tudi na pozornost bralcev in kritikov v matični Sloveniji. Maks in njegova razmišljanja bi namreč prav Slovencev iz domovine lahko veliko povedala, jim vsaj odprla oči in razložila žalostno resnico, to namreč, da nas ne poznajo in nas tudi poznati zvečine nočejo.

Da bi pa roman v dostojnem prevodu lahko prišel do večinskega naroda, si niti upati ne morem. Želim pa si, to pa, to!



Jakec - Si vidu ta zadnjo tekmo mundiala?

Mihec - Ne, ma sem jo poslušu po radiju in moren reči, da sem ži na začetki znau, kaku se bo končalo.

Jakec - Kaj si štrigon ti?

Mihec - Ma kakšen štrigon, samo mislen, ne. Posluš! Kaku češ, da boju v sedanjen cajti zmagali eni buogi Brazilci z črnu mižerju, ki ju imajo doma? Nankr če čeju, ne muoreju in ne smeju zmagati v finalni tekmi proti eni taki državi, ki je v skupini sedmih ali peš osmih - kukr češ štet - nrbolj mogočnih držav na ten sveti. Zastopeš, da je v sedanjen cajti najbolj nevarno porušit en ustaljen red in ustvarit - ma magari z eno nogo metno tekmo - vtis, da se da kaj menjat, da lahko ta buogi pokaže, da kej velja. Ne, fant, ta buogi lahko sanja. Do kraja mora upati in se truditi, ma na koncu mu mora biti jasno, kdu ima zadnjo besedu in da na ten sveti samo soud ukaže.

Jakec - Ben, se mi zdi, da numalo pretiraveš. Ti zmeren vse vržeš v politiko, ma prou u primeri športa, dragi moj, fališ. Pomisli: dve škvadri pri detu na igrišče, vsaka se postave pred zastavo, tako ogromno, ki ju nuose, ne znam, nrmenj deset ledi. Polej godba zaguode državne himne in ledje pojejo, igralci in gledalci. Eni eno, drugi drugo, potlej si dajo roko, sodnik zapiska in se z'čne. Bala je okrugla, enkrat teče sen, enkrat če... in zmaga tisti, ki je nrbolj priden, ne?

Mihec - O, muoj ti Bouh! Ma sej si sam povedu, kej ne zastopeš, kaj govoriš? Pomisli, kaj niso zastave in himne, kaku se reče, ... simboli, eko, ki navzen predstavljajo državo? Tu pomene, da taka tekma med dvema škvadrama, ki predstavljata državo, ni športni, ma politični dogodek. Ma kej misleš, da je zastunj hrvaški general Tudžman dau medalje vsem igralcem, ki so Hrvaški priborili bronastu medalju? Še reku jen je, da so heroji. In če ne falin, tu besedu se po navadi rabe samo za tiste, ki se proslaviju v kšni bitki.

Jakec - Nu, če je taku, ku praviš ti, je mundial prava vojska in mene se zdi, da nazaj pretiravaš.

Mihec - Neč ne pretiravam. Taku je, kukr praven. Kaku bi reku, gre za eno moderno obliko vojske, ne? Delat vojsku se ne sme, n'rdit tekmu peja, tu se sme in k'dr je taka tekma med ekipama, ki predstavljata dva naroda, ki se u zgodovini niso najbujše gledali, še zlasti, če so si sosedji, kšni ledje dobesedno podlujajo. Sej je b'lo videt tn u Franciji, kej so nrdili Angleži in kej Nemci in kej Ni-zozemci, krko so jih premlatli in krko zaprli in kakšno škuodo so nrdili. Če tu ni diverzantska akcija na sovražnem ozemlju, ne vem, kaku bi jo drugače imenoval.

Jakec - Ben, veš kaj? Rečmo, da imaš prou, ma kaj ni bulše, da se nekaj desetih napitih razboritežu pretepe pred, med al' pej po tekmi, kukr da trpi nedolžno prebivalstvo, ženske nu otroci nu taku naprej?!

Mihec - A, tu pej imaš prou. Gvišno, da je bulše taku! Samo praven, ne. Taku si mislen, da kaku prouza prou ta šport lahko tudi škuode in kaku se pokaže, kakšna je prava narava kšnih ledi, kadr se spusti žljaf in prideju na dan tiste skrite nravi, kukr se paulo anbot.

Jakec - Eh, človeška narava pej!

Mihec - No, predvsem moška, se mi zdi, ženske so bolj umirjene, imajo eno distanco do športa.

Jakec - Al' pej interes. Znaš, kaku je tista, kadr mačka gleda tekmu, miška pleše!

Mihec - O, ma sakramenski! Zmeraj kšnu neumnu moreš reč. O, ma glej, krko je ži ura. Pej, bejžva, bova zamudila. Zgne, dej, bo hmalu nuč in moramo še zgont. Dej...

POSLOVNI CENTER HIT V NOVI GORICI

RAZSTAVA ENAJSTIH GORIŠKIH SLIKARJEV

Enajst goriških slikarjev je zgovoren naslov lepe skupinske likovne razstave, ki so jo s priložnostno svečanostjo odprli v poslovnih stavbi gostinsko-igralniškega podjetja Hit v Novi Gorici v četrtek zvečer, 9. t.m.

Na dobro obiskani otvoritvi je v imenu gostitelja razstave spregovoril tudi direktor Hita Bogdan Soban, ki je prisotnim goriškim slikarjem dejal, da so v hiši veseli njihove razstave, saj gre za umetniško delo Slovencev, ki živijo v sosednji Gorici. O razstavljajočih umetnikih in njihovem delu je spregovoril stalni spremljevalec goriške likovne umetnosti in kritik prof. Joško Vetrih, ki se pri nas morda najbolj posveča domačim slikarjem, gotovo pa jih vse zelo dobro pozna. V svojem posegu je prof. Vetrih povedal, da je za vseh enajst slikarjev predvsem pomembno in značilno, da so otroci svoje dobe in se zato uveljavljajo v Furlaniji-Juljski krajini, kjer živijo, njihova dela pa označujejo sodobni umetniški tokovi v likovni umetnosti in pa seveda "odločilna vloga krajevnih izhodiščnih spoznanj, kulturnih in umetniških." Nadalje je prof. Vetrih povedal, da se na razstavi vidi, kako se večina razstavljalcev odloča in naslanja na figurativno tradicijo, pa čeprav so med njimi tudi slikarji, ki so se popolnoma zapisali abstraktnemu

iskanju lepega v likovnem upodabljanju svojega sveta.

Silvan Bevčar je znan kot imeniten risar. Njegove risbe v tušu nam čarajo briško pokrajino in trte, ki nam govorijo več kot le samo o naravi.

Bogdan Butkovič je samosvoj slikar, ki se je odločil za t.i. fraktalno likovno umetnost, pri kateri slikar skuša upodabljati po točno določenih zakonih fraktalnih izračunov stvarnost okrog sebe.

Bruno Canella, ki je po rodu iz Mosta na Soči, a živi in dela v Gorici, veliko svojega časa pa je preživel v Istri, je zapisan figurativno in istrskim elementom v svojih slikah, ki jih označujejo tudi enobarvne površine.

Patrizia Devidè je kot učenka slovitega Avgusta Černigoja precej svojega umetniškega ustvarjanja posvetila iskanju odgovorov v pastelni tehniki. Njene abstraktne slike večjih formatov so nam govorile o notranjem svetu, ki ga je slikarka znala čudovito in z umirjeno roko naslikati. Danes se posveča mešanim tehnikam, pri katerih uporablja tudi fotografske izseke.

Robert Faganel je znan goriški slikar, ki s svojimi barvnimi kompozicijami že desetletja potrjuje dejstvo, da imamo Slovenci v Italiji odlične slikarje. Njegove goriške vedute in eksotične



Skupina slikarjev na otvoritvi; prvi na desni kritik prof. Joško Vetrih

krajine izpred nekaj let so danes že klasika likovne umetnosti pri nas.

David Faganel je svoje slikarstvo od vedno gradil na temeljih palete naravnost fantastičnih vitalnih barv, trdnem naslanjanju na figurativno, a to še ne pomeni, da v njegovih oljih na platno ne zaznamo sodobnega iskanja modernega človeka.

Vanja Franko se v svojem slikarskem iskanju zadnjih odgovorov posveča novim in mešanim tehnikam, njegov osebni likovni jezik nam govori o notranjem življenju vsakega sodobnika.

Hijacint Jussa je znan po beneških vedutah, ki so mu ostale v srcu, saj je doma iz Beneške Slovenije, a živi v Števerjanu. Nista mu tuji tudi sodobna umetnost in grafika.

Vladimir Klanjšček iz Števerjana si je v letih zgradil samosvoj likovni svet, v katerem prevladujejo organsko plo-

dne barve, med katerimi bi izpostavili predvsem zemljasto rjavo.

Andrej Kosič si je s svojimi akvareli, na katerih slika našo zemljo in naravo, že ustvaril sloves izjemnega krajinarja, kateremu niti romantični nadih ni neznan. Zavezanost slovenski pokrajini torej in slikanje občutkov ob globokem občudovanju narave.

Franko Žerjal je samosvoj slikar, ki tudi izhaja iz Černigojeve šole in se danes posveča predvsem grafičnemu oblikovanju. Njegovo likovno ustvarjanje je zapisano človeški duši in iskanju dobrega v človeku. Včasih naredi tudi gotove in premišljene slikarske korake v stilizirano figurativno.

Teh enajst slikarjev razstavlja svoja dela v Novi Gorici do konca meseca avgusta. Vredno si jo je ogledati tudi zato, ker teh slovenskih umetnikov zlepa spet ne bomo videli skupaj.

NORBERT K. GRČAR RAZSTAVLJA V ŠTANJELU

UMETNIŠKO PREPRIČLJIVA
"NAIVNOST"

MARKO VUK

V teh vročih poletnih dneh se kar prilega kratek skok na Kras, npr. v Štanjel, kjer se lahko sprehodimo med zidovjem starodavnega utrjenega naselja ali si ogledamo glavne znamenitosti: župnijsko cerkev sv. Danijela z dragocenimi baročnimi oltarji, Kraško hišo z lokalno etnološko zbirko ali obnovljeno krilo baročnega gradu, kjer domuje stalna zbirka grafik in slik tržaškega umetnika Lojzeta Spacala.

Vendar Spacalova galerija ni edino razstavišče v Štanjelu, drugo najdemo na nasprotnem, vzhodnem koncu naselja; tu je zgrajen častitljiv kamnit stolp s polkrožno pozidano kolono spodaj, kamor pelje pot v bližnji Kobdij. V tem stolpu je do nedavnega bila na ogled stalna zbirka znanega slovenskega kiparja Petra Černeta, v tem letu pa se je upravljalca tega razstavišča, delniška družba Nassa desella, odločil, da spet prične s serijo občasnih razstav. Srečno naključje je nanoslo, da se je v Kobdiju naselil z družino slikar Norbert K. Grčar, rojen leta 1956 v Krakovu na Poljskem, kjer je preživel tudi mladost, kasneje pa je živel v Avstriji. Vzburil je pozornost upravljalcev štanjelskega razstavišča v Stolpu na vratih in tako se je zgodilo, da je 13. junija letos bila odprta razstava njegovih olj, ki zavzema prvo in drugo nadstropje stolpa in bo na ogled še do 14. avgusta.

To odprtje smo doživeli kot osvežujočo novost, saj smo se srečali z izvirnim slikarskim svetom ustvarjalca, ki črpa navdih v krščanstvu in narodnem kulturnem izročilu. Ob ogledovanju njegovih slik se nehote primerjalno spomnimo še na druge Slovence, ki so se ali se še ukvarjajo z religiozno tematiko, pri starejših zlasti Tone Kralj, od še ustvarjajočih pa naj spomnim npr. na Lojzeta Čemažarja, Tomaža Perka, Franca Zupeta-Krištofa, Zmaga Modica, Mateja Metlikoviča, p. Marka Rupnika, Marto Jakopič-Kunaver, Veselko Šorli-Puc, Miro Ličen-Krmpotič, v zamejstvu pa na Franka in Edija Žerjela, Andreja Kosiča in Claudio Raza. Vendar se Grčar v konceptualnem pogledu od naštetih povsem razlikuje; kar zadeva formo, mu je morda blizu Čemažar, v nekaterih rešitvah presenetljivo spominja na Toneta Kralja, kar pa ni čudno, saj izhaja iz podobnih idejnih in miselnih osnov.

Ne glede na opažene sorodnosti pa Grčarja lahko opredelimo kot samosvoje izvirnega slikarja, ki je v svojem ustvarjanju uspel uresničiti sintezo med vzhodno, bizantinsko koncepcijo ikone in zahodnim izročilom. Opazno je, da umetnika ne zanimajo prvenstveno stilni in formalni problemi, čeprav se naslanja na določeno izročilo zahodnoevropskega slikarstva, zlasti Giotto in Masaccia, v ospredju njegovega zanimanja je predvsem duhov-

no in kulturno sporočilo podob. Pri tej njegovi usmeritvi, kot je bilo že povedano, se kot dobrodošel izkaže naslon na vzhodno ikono, pa tudi sicer nam Grčar na razstavi predstavlja izključno figuro. V ospredju je lik Kristusa, Matere Božje z Jezusom, pozornost pa mu vzbujajo tudi osebnosti iz slovenske zgodovine, kot npr. Anton Janežič, Jožef Stefan, Gregorij Rožman. Upodobljene osebe nas motrijo navidez negibne, a iz njihovih oči sije izrazita duhovna moč ali prepričanje v svoje poslanstvo. Slikar pa zna opaziti tudi preprostega človeka z ulice, npr. Žida iz Krakowa, vsega potopljenega v lasten duhovni in kulturni krog, prežet s tragično izkušnjo nacističnega uničevanja.

Na koncu tega zapisa naj vsaj opozorim na nekatere formalne značilnosti Grčarjevega slikarstva. V izrazu je skoraj "naivno" preprost in redkobeseden, a umetniško prepričljiv, pri svojem delu uporablja čiste lokalne barve, ki jih le rahlo modelira, ozadja plastično in realistično upodobljenih oseb so nevtralna in skoraj nedoločljiva, kar le še pripomore k monumentalnosti teh likov. Norbert K. Grčar se nam skratka predstavlja kot samosvoj pojav v slovenski umetnosti, trdno včlenjen v svet duhovnih in kulturnih, zlasti krščanskih vrednot, kar pa zna izraziti v univerzalno razumljivem likovnem jeziku.



Autoportret, 1989



Mati Življenja, 1987



Žid iz Krakowa, 1989

ČRTICA RAFKA
DOLHARJA
V REVIJI KRAS

O reviji Kras, ki oživlja kraške poglede na svet in piše o slovenskem Krasu, smo v Novem glasu že poročali, ker gre zares za izjemno revijo, ki s svojo sodobno obliko in s podkovanimi mnenjskimi in strokovnimi članki nagovarja slovenskega bralca, naj se vendarle zave, da je Kras naš svojevrstno bogastvo, ki mu ga v svetu skorajda ni para.

V mesecu juniju je prišla med nas 27. številka revije Kras, v kateri je uvodno razmišljanje napisal tržaški igralec Adrijan Rustja, ki govori o koncu sezone v Slovenskem stalnem gledališču v Trstu in o tem, da nam je dovoljeno sanjariti.

V reviji Kras je vrsta zapisov, ki si jih je vredno ogledati поблиže, med temi je gotovo tudi pogovor z dr. Ljudmilo Gec Plešničar, ki je po poklicu arheologinja in je skoraj štiri desetletja svojega dela posvetila odkrivanju starodavne Emone, za katero pravi, da je bila mejnica med rimskim imperijem in njegovimi provincami na Vzhodu.

Andreja Poklar pa piše v reviji Kras o evropskem načrtu PHARE na Krasu, s katerim so financirali gozdno učno pot Tabor nad Sežano. Gre za poučno gozdno pot, ki so jo opremili s tablam in klopami, človeku pa поблиže in na kraju samem predstavlja kraško deželo.

Na 44. mednarodnem vinogradniško-vinarskem sejmu v Ljubljani, ki je bil letos, so kraški vinogradniki in vinarji prejel enajst odličij, revija Kras bralcu ponuja spisek nagrajenih in nekaj misli o vinskem sejmu, katerega ugled sega daleč preko slovenskih meja. V reviji sledi še zapis z naslovom *Da Rakov Škocjan ne bo smetišče*, ki je podrobnejši zapis o aprilskem posvetu na to temo, ko so strokovnjaki sprejeli vrsto sklepov, da bi še bolj zavarovali naravne lepote Rakovega Škocjana.

Arne Kozina je prispevala zapis o centru šolskih in obšolskih dejavnosti v Rakovem Škocjanu, v reviji pa je tudi članek o tržaškem Krasu in sicer o vodnem zbiralniku Ovčjaku, ki so ga prenovili. Mateja Žgajnar predstavlja Opatje selo, ki se nahaja na goriškem Krasu in je tipično kraško naselje. Patricija Rojc pa je za revijo Kras napisala v rubriki *Moj domači kraj* zapis o Podgorju pod Slavnikom.

Inženir dr. Rajko Pavlovec, ki je po poklicu geolog in redni profesor na Naravoslovnotehniški fakulteti v Ljubljani je za Kras prispeval zapis z naslovom *Zakrasel apnenec in nezakrasel fliš*.

V daljši in zelo lepo opremljeni rubriki *Knjige* sta tokrat predstavljena tržaški zdravnik, pisatelj in javni delavec dr. Rafko Dolhar in njegova zadnja knjiga *Kraška simfonija*, pravzaprav dve knjigi, saj je izšel tudi italijanski prevod. Dr. Dolhar je predstavljen s krajšim biografskim zapisom in utrinkom iz predstavitve njegove knjige, ki jo je zapisal slovenski pesnik s Krasa Ciril Zlobec. Sicer pa je v reviji Kras objavljena Dolharjeva



črtica *Obisk v Tomažičevi Škrbini*, ki spada v širši krog dobrih Dolharjevih litararnih lirskih utrinkov, v katerih tržaški pisatelj piše o svojih nedeljskih sprehodih, izletih in pohodih v naravo, tokrat o Krasu, kjer mu na njemu lasten in prepričljiv način uspe preplestati osebne doživljene trenutke z lepoto narave in izkušnjami ljudi, ki v njej živijo. Rafko Dolhar si je s svojimi gornjskimi zapisi in zapisi o Krasu v slovenski literaturi zagotovilo mesto, ki ga pri nas, na Primorskem, danes nima nihče drug. Dolharjevo črtico lepšajo še fotografije, ki jih je posnel avtor sam.

Svojevrsen zapis je tudi kritika Jolke Milič, znamenite Kraševke iz Sežane, ki jo pozna ves slovenski svet zaradi njenega čuta za lepo, zaradi pikrega, a iskrenega jezika in njene velike ljubezni do prevajanja slovenskih avtorjev v italijanski jezik in italijanskih pesnikov v Prešernov jezik. Tokrat Jolka Milič piše o pesniku Pietru Zovattiju in njegovi poeziji o Krasu.

V lepi reviji Kras je tudi zapis Andreje Rustje o železniški postaji v Štanjelu, ki že več kot devetdeset let služi svojemu namenu.

JUP

OBVESTILO

ZBOR GLINKA
SPET V NAŠIH
KRAJIH

Lani jeseni smo na Sveti gori in v Trstu imeli priložnost prisluhniti slovitemu zboru Mihail Ivanovič Glinka oz. Cappelli iz Sankt Petersburga. Zbor je septembra lani nastopil na Sveti gori v sklopu proslav ob 50-letnici priključitve Primorske matični domovini in v okviru turneje po Sloveniji in Hrvaški. Na začetku oktobra pa je imel v dvorani Tripovich v Trstu zelo uspešen koncert, ki ga je priredila Glasbena matica.

Tokrat bodo ljubitelji zborovske glasbe zopet imeli priložnost slišati ta nadvseakovosten in obenem najstarejši ruski zbor, ki je dolga stoletja pel na ruskem carskem dvoru. V nedeljo, 26. t.m., bo zbor M.I. Glinka nastopil v oglejski baziliki na koncertu, ki se bo začel ob 20.30. Spored vsebuje pravoslavne nabozne skladbe avtorjev Grečaninova, Sviridova, Arhangelškega in Česnokova.

Vstop v baziliko bo prost od 20. ure dalje. Možno bo vstopiti sicer že od 19. ure dalje, kdor pa bo želel priti že ob tisti uri, bo moral obvezno kupiti spored.

NOVO PRI CANKARJEVI ZALOŽBI

S POTI PO NEZNANIH KRAJIH

KLARA KRAPEŽ

Poleti se pogostokrat odpravimo na krajšo ali daljšo pot, saj je veliko krajev, o katerih smo že slišali in so nas pripovedi o tem prevzele. Počitniški čas je tisti, ki nas k potovanjem še dodatno spodbuja, morda pa je kdaj pa kdaj vzrok za tako odločitev tudi dobra knjiga. V zadnjem času se na tržišču pojavlja vedno več različnih priročnikov in turističnih vodnikov, ena bolj nenavadnih zbirk pa prihaja iz Cankarjeve založbe v Ljubljani in je preprosto naslovljena *S poti*.

V njej avtorji predstavljajo svoje literarne zapise o krajih, ki so jih obiskali in občudovali, morda največja posebnost knjižnih izdaj pa je prav drugačen zapis o deželah in ljudeh. Vrhunska potopisna besedila pri našajo svojstven pogled na neznane in nove pokrajine, tudi za tiste popotnike, ki so posamezne dele sveta že obiskali. Z besedami se pred očmi bralca odkrivajo tiste razsežnosti, ki nam na običajnih turističnih popotovanjih navadno ostanejo zakrite. Vse kar se nam je zdelo dobro znano, se ustvarja v novi luči in dežela ali pa ljudje, ki smo jih že obiskali, lahko znova postanejo cilj našega spoznavanja.

Ena zadnjih izdaj v zbirki *S poti* je tudi literarni potopis z naslovom *Ozvezdje Jadrana* pisatelja Mateta Dolenca. Tako

znana jadranska obala, predvsem pa njen južni del z otoki Hvar, Palagruža, Vis, Jabolko in drugimi, nas s spretnim opisovanjem presenečajo. Dolenc se v večini kratkih poglavij posveča podvodnemu svetu tega dela Sredozemlja. Odkriva lastno



potapljaško strast in vznemirljive dogodivščine tega športa, obenem pa mozaično gradi podobo otoškega življenja. Dalmatinci so topli ljudje, navezani na svoj svet morja in obale, otočani pa so od njih še nekoliko bolj drugačni. Njihova beseda in pogled sta toplejša in bolj odprta in človeku se zazdi, da je pri klesanju njihovega značaja najpomembnejša razsežnost odprtega morja.

Prav k tej veliki modrini so se vedno znova vračali iz širnega sveta, zaradi morja so vztrajali na skopi zemlji in znali izkoristiti zemljo, da jim je dala naj-

potrebnejše. Življenje na otokih Jadrana je spokojno in tiho in najlepše takrat, ko turistov že ni več. Takrat ostajajo le domačini in kdorkoli jih želi spoznati, se mora k njim odpraviti šele po poletnih mesecih. Jadrana ima takrat svojo podobo.

Verjetno tako kot vsaka morska obala. Ena zanimivejših otoških dežel je tudi Irska, ki jo je v *Irskem dnevniku* opisal dobitnik Nobelove nagrade za književnost (1972) Heinrich Böll. Povojno nemško in svetovno književnost je zaznamoval z romanesknim opusom, v *Irskem dnevniku* pa je poetično opisal deželo številnih nasprotij in nestrpnosti, za katero se v zadnjem času vendarle kaže tudi iskrica sprave in upanja. Irci so mili in mimi prebivalci, z veliko mero vztrajnosti, ki jo dokazujejo v vsakdanjem življenju na Zelenem otoku.

KONČALO SE
JE ZBOROVSKO
TEKMOVANJE
SEGHIZZI

V soboto, 11. t.m., se je v Gorici končal 37. mednarodni natečaj C. A. Seghizzi. Prvo mesto si je izboril zbor univerze iz Manile, na odlični mesti sta se uvrstila tudi dva slovenska zbora, in sicer APZ Tone Tomšič in Ljubljanski madrigalisti. Daljši komentar in fotografijo bomo objavili prihodnjič.

JUBILEJ ZASLUŽNEGA MOŽA

GLASBA, ZEMLJA IN NAROD, TRI LJUBEZNI 70-LETNIKA IVA KRALJA

Kdor se v zamejskem, a tudi širšem prostoru zanima za zborovsko petje, je gotovo slišal za Iva Kralja iz Slivnega, pevovodjo moškega zbora Fantje izpod Grmade, ki deluje v Devinu od l. 1966 in povezuje fante in može iz raznih vasi izpod Grmade.

Imeni tega zbora in njihovega pevovodje sta znani, saj je to skupina, ki skuša po svojih močeh kar najbolje opravljati poslanstvo ne le kot zbor, ampak tudi kot pobudnik raznih kulturnih večerov, praznov in praznikov. Prav gotovo bi bila narodnostna slika Devina in širše okolice drugačna, če tega zbora ne bi bilo.

Ljubezen do petja in glasbe je torej gotovo ena najbolj opaznih značilnosti slavljenca, ki je 14. t.m. praznoval sedemdeseti rojstni dan. Ivo Kralj je gotovo znan predvsem kot zborovodja Fantov izpod Grmade, a je obenem tudi organizator v Šempolaju in član Godbe na pihala Nabrežina, kjer igra f bas. Z glasbo se sicer ukvarja že od malih nog, saj izhaja iz družine, v kateri je bila glasba doma. Oče Jožef je bil dolgoletni kapelnik godbe na pihala iz Mavhinj, sam pa je igral tudi v ansamblu Planika, ki ga je 1946 ustanovil Peter Grassi iz Slivnega. Pel pa je tudi pri raznih zborih in si tako izostril okus in smisel za zborovsko petje.

Druga slavljenčeva ljubezen je zemlja. Za delo na kmetiji je poprijel še kot mlad fant, med vojno, ko je bil njegov oče odpeljan v nemško konfinacijo in je torej moral opravljati vsa, tudi najtežja dela. S skrbnostjo in pridnostjo, ki sta mu lastni, pa še vedno skrbi, da so kmečka dela opravljena; pri tem bistveno pomaga sinu Andreju, sicer tudi priznanemu harmonikarju. Zemlja, a tudi kamen. Ivo Kralj je bil namreč dolga leta zaposlen v nabrežinskih kamnolomih in torej pozna tudi trdoto kamnarskega dela.

Še ena velika ljubezen osmišlja življenje in delo Iva Kralja. Imenujemo jo lahko tudi ljubezen do naroda. Dejansko je to čustvo tako, da ožarja in osmišlja tudi vse ostale dejavnosti, s katerimi se Ivo Kralj ukvarja. Zato je tudi večkrat sprejel povabilo in sodeloval v političnem in javnem življenju naše narodne skupnosti, še zlasti na občinski ravni kot vidnejši predstavnik Slovenske skupnosti.

Veliko talentov mu je bilo danih in ni jih zakopal ali zapravil. Redno branje najrazličnejšega tiska, velik smisel za humor in bistrost, s katero spremlja dogodke, so razlog, da je Ivo Kralj izreden sogovornik in drag prijatelj. In še



eno je gotovo! Kdor ga vidi, kako je čil in krepak, mu ne bi prisodil 70 let.

Čestitamo in voščimo torej slavljenču in mu želimo, da bi tudi v prihodnje z zborom, ki ga vodi, in tudi drugače še naprej skrbel za zborovsko in kulturno rast v Devinu in širši okolici.

LEPO ŠTEVILO ŠESTDESETIC

KONEC MATUR NA NAŠIH ŠOLAH



Konec preteklega tedna so se na slovenskih višjih srednjih šolah na Tržaškem končali zrelostni izpiti. Vseh tržaških kandidatov je bilo 119 in vsi so izdelali, nekaj kandidat pa je prejelo tudi šestdesetico: to so Mirjam Čermelj (klasični licej France Prešeren), Jadranka Križman in Tanja Sternad (znanstveni licej

France Prešeren) in Katja Milčič (pedagoški licej Anton Martin Slomšek). Vsem abiturientom, zlasti pa odličnjakom, ki so prejeli šestdesetico, iskreno čestita tudi uredništvo Novega glasa, ki jim tudi vošči, da bi karseda lepo in sproščeno preživeli zaslužene poletne počitnice.

TISKOVNO SPOROČILO DRUŠTVA EDINOST

ZADOVOLJSTVO OB VEČJEZIČNIH RAZGLASIH IZIDOV VOLITEV



Družbeno politično društvo Edinost je v tiskovnem sporočilu, ki smo ga prejeli, izrazilo zadovoljstvo, da se je volilna služba deželnega ravateljstva za krajevno avtonomije odločila, da da natisniti in razdeliti razglase s proglasitvijo izida volitev v deželni svet 14. junija 1998 tudi v nemškem, slovenskem in furlanskem jeziku.

Družbeno politično društvo Edinost je že na začetku leta predložilo deželni svet Furlanije-Juljske krajine petico, s katero je zahtevalo, da deželni svet poskrbi, da bodo ob volitvah novega deželnega sveta tudi v furlanskem, nemškem in slovenskem jeziku razpis volitev, volilna potrdila, glasovnice, kandidatne liste in vsi razglasi z navodili za glasovanje. Društvo je pisalo tudi predsedniku deželnega odbora Cruderju in odborniku za krajevno avtonomijo D'Orlandiju, skupaj s predstavniki Observatorija za furlanski jezik pa se je sotalo s pristojno deželno funkcijarko.

Kot je pred dvajsetimi leti uspelo deželniemu odseku Mednarodnega združenja za zaščito ogroženih jezikov in kultur (AIDLCM) uspelo uvesti v deželni svet Furlanije-Juljske krajine prisego svetovalcev v furlanskem in slovenskem jeziku, tako je zdaj uspela akcija Edinosti, za katero lahko mirne duše trdimo, da je pomembna multikulturna pobuda v najbolj pristnem pomenu izraza.

Društvo Edinost pričakuje, piše še v tiskovnem sporočilu, da bosta slovenska deželna svetovalca v najkrajšem času sklenila ustrezna zaveznitva, da bo prisega svetovalcev v manjšinskem jeziku, zaradi enakega družbenega dostojanstva jezikov in narodnosti, enakovredna prisegi v italijanskem jeziku, kakor tudi, da bo čimprej zagotovljeno tiskanje vse volilne dokumentacije tudi v manjšinskih jezikih, ki so letos že dobili prvo ali novo priznanje.

OBČINA DEVIN-NABREŽINA

ŽIVAHNO POLETJE, POLNO ZANIMIVIH POBUD

ERIK DOLHAR



V dvorani Turistične ustanove je podžupanja in odbornica za kulturo prof. Mariza Škerk Kosmina orisala že znano pobudo *Poletje v Sesljanu*.

V Seslanskem zalivu bodo ob četrtkih, od danes, 16. julija dalje, predvajali pet filmov, ki so letos želi velik uspeh. Štirje od teh so v italijanski (drevi Benignijeva uspešnica *La vita è bella*, prihodnji četrtek, 23. t.m., *Genio Ribelle*, 30. t.m. *Sedem let v Tibetu*, 13. avgusta *Jackie Brown*), kot zadnji pa bo 3. septembra na sporedu slovenski film *Outsider*, v katerem nastopa tudi Nabrežinka Miranda Caharija.

V okviru *Poletja v Sesljanu* bo 10. avgusta na trgu v Mavhinjah koncert domačega glasbenika Alfreda Lacosegliaza, ki je zaslovel z glasbo nekaterih pomembnih filmov in gledaliških iger. Vse predstave se bodo začele ob 21.15.

Niz poletnih prireditev v občini Devin-Nabrežina bo nadaljevala pobuda *Morje in Kras na trgu*, ki bo dosegla

Odbornika Radovič in Škerk-Kosminova sta v ponedeljek, 13. julija, predstavila pobude na tiskovni konferenci v Sesljanu.



višek na Veliki šmaren, ko bodo v Nabrežini praznovanja vaškega zavetnika sv. Roka. Pobuda je podrobneje orisal odbornik za kmetijstvo in turizem dr. Nevo Radovič. "Z njo namerava občinska uprava ovrednotiti umetniško in proizvodno žilico našega teritorija, ki sega ravno od Krasa do morja, od tod tudi naslov pobude," je med drugim dejal Radovič in poudaril, da "ti dve stvarnosti (Kras in morje, op. pis.) ne smeta iti ločeno, temveč ju je treba združiti in ovrednotiti. Zato smo v pobudo vključili vse krajev-

ne stvarnosti, od proizvodnih kategorij do prostovoljnih in drugačnih oblik združevanja." V okviru manifestacije bodo v kamnarski hiši - prenovljeni rojstni hiši pesnika lga Grudna v Nabrežini - potekale tudi druge spremne prireditve, npr. fotografska razstava občana Guida Radoviča in razstava krajevnega obrtništva.

Predstavitvene tiskovne konference so se med drugimi udeležili nekateri protagonisti poletnih pobud občine, poleg fotografa Radoviča, predstavnik Italijanske zveze

SLOVENSKI IN HRVAŠKI VOLIVCI

AVTOBUSE JE PLAČAL BOBBIO

V zvezi z udeležbo nekaj stotin slovenskih in hrvaških državljanov je znani tržaški igralec in kandidat Ljudske sredine za reforme Orazio Bobbio v pismu tržaškemu dnevniku *Il Piccolo* priznal, da je sam plačal avtobusni prevoz.

Šlo je, je napisal, za pomembno politično dejanje, saj se je mnogim državljanom dala možnost, da so se udeležili volitev. To dejanje je bilo po Bobbiovem mnenju storjeno tudi v luči povezovanja Italijanov na obeh straneh državne meje, pa tudi v luči vstopa Slovenije in Hrvaške v Evropsko zvezo in dobrososedskega sodelovanja med narodi.

Vsekakor ostaja vprašanje, ali so ti volivci prejeli italijansko državljanstvo na zakonit način, to se pravi, v smislu novega zakona o podeljevanju državljanstva, ki pa izključuje tiste, ki so ob podpisu mirovne pogodbe iz leta 1947 optirali za italijansko oz. jugoslovansko državljanstvo. S tem se sedaj ukvarja poslanec Union Valdôtaine Lucien Caveri, ki je že naslovil vprašanje na italijanskega notranjega ministra Napolitana. Caveri se med drugim sprašuje, ali se pristojni organi zavedajo, da se tako število volivcev lahko izkoristi za vplivanje na volilne izide na Tržaškem. Slovensko-hrvaško-italijanski odbor za zgodovinsko resnico je pisal o volilnih manevrih, medtem ko je stranka Slovenske skupnosti, katere kandidat Ivo Jevnikar ni bil takorekoč za las izvoljen v deželni svet, dogodek označila za pravi politični škandal.

Dogodek je našel odmev tudi v matičnem tisku. V *Primorskih novicah* se časniki Robert Škrli sprašuje, kaj bi se zgodilo, ko bi nekaj sto pripadnikov slovenske manjšine v Italiji iz občin tržaške pokrajine prišlo volit v Koper.

operaterjev na področju marikulture Egidio Sardo in Elena Mandrussani za Skupino prostovoljcev Devin-Nabrežina-Križ. Poseben pozdrav je šel odvetniku Jožetu Skerku, ki je pred kratkim predstavil svojo umetniško galerijo in fundacijo v Bajti pri Trnovci.

Na koncu je odbornik Radovič odgovoril na vprašanje v zvezi s sporno zgibanko, s katero se je občina predstavila na tržaškem velesejmu (*objavljamo tri strani sporne zgibanke o načrtu za gospodarsko spodbujanje v občini Devin-Nabrežina; na začetku članka pa je grb Poletja v Sesljanu*). Zgibanka je namreč napisana v celoti samo v italijanski ter je slikovno opremljena s posnetki, ki niso ravno značilni ne za kraški ne za obalni pas občine. Radovič je razložil, da bi se bile prvotno morale z isto zgibanko predstaviti različne občine, ki pa so zadnji trenutek odpovedale, tako da se je z njo nato predstavila samo občina Devin-Nabrežina. Dodal pa je, da bo v kratkem izšla nova, štirijezična zgibanka, ki bo tudi slikovno primerneje opremljena. Na drugo opozorilo, da je tudi druga zgibanka o programu *Poletja v Sesljanu* glede na dvojezičnost pomankljiva, je požupanja Škerkova odgovorila, da gre tudi tu za tehnične napake, za katere pa je priznala, da ni opravičila.

POGOVOR / ANDREJ MAVER

NAČRTI IN ŽELJE NOVEGA UREDNIKA JAMBORA

MATJAŽ RUSTJA

Mesec junij je položil na skavtsko knjižno polico še zadnjo številko Jambora v letošnjem skavtskem letu 1997/98. Glasilo slovenskih zamejskih skavtinj in skavtov je tako osmič pogumno in odločno vabilo Baden-Powellove naslednike k branju in presojanju, vendar pa tudi k ugotavljanju, da je po težavah v preteklih letih Jambor končno zaživel z zanimivo vsebino. Vseh osem števil je skozi leto redno obveščalo organizacijo o delu, načrtih in uspehih skavtske družine. Največjo zaslugo pri tem ima seveda uredništvo z odgovornim urednikom Andrejem Maverjem (Mirnim Jelenom) na čelu. S 25-letnim študentom statističnih in aktuarnih ved ekonomske fakultete smo se spustili v pogovor, da bi kaj več izvedeli o delu pri Jamboru.

Veliko let je bil odgovorni urednik Jambora Marko Tavčar. S kakšnimi občutki, načrti in željami si sprejel to mesto?

Marko Tavčar je bil odgovorni urednik Jambora celih dvajset let in ima prav gotovo največ zaslug, da izhaja Jambor nepretrgoma že 27 let. V kriznih letih je namreč on ohranil naše glasilo pri življenju. Zadnja leta pa je zaradi raznih obveznosti imel manj časa, da bi sledil delu pri Jamboru. Vseeno je moral pri Jamboru vztrajati do letos, ker ni bilo lahko dobiti naslednika, saj mora imeti odgovorni urednik časopisa publicistično izkaznico. Letos sem tako jaz dobil nalogo, da prevzamem njegovo mesto in za to sem tudi vesel, čeprav bom pri Jamboru težko pustil kak pečat, kot ga je zapustil moj predhodnik.

Kako bi označil letošnjo sezono Jambora?

Letos je bilo za Jambor prav gotovo uspešno leto. Po nekaj letih nerednega izhajanja si je uredništvo postavilo cilj, da bo letos izšlo osem števil glasila, na začetku vsakega meseca. To nam je tudi uspelo. Nekaj težav smo imeli s tis-



kanjem, saj ne moremo več računati na Coldiretti, ki nam je zadnja leta dajala na razpolago tiskarski stroj. Ta problem bomo morali dokončno rešiti pred začetkom prihodnjega leta, gre pa predvsem za finančni problem, saj bodo stroški tiskanja bistveno višji. Tudi vsebinsko mislim, da je bil letos Jambor precej bogat, čeprav se seveda lahko vse še izboljša. Prav gotovo pa bomo morali v prihodnje še bolj paziti na slovenščino v člankih, saj je zaradi pomanjkanja časa večkrat trpel predvsem lektoriranje.

Kaj pa uredništvo?

V uredništvu je bilo letos poleg mene sedem skavtov

in skavtinj z glavnim urednikom Danjelom Beorchio na čelu. Vsi so zelo zagnani v delo in jih ustvarjanje skavtskega glasila izredno veseli. Kot pri vsaki skupini, v naši organizaciji prihaja tudi pri Jamboru do pogostih menjav v sestavi uredništva, kar je pozitivno, saj prihajajo stalno nove ideje, obenem pa se večje število mladih preizkuša v "časnikarskem" delu, kar je lahko izredno pozitivna izkušnja. Seveda pa so novi uredniki tudi bolj neizkušeni in lahko zato pride tudi do težav. Morda je tudi to ena od nalog odgovornega urednika: da spremlja, spodbuja in pomaga mlajšim pri



delu. Toda letos je uredništvo Jambora delovalo kot utečen stroj, tako da ni bilo nobenih večjih težav.

Katero vlogo pa ima ali bi moralo imeti glasilo v skavtski organizaciji?

Glasilo skavtske organizacije ima lahko izredno vlogo. Včasih se v sami organizaciji morda ne zavedamo, kakšno bogastvo je lahko Jambor. Prva naloga glasila je vsekakor informativnega značaja za sedanje in nekdanje člane ter tudi ostale. S svojo vsebino mora Jambor zadovoljiti zelo širok krog bralcev: od osnovnošolcev iz veje volčičev in veveric do odraslih voditeljev, kar ni vedno lahko. Mislim pa, da smo bili letos na pravi poti. Najvažnejša novost pa je morda v tem, da so letos pri Jamboru začeli sodelovati tudi bratje in sestre z Goriškega in da smo Jambor delili tudi med goriške člane SZSO. V tem letu si je vodstvo organizacije namreč zelo prizadevalo, da bi prišlo do večjega zblizanja in enotnosti med tržaškim in goriškim delom organizacije. V tej luči je lahko Jambor, če bo postal glasilo celotne organizacije, odlično sredstvo za uresničenje tega cilja.

Hvala lepa za pogovor!

OBVESTILA

IŠČEM V najem stanovanje. Telefonirajte na upravo Novega glasa (Trst) ali v večernih urah na tel. št. 942808.

URA MOLITVE z mašo za duhovne poklice, mladino in družine bo v četrtek, 13. avgusta, ob 18.30 v barkovljanski cerkvi. Vabita Slovenska Vincencijeva konferenca in Klub prijateljstva.

TRIDNEVNE DUHOVNE vaje za žene in dekleta bodo tudi letos v Domu blagrov nad Trstom, in sicer 17., 18. in 19. avgusta. Vodil jih bo g. prof. dr. Stanko Janežič iz Maribora, ki je že pred leti zelo uspešno deloval med nami na Tržaškem. Prijave sprejemata gđc. Dorā Kosovel, tel. št. 763406, in Jože Kunčič, tel. št. 220332.

DAROVİ

ZA CERKEV v Nabrežini: Pegan 200.000; Pernarčič 450.000; Rudež 40.000; N.N. 70.000; Širca 180.000; Uršič 20.000; it. šola 70.000; za nov oltar namesto cvetja pok. Mirkotu Širci darujejo prijatelji 500.000; Gregori 30.000; Radovič 50.000; Caharija 20.000; Rinaldi 30.000; Kakeš 100.000.

VSPOMIN na prijateljico Andreino daruje Lojzka za Vin-

cencijeva konferenca v Trstu 50.000 lir.

ČESTITKE

Naš organist Ivo Kralj je 14. julija obhajal svoj življenjski jubilej. Še mnogo srečnih in uspešnih let med nami mu želi šempolajski cerkveni pevski zbor.

V družini Lučke in Sandija de Luisa je prišel na svet Martin. Srečni družini iskreno čestitajo vsi Žerjalovi, ki želijo malemu Martinu, da bi zrasel v krepkega in zdravega mladeniča.

Čestitkam se pridružuje tudi uredništvo Novega glasa.

Ivo Kralj od torka sedem križev nosi.

Da bi zdrav, vesel, še dolgo lepe pesmi pel, mu voščijo

NJEGOVI FANTJE IZ POD GRMADE

Svojemu zvestemu članu in večkratnemu kandidatu ter uglednemu kulturnemu delavcu **IVU KRALJU** ob pomembnem življenjskem jubileju iskreno čestita in voščin predvsem mnogo zdravja ter tihega zadovoljstva

SLOVENSKA SKUPNOST

V TREBČAH 85 LET GODBE VIKTOR PARMA



Konec prejšnjega tedna so se zvrstila proslavljanja ob 85-letnici delovanja godbe Viktor Parma iz Trebč. Gre za enega najstarejših slovenskih pihalnih orkestrorov na Tržaškem, v zadnjem obdobju pa ga že 12 let uspešno vodi kapelnik in ravnatelj glasbene šole iz Sežane Leander Pegan.

Proslave so se začele v petek, 10. t.m., s slavnostnim jubilejnim koncertom godbe Viktor Parma na vrtu Ljudskega doma v Trebčah. V soboto, 11. t.m., je bil na sporedu promenadni koncert, višek praznovanja pa je bil v nedeljo, 12. t.m. Tisti dan je potekal sprevid domače in gostujočih godb od vasi do športnega parka Griža. Poleg domače so se sprevida udeležile še godbe s Proseka, iz Nabrežine, Doline, Doberdoba, Postojne, Sežane in Komna ter italijanska godba Arcobaleno. Prireditev se je, kot že rečeno, zaključila v športnem parku Griža, kjer je bil pozdravni koncert: vsaka godba je zai-

grala tri skladbe, še prej pa so združene godbe izvedle dve skupni skladbi pod taktirko Leandra Pegana.



S sprevidom in koncertom pa se proslava še ni končala, saj sta sledila skupna družabnost in ples ob zvokih ansambla Kraški kvintet, tako da je zabava trajala do poznih večernih ur.

CIRILMETODOVO SLAVJE NA VEJNI

POTRDITEV ZVESTOBE SLOVENSKEMU NARODU IN CERKVI

Veliko število slovenskih vernikov se je v nedeljo, 12. julija, udeležilo tradicionalnega slavlja v čast svetima bratoma Cirilu in Metodu v Marijinem svetišču na Vejni.

To je bila tudi priložnost za srečanje z novomašnikom Vasjanom Kecojevičem iz Sežane, ki je daroval slovesno mašo, pa tudi za počastitev nekaterih tržaških duhovnikov, ki v tem času obhajajo mašniške jubileje: šlo je za zlatomašnika Rudija Bogatca, Antona Prinčiča in Stanka Živica ter za srebrnomašnika Toneta Bedenčiča in Milana Nemaca. Slovesnosti so se udeležili tudi skavti in narodne noše, obred pa je spremljal združeni zbor Zveze cerkvenih pevskih zborov, ki ga je vodil Edi Race. Po slovesni maši je bil tudi tradicionalni vsakoletni obred pred oltarjem sv. Cirila in Metoda v kripti Marijinega svetišča.

Novomašnik Kecojevič je v pridigi najprej poudaril potrebo po duhovnih poklicih, saj je veliko takih, je dejal, ki potrebujejo molitev in spodbudo za tako odločitev. Nato

je dejal, da so se duhovniki in verniki zbrali v Marijinem svetišču, da znova potrdijo zvestobo slovenskemu narodu in Cerkvi in da počastijo sv. Cirila in Metoda ravno nad Trstom, mestom, ki je polno protislovij in kjer se srečujejo različne kulture. Današnji svet ponovno odkriva sveta brata Cirila in Metoda, saj prihaja do ponovnega odkrivanja krščanskih korenin Evrope. Sv. Ciril in Metod sta se namreč zavzemala za uporabo materinega jezika, za domačo duhovščino in samo-

stojnost Cerkev, a v tesnem odnosu z Rimom. V današnjem času, ki je čas duhovne krize, pa sta resnično sozaveznika Evrope, ki je potrebna prenove v krščanskem duhu. V taki, prenovljeni Evropi, je prostor za male in velike, za vsakega poštenega človeka. Evropa naj bo skupni dom, skupna družina.

Ob vsem doživetem spremljanju verske slovesnosti, ob petju in molitvi pa je treba vendarle podati bolj bolečo noto. Kljub vsem besedam o skupnem evropskem domu,

kjer bo prostor za vse, velike in male, pa bolj izključno italijanski napisi v Marijinem svetišču na Vejni. Še več, nekateri napisi so v štirih jezikih - italijanščini, angleščini, nemščini in francoščini - le slovenščina je odsotna, razen na oltarju sv. Cirila in Metoda. Lahko razumemo, da je bil čas, ko je bilo svetišče postavljeno, takšen, kakršen je pač bil. Isto velja za takratno cerkevno oblast na Tržaškem. Vendar, ali ne bi kazalo, da se danes, na pragu tretjega tisočletja, take stvari popravijo in da slovenščina dobi mesto, ki ji pripada, tudi v tem svetišču, ki je ravno zaradi okoliščin, v katerih je bilo zgrajeno, ostalo tuje našim ljudem, čeprav se tam zbirajo vsako leto? Če bo prišlo do tega, potem bomo lahko upravičeno zatrдили, da smo tudi tu začeli graditi tisti skupni evropski dom, po katerem vsi - vsaj tako se zdi - hrepenimo.

iž

KONCERT NA VRTU NADŠKOFIJE

ROMANTIČNI ŠOPEK
ŠOLE KOMEL

Sezona Slovenskega centra za glasbeno vzgojo Emil Komel se je že zdavnaj končala, in vendar smo v petek, 10. julija, lahko prisluhnili pestremu koncertu, ki so ga oblikovali dijaki, profesorji in sodelavci goriškega glasbenega centra.



FOTO BUMBACA

Zadnji glasbeni poklon Slovenskega centra za glasbeno vzgojo Emil Komel ob koncu šolskega leta 1997/98 je bil sredi meseca junija, ko je nastopilo lepo število mladih glasbenikov, od otroškega zborčka pa do gojencev, ki se pripravljajo na sklepne izpite na konservatoriju. Ze tedaj so v glavnem vsi dokazali, da so v tem letu z marljivo predanostjo glasbi opravili korak naprej, saj so nekateri, predvsem starejši, s svojim nastopom prav prijetno presenetili številno občinstvo.

SCGV Komel pa je v polnem poletju razveselil ljubitelje lepe glasbe s še enim večerom. Okrog vodnjaka na notranjem dvorišču nadškofijskega dvorca v sru Gorice je bil namreč v petek, 10. julija, poletni koncert, ki sta ga v sodelovanju s centrom Komel priredila v sklopu pobude *Glasba v vrtovih* goriška občina - odbornišvo za vzgojo - in mladinska organizacija *Punto giovani*. Na večerno srečanje z glasbo je prišlo kljub Seghizzijevemu koncertu ob isti uri veliko ljudi; omenimo, da je v prvi vrsti sedel sam gostitelj - nadškof A. V. Bommarco. Z nastopom, ki je nosil naslov *Romantični šopek*, se je tokrat širši in predvsem italijanski javnosti predstavila naša šola Emil Komel, ki iz leta v leto znatno rase na ugledu, njeni gojenci pa dosega vedno višjo kakovostno raven in zavidljive uspehe.

Enajst točk sporeda iz strogo romantičnega repertoarja v glavnem tujih skladateljev je uvedel pianist David Trebižan iz razreda prof. Helene Plesničar z lepo Chopinovo *Balado op. 47 št. 3*. Za njim je na dvorišču in pod oboki čudovito odmeval drug biser romantične glasbe, in sicer Schumannova *Romanza št. 1*, ki jo je res lepo izvedel Matija Faganel s svojo obojo ob klavirski spremljavi Mione Babič. Sanjavi značaj romantične je prek Sattnerjeve *Naše zvezde* s svojim lepim baritonom poustvaril Martin Srebrnič, ki ga je spremljala na klavir prof. Valentina Pavio. Nato sta nastopila draga in na Goriškem že znana go-

sta iz Argentine ter prijatelja glasbenega centra Komel, bas Luka-Debevec Mayer in pianist Christian Usciatti (*na sliki*); z izrazito izpovedno močjo je solo-pevec slovenskega rodu zapel Vilharjevo skladbo *Kam* na Prešernovo besedilo. Na vrsti je bila edina violinska točka: dijak prof. Jurija Križniča Peter Gus, ki se z naglimi koraki bliža diplomu, je ob klavirski spremljavi prof. V. Pavio spretno zaigral učinkovito Beriotovo skladbo *Balletscene*. Dva mlada profesorja na SCGV Komel, violončelist Aleksander Sluga in harmonikar Aleksander Ipavec, sta nato izvedla znano Schubertovo *Serenado*, ki je sicer nismo vajeni slišati v izvedbi dua čelo-harmonika; tudi zaradi kakovosti izvajalcev je zelo lepo uspela in dosegla pri poslušalcih poseben učinek. Sladko je zazvenela tudi Reineckejeva *Ballata*, ki sta jo zaigrala profesorja Fabio Devetak na flavto in Valentina Pavio na klavir. Čar strastne romantične duše Friedericha Chopina je nato zelo doživeto poustvarila Miona Babič iz razreda pianista Sijavuša Gadžijeva. Spet je bil na vrsti bariton Martin Srebrnič, ki je tokrat ob spremljavi Valentine Pavio zapel igrivo Schubertovo *Heidenröslein der Lindenbaum*. Za njim je izvedel še en Schubertov vokalni bisserček zanesljivi in mogočni bas Luka Debevec Mayer, narkar sta za sklep zapela oba skupaj ob klavirski spremljavi Christiana Usciattija Schumannovo *Ich bin dein Baum, o Gärtner*.

Glasbeni večer, na katerem se je predstavila šola Komel, je seveda briljantno uspel. S svojimi sposobnostmi, v katere nismo dvomili, so se izkazal v veliki večini profesorji. Škoda, da je na koncertu nastopilo prav malo gojencev, saj jih šola premore kar nekaj takih, ki bi jo lepo zastopali. Pogrešali smo npr. kakšne tudi manjše komorne zasedbe, kot so lepo uspevale v prejšnjih letih, ali pa kate-ro od mladih solo-pek, ki so v tem letu prejele več priznanj - v čast sebi in šoli.

DD

V KRMINU ŽIVIMO TUDI SLOVENC

DANIJEL DEVETAK

Ko je mimo prva seja novega občinskega sveta v Krminu, smo se pogovorili z mlado svetovalko Eleno Orzan, ki so ji slovenski ljudje in njihovi problemi na teh zahodnih obronkih goriške pokrajine zelo pri srcu. Hči znanega goriškega podjetnika, je tudi sama močno angažirana v najrazličnejših krogih. A pustimo, da nam o tem spregovori kar sama...

Kaj bi nam najprej povedala o sebi?

Živim na Krminski gori. Poročena sem z Robertom Juretičem iz Števerjana, sem mati treh otrok: Nikolas ima osem let, Mitja kmalu sedem, Sebastijan pa štiri mesece. V Gorici sem končala učiteljico, nato sem eno leto študirala na Finskem, tako da obvladam angleščino, nemščino in finščino. Sodelujem pri Kulturnem krožku briške mladine, pri Gorski skupnosti in v vodstvu društva Amis mont Quarine.

Bila si izvoljena v krminski občinski svet na listi Progetto cormonese (Načrt za Krmin). To je tvoj prvi mandat. Kako si se sploh odločila za vstop v politiko in kako se sedaj počutiš v tej novi vlogi?

Za politiko sem se odločila, ko je do mene stopil župan Paselli in me vprašal, ali želim kandidirati na njegovi listi. To je torej moja prva izkušnja v občinskem svetu in se moram zato novim razmeram komaj prilagoditi. Opazovati moram, da spoznam, kako stvari delujejo. In to sedaj zame ni lahko.

Katere so glavne programske smernice liste Progetto cormonese?

Glavni cilj je nadaljevati delo, ki se je začelo s prejšnjim mandatom pred štirimi leti, to se pravi: v prvi vrsti gre za iskanje sodelovanja s prebivalci Krmina, pomembni sta tudi skrb za socialno ogrožene sloje (npr. stari...), infrastrukturo, ceste in vse to, kar ljudje vidijo in je zanje pomembno.

Kako ocenjuješ odnos župana Pasellija do Slovencev?

Do Slovencev se je Paselli v zadnjih štirih letih obnašal vedno dobro, odlično. Pomagal nam je pri poimenovanju šole po Ludviku Zorzutu. Vedno je ugodil vsemu, kar smo ga vprašali. V zadnjem mandatu je dal postaviti slovenske krajevne table po Plešivem. Lahko rečem, da je z njim res lepo delati.

Si v občinskem svetu najmlajša ali je še kdo mlajši od tebe?

Nekateri svetovalci so tudi mlajši od mene, nasploh je



FOTO BUMBACA

precej mladih. Eden ima 24 let, nekdo drug celo 22 ali 23.

Je občinski svet homogen ali obstaja v njem močna opozicija, ki ovira delo?

Absolutno ne. Z liste Progetto cormonese je poleg župana še deset svetovalcev, opozicijo pa sestavljajo trije svetovalci liste Uniti per Cormons. Poleg teh so še dva svetovalca Severne lige in eden z liste Polo del buon governo.

Kako je potekala prva seja občinskega sveta?

Sejo smo imeli prejšnji petek, 10. julija. Bila je zelo naporna, saj je dnevni red predvideval kar sedemnajst točk. Obravnavali smo najrazličnejše zadeve, od bilance do imenovanja predstavnikov v Gorsko skupnost, v kateri sem tudi jaz.

Kako gledaš na politično stvarnost Slovencev na Krminskem?

Najprej moram povedati to: v Krminu je realnost Slovencev popolnoma drugačna kot v Gorici. V Krminu in okolici je namreč precej Slovencev, ki v glavnem neradi povejo, da so Slovenci. Poleg tega so še politično zelo razpršeni. Veliko jih je na Plešivem, živijo pa tudi drugje. Dosti jih je v središču Krmina in na Pradežu. Obstaja torej več stvarnosti. Žal se ne goji slovenski jezik, predvsem pa ni razvit čut pripadnosti slovenskemu narodu. Zgrešeno bi bilo gledati na Krmin, kot se gleda na Gorico. Gre za dve zelo različni stvarnosti. Tudi zato so krminski Slovenci manj zavedeni in zagrizeni, ker so se od vedno dobro razumeli s Furlani in jim je javna uprava dajala, kar so želeli.

Katere so po tvojem mnenju glavne težave Slovencev, ki živijo v Krminu in okolici?

Otrok je zelo malo, tako da je meseca septembra vsakokrat problem, ali bo naša osnovna šola še obstajala ali ne. Ko smo že pri tem, moram povedati, da obiskuje slovensko šolo več otrok italijanskih ali furlanskih staršev kot pa slovenskih. Marsikateri otrok iz slovenske družine pa obiskuje italijanske šole.

Kako si to razlagaš?

Marsikateri italijanski starši so res odprti do nas in pošiljajo otroke v slovensko šolo tudi zato, ker je v njej manj otrok kot v glavni krminski osnovni šoli in jih zato učitelji, ki so res dobri, tudi bolje spremljajo. Skratka: kakovost slovenske šole je višja. Poleg tega je slovenska šola na lepem kraju sredi narave.

Povedati moram tudi, da je dosti družin po rodu slovenskih, in vendar njihovi člani med sabo ne govorijo več slovenskega jezika. To ni lepo, to je velika škoda za našo šolo in kulturo. Če govorimo slovensko, se tega ne smemo sramovati!

Kaj ti je pri srcu kot slovenski občinski svetovalki?

Zame je pomembno, da se v Krminu ohranita slovenski vrtec in šola, da se ohranita slovenska zavest, poznavanje pretekla in sedanja slovenske kulture, tako da bodo ljudje vedeli, da Slovenci živimo tudi v Krminu.

POGOVOR / IGOR KOMEL

Z GLASBO PRESEGAMO MEJE

Prejšnji petek je bil na prireditvenem prostoru ob sovojenjskem Kulturnem domu pravi vaški praznik. Na večer *Rock night (na sliki)* je vabil mladinski odsek Kulturnega društva Sovodnje z goriško Kulturno zadrugo Maja, ki je od lanske jeseni ponudila celo vrsto koncertov v okviru prireditve *Across the border*. Nastopile so tri goriške glasbene skupine (*Why, Luke Box in Floating points*), v katerih igrajo skoro izključno slovenski fantje, ki prepoznavajo v zvokih rocka tudi svoj glas.

Organizatorjem je bil večer v zadoščenje, saj so spetni glasbeniki, ki očitno posvečajo vaje veliko ur, priklicali zares veliko ljudi. Veliko je bilo takih, ki jih običajno ne srečujemo na prireditvah.

Pobuda *Across the border* - novost, kot je bil pred leti *Pajk'show* - je vpisana v obelježje dvajsete obletnice postavitve temeljnega kamna Kulturnega doma. O prireditvi je za nas spregovoril Igor Komel, ravnatelj Kulturnega doma, predsednik zadruge Maja in organizator.

"Pobuda, ki smo jo poimenovali z izposojenim naslovom *Across the border - Preko našo mejo*, je nastala pravzaprav z namenom, da bi zagotovili predvsem potrebam mladih. Ugotovili smo, da se naših t.i. tradicionalnih kulturnih dejavnosti udeležujejo skoraj izključno odrasli. Zato smo sklenili, da poiščemo najbolj primeren jezik, na katerega naj bi se mladina odzvala v kar največjem številu. To je bil naš namen, ko smo sestavili organizacijski odbor, v katerem so imeli odločujočo besedo prav mladi, in poklicali k sodelovanju lepo paleto goriških organizacij, med temi tudi mladinske stvarnosti: Klub goriške mladine, Via Libera, Informagiovani, Združenje 'Gorizigiovane'.

Odločili smo se predvsem za glasbeno prireditev, festival, na katerega smo povabili uveljavljene glasbenike in priljubljene domače mladinske skupine. Radi bi ovrednotili ustvarjalnost številnih goriških, posoških, slovenskih, hrvaških in italijanskih skupin. A to še ni vse. Hoteli smo hkrati prikazati tudi druge oblike

sporočilnosti pri nas: poleg zvokov poezije in podobe o Gorici na pragu tretjega tisočletja. Vsi priznavamo glasbi moč, da z lahkoto premošča razlike med ljudmi, toda glasbenih zvrsti je veliko in nekatere med njimi so mladi osvojili na poseben način ne glede na pripadnost."

Bi ocenili dosedanja potek prireditve?

Na začetku naše poti v svet glasbe smo v maju in juniju lanskega leta priredili v Gorici najprej koncerta indijske in latinskoameriške glasbe. Preizkušali smo odziv občinstva. Naš sodelavec, Gorican in izvrsten poznavalec glasbe Giuliano Almerigogna je smisel pobude našel v tem, da skušamo posredovati dovolj močno znamenje, da bi v Gorici in okolici ne govorili več o krajevnih kulturah, temveč o skupni kulturni zavesti. Ta naj svoj življenjski sok črpa prav iz jezikovnih in narodnostnih posebnosti.

Po prvih poskusih smo od lanske jeseni dalje redno pripravljali glasbena srečanja. Oder smo ponudili goriškim glasbenikom, posameznikom,

POLETNA SREČANJA 98 V ZAVODU SV. DRUŽINE

KONEC VEDRIH URIC "PRI SESTRAH"

IVA KORŠIČ



FOTO BUMBACA

Štirje tedni so minili, kot bi mignil in iztekel se je čas živahnih Poletnih srečanj v Zavodu sv. Družine. Prostran vrt z obširnimi travnikom in visokimi košatimi smrekami, ki branijo sosednjim hišam, da bi pogledale vanj, se je spet odel v tišino. Živahni obiskovalci srečanj so morda že odšli k morju, v hribe ali pa uživali v zlati prostosti kar doma, toda prav gotovo jim bodo ostale še dolgo v spominu vedre dopoldanske ure v družbi razigranih vrstnikov. Prijateljske vezi, ki so se stkale med njimi, se ne bodo zlahka pretrgale.

Vsak dan jih je trikratni žvižg piščalke Marka Faganela - vodje številnih animatorjev, ki so se zvrstili v središču

- zbral ob jamboru za dvig zastave s simbolom središča, ki si ga je zamislil in izdelal Walter Grudina - z njim so se otroci srečali v prvem tednu. Sledila so navodila o poteku dejavnosti, ki so bile vsak dan zelo pestre. Poleg igranja priljubljenih skupinskih iger (nogometa, košarke, odbojke, "ti loviš", skrivanja...) so se večkrat podali na krajše izlete v naravo porazdeljeni po skupinah: rumene, rdeče, temno modre kapice so korakale proti Pevmskemu gozdu ali celo proti Števerjanu, Štma-vru. V spremstvu animatorjev so si ogledali goriški grad; zgodovinske podatke o njem jim je posredoval univerzitetni študent Ivan Zerjal. Nepozaben je bil enodnevni izlet po zeleni Benečiji.

Gostje srečanj so bili tudi zelo navdušeni nad "lovom na zaklad", ki se je vil od mestnega središča do Pevme. Na določenih mestih so morali reševati najrazličnejša vprašanja, nato pa so sledeč navodilom nadaljevali iskanje "zaklada". Veselili so se tudi izkušnje plezanja z vrvmi, postavljanja šotora. Naučili so se ne- titi ogenj in peči nad žerjavi- co klobase, krompir... Pripravili so celo skavtski kruh brez kvasa.

Ko je sonce neusmiljeno pripekalo, so najmlajši veselo čofotali v bazenu, ki jim ga je dal na razpolago Sklad Mitja Čuk - že drugo leto soorganizator srečanj, ki jih pripravlja Zavod sv. Družine in SSO. Dekletca so se zelo rada igrala s punčkami, kate-

rim so pripravila hišico pod češnjo, a fantički so jim radi malce ponagajali. Vsi so se razgretih lic gugali na gugalicah, se vrteli po vrtljakih, drsili po toboganu, tekali, se merili v "calcettu". Včasih se je oglasila tudi pesem, zme- raj pa prešeren smeh, veselo vzklikanje.

Čisto ob koncu jih je obis- kal Dario Šavron iz Zgonika (na sliki), ki poučuje bobne na SCGV Emil Komel in je med drugim član znane skupine E-vasion. Mali in veliki poslušalci so kot začarani sedeli v kro- gu in vneto poslušali, kar jim je mladi glasbenik povedal o instrumentu in seveda zai-

gral. Še sami so poizkusili krepko udarjati po bobnu in činelah, da je glasno odme- valo po vrtu. Morda se bo ob tem prikazu kdo odločil za študij tega glasbila.

Starši se ob sklepu Polet- nih srečanj zahvalujemo šol- skim sestram, ki vsako leto blagovoljno dajejo na razpo- lago svoj lepi vrt in dobrodu- šno prenašajo razigrani živ- žav; predstavnikoma SSO Mauru Lebanu in Andreju Faj- tu, ki sta si prizadevala za us- pešen potek središča, in seve- da vsem gostom, ki so se sre- čali z otroki, ter mladim ani- matorjem.

PEDAGOŠKI LICEJ
SIMON GREGORČIČ

ŠE O IZIDIH ZRELOSTNIH IZPITOV

Na pedagoškem liceju Si- mon Gregorčič v Gorici so konec prejšnjega tedna obja- vili izide letošnjih zrelostnih izpitov, ki so se za slovenske dijake vsi srečno končali.

Zrelostni izpit na goriškem liceju Gregorčič so letos opra- vili naslednji kandidati: Katja Culot 48/60, Matjaž Černic 36/60, Tanja Figelj 40/60, Na- taša Gorjup 58/60, Ingrid Kom- janc 42/60, Alessandra Po- sillipo 50/60, Sara Renna 42/ 60 ter Tanja Visintin 48/60.

Na Goriškem so torej le- tos opravili maturo vsi dijaki, nihče ni na zrelostnem izpi- tu padel, kar je lep uspeh. Pred maturanti je sedaj pravi korak v življenje, saj se mo- rajo odločiti ali za nadaljnji študij ali pa za mukotrpno in duhamorno iskanje delovne- ga mesta...

Seveda tudi tem matu- rantom želimo veliko uspeha in srečno v novo, uspehov polno življenje, obenem pa tudi vesele počitnice!

ČESTITKE

Slovenski hotelir Vinko Le- vstik je 13. t.m. obhajal po- memben življenjski jubilej. Prijatelji mu ob tej priložnosti želijo predvsem veliko zdravja, s prepričanjem, da jih bo s svojo iznajdljivostjo in pridnostjo znal še presenetiti, kot je do sedaj znal tako rekoč iz nič postavi- ti temelje trem hotelom v Rimu in Gorici.

Slovenski goriški skavti se veselimo študijskega uspeha voditeljice Katje in ji iz srca čestitamo.

Pevci zbora Lojze Bratuž čestitajo pevcem Akademске- ga pevskega zbora Tone Tom- šič in dirigentu Stojanu Kuretu ob izrednem uspehu na 37. mednarodnem tekmovanju C.A. Seghizzi v Gorici.

DAROVI

ZA CERKEV sv. Ivana: ob prvi obletnici smrti sestre Rafaela Saksida in sestre Karmele Mi- lič 200.000 N.N. lir.

ZA SEMENIŠČE v Vipavi: N.N. Boršt 50.000 lir.

ZA NOVI glas: udeleženci potovanja v Benelux 70.000 lir.

ZA CERKEV v Gabrijah: v spo- min na Giancarla Pizzija svoj- ci 300.000 lir.

ZAMISIJON p. Kosa: N.N. Ru- pa 100.000, N.N. Vrh sv. Mi- haela 100.000 lir.

OBVESTILA

PONOVITEV NOVE maše fran- čiškana p. Petra Vrabca bo v Gabrijah ob Vipavi v nedeljo, 26. julija, ob 17. uri. Vabljeni!

POLETNI URNIK sedeža SSO v Gorici: od 15.6. do 4.9. 1998 je sedež v Gorici odprt od 9. do 12. ure. Od 17. do 21. avgusta pa bo zaprt zara- di dopusta.

ZADNJA ŠTEVILKA REVIEJE PRETOKI

DILEME ZAMEJSKIH USTANOV IN GORNIŠKA KNJIŽEVNOST

JURIJ PALJK

Pred kratkim smo na Gori- škem spet dobili v roke revijo *Pretoki*, ki jo izdaja Kulturna zadruga Maja iz Gorice, za katero je odgovoren Igor Komel. Urednik *Pretokov* je Ace Mermolja, ki skuša skrbeti, da ima revija tako vsebino, ki bi sicer težko našla svoje mesto v drugi periodiki pri nas v za- mejstvu. Od tod tudi njegova odločitev, da *Pretoki* izhajajo vedno z neko monografsko vsebino, se pravi, da je v po- samezno številko uvrščen sklop med seboj sorodnih za- pisov, esejev in ocen.

Tokratna dvojna številka revije *Pretoki* prinaša dva sklopa zapisov, ki nosita na- slova: *Dileme kulturnih usta- nov in Tržaška goriška proza*.

Sklop *Dileme kulturnih usta- nov* vsebuje v bistvu gradi- vo s posveta, ki ga je 6. mar- ca letos priredila krovna orga- nizacija Slovenska kulturno- gospodarska zveza na temo *Vsebinska in finančna per- spektiva kulturnih ustanov*. Na posvetu so sodelovali pred- stavniki vidnejših slovenskih ustanov v Italiji: predstavniki Slovenskega stalnega gledali- šča iz Trsta, predstavniki Slo- venskega raziskovalnega in- štituta SLORI, predstavniki Glasbene matice in Narodne študijske knjižnice. Seveda je bil posvet posvečen pred- vsem temu, kako naprej pri- nas z organiziranimi kulturni- mi ustanovami, ki so že kro- nično v denarnih težavah. Gotovo je imela razprava pre- malo odmeva v našem tisku in je zato prav, da *Pretoki* ob- javljajo posege vseh pred- stavnikov, saj bi morali ta vprašanja pri nas še bolj po- globiti.

V *Pretokih* je v drugem sklopu revije objavljena daljša študija prof. Loredane Umek z naslovom *Tržaška sodobna goriška proza: Odisejada da- našnjih dni*. Prof. Umek v svo- jem poglednem študijskem delu obravnava literarno delo treh slovenskih tržaških pisa- teljev, ki so svoje delo posve- tilo opisovanju gora in njaho- vemu doživljanju planin in

odnosa človeka do njih. Trst je od vedno zvest goriški prozi, saj je bil že znameniti Julijus Kugy po rodu Tržačan, medtem ko se danes goriš- kemu pisateljevanju izrazito posvečajo trije Tržačani: dr. Rafko Dolhar, dr. Dušan Jelin- čič in mag. Igor Škamperle, ki je s svojim zadnjim roma- nom *Kraljeva hči* odprl najbrž nov list v svojem pisateljeva- nju, saj se je odmaknil od gori- ške proze. Prof. Loredana Umek je pripravila izčrpen prikaz dela omenjenih pisa- teljev in je vsakega posebej tudi znanstveno obdelala. Bralec se bo ob prebiranju njenega zapisa-eseja zavedel, da pri goriški prozi ne gre sa- mo za opisovanje gora, am- pak za globljo literarno tema- tiko, v kateri se pisatelji doti- kajo tudi bivanjske stiske vsa- kega človeka, ki se sreča z go- rami.

Loredana Umek svojo štu- dijo začinja takole: "Vrhunski alpinisti so že od nekdaj svoje alpinistične podvige popisovali v knjigah. V slovenskem pripovedništvu najdemo ve- liko piscev in tudi pisateljev med gorniki, planinci in Hi- malajci, ki so tudi pri svojih podvigih zelo uspešni. V zad- njem času pa je na Sloven- skem nastalo nekaj del, ki pre- segajo okvire alpinistično-do- kumentarnega žanra ter se- gajo v območje prave in čiste literature, nekateri literarni kritiki so celo mnenja, da predstavlja alpinistična litera- tura zadnjih desetletij svoje- vrsten fenomen v svetovnem merilu predvsem zaradi nje- nih specifičnih literarnih vred- not..."

Med sodobne tržaške gori- ške pisatelje štejemo nekaj imen, ki so vgradila v sloven- sko planinsko ali goriško književnost literarno bogato in svojsko različico: Rafko Dolhar s svojimi kratkimi po- pisi enodnevnih izletov in pla- ninskih pohodov po Julijcih, Dušan Jelinčič s svojo medi- tativno in lirčno pripovedjo in Igor Škamperle, ki se je že s svojim prvim povencem pokazal za zelo subtilnega literata."

Katere meje želite premoščati?

Prižadevamo si, da najprej premoščamo lastne meje, pregrade med ljudmi v naših okoljih. Goričani nosimo v se- bi pregrade in predsodke, zmožni smo zaprtosti. Živimo in delamo ob Italijanih in Furlanih, državna meja ločuje po zgodovinskih značilnostih enotno ozemlje itd. Brez pred- sodkov bi bolje živeli, zato je prižadevanje, da bi se jih otre- sli, tudi naš cilj.

Imeli ste tudi člo- vekoljuben namen.

Skupaj s solidarnostnim odborom iz Gorice (ta je na- stal na pobudo SKGZ in SSO leta 1991 z namenom, da bo pomagal odpravljati posledice vojne v državah na ozem- lju nekdanje Jugoslavije) smo vzporedno s prireditvijo *Ac- ross the border* sprožili akcijo za nakup invalidskih vozičkov za prizadete Sarajevčane. Sep- tembra smo se odpravili v bo- sansko prestolnico in sami u- gotovili potrebe vojnih žrtev. Videli smo starejše ljudi, ki so sedeli ob oknu, osamljene in brez možnosti, da bi se kam premaknili. Z izkupičkom koncertov smo zanje že po- slali nekaj vozičkov.

IDE



FOTO BUMBACA

skupinam in glasbeni šoli Ro- land ter uveljavljenim gos- tom. V prvem delu sporeda so nastopili na primer Aldo Tagliapietra, član skupine *Le orme*, in priljubljeni sloven- ski *New Swing Quartet*, nato meseca februarja skupina *Tri- estango*, marca pa kantavtor Massimo Bubola.

Kaj bi povedali o odzivu na koncerte?

Poslušalci so se spreminja- li glede na glasbeno zvrst in tudi odmevnost nastopajočih. Lepega priznanja so bile dele- žne glasbene skupine z Gori- škega, ki hrepenijo po nasto- pih. Zanje je bil nastop na o- dru Kulturnega doma pred pozornimi občinstvom in ne pred površnimi poslušalci jav- nih lokalov poseben izpit, na

katerega so se morali dobro pripraviti. Prav tako sem ve- sel, da so prišli tudi tisti, ki ve- čere velikokrat presedijo eno- stavno v barih, ob pivu, po uli- cah... Začeli smo orati ledino in računamo, da se bomo morali še veliko truditi, saj so mladi zahtevni in se med sa- bo zelo razlikujejo. Kar eni občudujejo, drugi zavračajo.

Kako naprej?

To je pobuda, ki jo je vred- no nadaljevati. Skupine in po- samezniki so prihajali pov- praševati po odru in dvorani, društva in ustanove so se tudi zanimale za pobudo. Nekaj se na tem področju premika. Zato bomo vztrajali na tej po- ti, obenem pa skrbeli, da bo vsak naš nadaljnji korak bolj kvaliteten.

POMNIKI KMEČKE CIVILIZACIJE

BENEŠKI KOZOLEC NA RAZSTAVI IN V KNJIGI

ERIKA JAZBAR

25. junija so v Beneški galeriji v Špetru odprli razstavo z naslovom *Kozolec, spomenik ljudske arhitekture*, obenem pa so isti večer predstavili tudi istoimensko publikacijo, ki je nastala na pobudo Študijskega centra Nediža in jo je izdala zadruga Lipa. Obe pobudi sta delo domačega arhitekta Renza Rucija. Od 12. julija se je razstava preselila v center na Vartači (Sovodnje) in bo na ogled do 19. t.m., in sicer vsak dan razen torka.

Razstava sodi v projekt *Slovenski kozolec*, v okviru katerega je izšla tudi fotomontografija z mojstrskimi fotografijami Jake Čopa in besedilom etnologa Borana Hrelje. Del slovenske razstave, ki je nastala na osnovi študije posameznih stavb na terenu in odkriva tipološko bogastvo slovenskega kozolca, je torej na ogled tudi v naših krajih, zanimivost tokratne postavitve pa je v tem, da razstavo dopolnjuje prikaz beneških kozolcev, ki jih je iz gradiva za svojo knjigo izbral arhitekt Rucij.

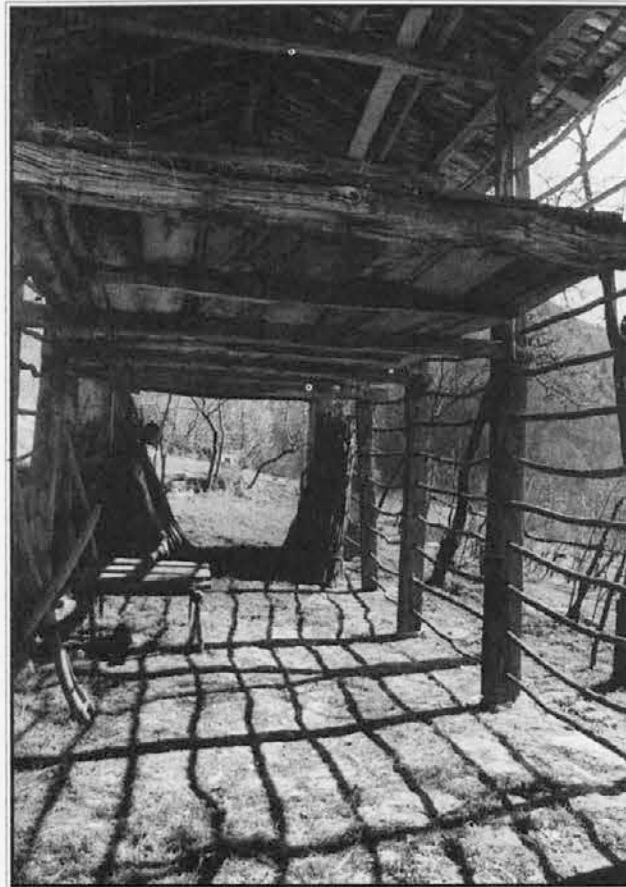
Rucijeva publikacija nam predstavlja zelo podrobno in mojstrsko na 80 straneh tipologijo slovenskega in beneškega kozolca, pri njej pa so

sodelovali z omenjenim izvedencem še fotografa Michele Vancini in Pavel Petricig ter Gabriele Marini, ki je z avtorjem poskrbel za tehnične risbe.

Študija je zelo lahko berljiva, obenem pa nas sistematično in strokovno spremlja v svet teh kmečkih poslopij, začeni s definicijo izraza "kozolec" ter njegovim razvojem na Slovenskem. Avtor nam nadalje predstavlja razne tipologije slovenskega kozolca, arhitekturo z lesenimi stebri, sestavne elemente, proporcije oz. okrasne elemente in njegovo teritorialno razširjenost.

Zadnji del študije je posvečen domačemu beneškemu "kozoucu"; predstavlja se nam tipologija z zidanimi slopi, ki jo avtor analizira z različnih zornih kotov, od velikosti do lesene strukture, strehe, značilnosti izvedbe, uporabnosti stavbe, njegove podobe in ne nazadnje njegovega propadanja.

Takole piše v omenjenem poglavju: "Kozolec je stavba, ki je ne moremo uporabiti v drugačne namene kot v tiste, zaradi katerih je nastal. (...) Kozolec ne služi več v trenutku, ko pride do opuščanja kmetijskih dejavnosti in ko torej odpadejo razlogi, zaradi



katerih je nastal. (...) Kozolci so del krajine in njene zgodovine in njihova prisotnost daje krajini tudi turistično in torej gospodarsko vrednost."

Publikacijo bogatijo številne črno-bele fotografije, ki na zgovoren in jasn način prikazujejo opisane objekte, na zadnjih straneh pa si lahko ogledamo posnetke ohranjenih kozolcev iz Nadiških dolin, in sicer predvsem v občinah Sovodnje (Jelina, Mašera), Gr-

mek (Kanalac, Gornje Brdo, Topolovo) in Dreka.

Omenjeni pobudi si prizadevata, da bi ovrednotili našo kulturno in stavbno dediščino, kajti kozolci so "spomeniki, ki jih je treba popisati, ohraniti in vzdrževati, pomniki kmečke civilizacije in njenega globokega znanja, ki je vedno in vsekakor vredno razmisleka".

S PONOSOM REČI SMEM: SLOVENEK SEM!

Objavljamo odlomke iz govora dr. Edija Gobca na Slovenskem dnevu v Torontu 5. julija t.l. Dr. Gobec je zaslužni profesor na univerzi v Kentu in Ohio ter ustanovitelj in ravnatelj Slovenskega ameriškega raziskovalnega središča. Avtor mnogih razprav in lepega številca knjig neutrudno raziskuje slovensko dediščino in doprinos v svetu. Z ženo Mileno, učiteljico latinščine in francoščine in avtorico Učbenikov slovenskega jezika za angleško govoreče, živa v Ohio v Združenih državah. Tudi njune tri hčere se poklicno posvečajo vzgoji mladih.

"To je dan, ki ga je naredil Gospod: 39. slovenski dan, čas manifestacije slovenstva v svobodni in pluralistični Kanadi in vsem izseljenstvu; in dan, ko širša slovenska javnost pozdravlja med sabo svojega novega kardinala in se zahvaljuje Bogu in svetemu očetu, da je Kanadčan po državljanstvu in Slovenec po narodnosti postal knez vesoljne Cerkve in član zbora kardinalov.

»Habemus cardinalem Aloysium Ambrožič - imamo kardinala Alojzija Ambrožiča!« in danes svojega novega kardinala vsi prisrčno pozdravljamo, mu iskreno čestitamo in obljublamo svojo zvestobo in molitve, da bi mogel svoje vzvišeno poslanstvo z božjim blagoslovom in ob varstvu Marije Pomagaj čim bolj uspešno opravljati v čast božjo, v blagor katoliške Cerkve, svoje nove domovine Kanade in vseh Slovencev.

Pred kratkim sem bral članek z naslovom: *Neverjetni kardinal!* V marsičem res neverjetni! Le kdo bi si mislil, da bo nekdanji deček, ki je petnajstleten izgubil dom in nato prebil tri leta v begunskih taboriščih v Avstriji, nekega dne stopil v sam vrh vesoljne katoliške Cerkve. Kot je sam svoj čas izjavil, je imel srečo, da je bil nekaj let mlajši, sicer bi bil najbolj verjetno med padlimi ali pomorjenimi domobranci. Po drugi strani pa je naš rojak tudi prav verjetni kardinal, saj je leta 1955 postal vzoren duhovnik in bil po krajši kaplanski službi izbran za nadaljevanje študija v Rimu in potem še na univerzi v Würzburgu, kjer je doktoriral iz bibličnih ved. Nato se je izkazal kot priljubljeni in poglobljeni bogoslovni profesor in dekan - za bogoslovce in druge pa je bil samo »Father Al«. Zmožnemu in gorečemu duhovniku so nalagali več in več odgovornosti: postal je pomožni škof, koadjutor in nadškof največje angleške govoreče katoliške škofije v Kanadi in letos še kardinal.

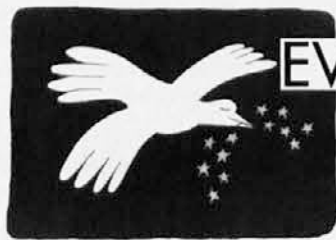
Tako, dragi rojaki, se danes veselimo, da imamo po letu 1902, ko je umrl naš kardinal velikih zmognosti Jakob Missia, spet odličnega kardinala. Ponosni smo nanj ne le zaradi njegovih uspehov in po-

ložajev, ampak tudi zaradi njegovih lastnosti, ki so v marsičem podobne usmerjenosti in značaju našega papeža, velika 20. stoletja Janeza Pavla II. Zato nam naš novi kardinal daj ponovni razlog in spodbudo, da veselo in navdušeno izpovemo: »S ponosom reči smem: Slovenka sem, Slovenec sem!«

Da, tudi zdravi, nepretirani ponos nam je potreben! Kardinalov prijatelj in duhovni sobrat, ljubljanski nadškof in slovenski metropolit dr. France Rode, je v svoji čudoviti knjigi *Za čast dežele* med drugim pribil, da nismo narod hlapcev, čeprav so nas tuji oblastniki večkrat hoteli o tem prepričati, da bi jim tako bolj pohlevno služili in so to v dobri veri in z žalostjo v srcih nekritično pisali tudi nekateri naši sicer čudoviti pisatelji in pesniki. Nasprotno, po mnenju dr. Rodeta, pa tudi nekaterih tujcev kot npr. angleškega pisca Bernarda Newmana in po tisočih dokazih v arhivih in delno v publikacijah našega Slovenskega ameriškega raziskovalnega središča smo Slovenci »eden najbolj trdoživih, bistrih in delavnih narodov«. Angleški in pozneje avstralski profesor De Bray, ki se je naučil slovenščine, pa je pribil: »Slovenci so sicer majhni po številu, a veliki po duhu!« Govornik omenja vrsto zgodovinskih dogodkov. Nato tako nadaljuje:

"Pred leti je opozoril naš dr. Ambrožič, da je bil svetniški slovenski škof Anton Martin Slomšek ne samo čudovit dušni pastir, vzgojitelj in širitelj prosvete, ampak tudi začetnik ekumenskega gibanja, ki se je iz te slovenske Slomškove sadike razraslo in razcvetelo in danes igra tako pomembno povezovalno vlogo med verstvi vsega sveta. Svetniški škof Friderik Baraga, ki je bil med drugim tudi odličen lingvist, čigar indijanski slovar še danes ponatiskujejo kot najboljšega, pa je prvi med vsemi ameriški škofi izdal svoja pastirska pisma v indijanski očipečjini."

Dr. Gobec se v svojem govoru nato dlje zaustavlja pri raznih pomembnih dogodkih in mejnikih, zlasti Slovencev po svetu. Tako pa zaključuje: "Sram nas je kulture smrti - grozljivega upadanja rojstev, večanja števila splavov, rekordnega števila samomorov, pa tudi kriminala, gospodarske in politične korupcije, zasvojenosti z mamili, nenasičnega uživanja premožnih in revščine ene tretjine Slovencev in otopelosti in brezcilnosti, ki po skoraj pol stoletja rdeče tiranije uničuje toliko Slovencev. Toda koliko bolj smo ponosni na kulturo življenja, na odločnost našega novega kardinala dr. Ambrožiča in na naša napore nadškofa in metropolita dr. Franceta Rodeta in slovenske Cerkve! ..."



EVROPA NARODOV (27)

VIDA VALENČIČ

LUŽIŠKI SRBI, NAJMANJŠI SLOVANSKI NAROD

Lužiški Srbi so že navajeni: eden prvih stavkov, ki ga izrečejo, ko govorijo o sebi, je, da s Srbi imajo skupnega le slovenski izvor, drugače pa si sploh niso sorodni. Že njihov naziv kaže, da živijo nekje drugje, točneje v Lužici (Lausitz v nemščini), na ozemlju nekdanje Nemške demokratične republike. In, da ne bo pomot, naj pripišemo še, da živijo na tem področju celih 1500 let. Kot potomci slovanskih plemen, ki so se tu nastanili v času preseljevanja narodov, so Lužiški Srbi še najbolj v sorodu s svojimi poljskimi in češkimi sosedi (tudi če sta tadvna naroda izmenično v zgodovini zasedla del ozemlja, ki je izvorno pripadal Lužiskim Srbom...). O tem pričajo tudi prijateljske organizacije, ki spodbujajo stike med temi slovanskimi narodi. Tako je npr. društvo *Spolek česko-lužické mládeže* v Pragi, v katerem prijateljuje češka in lužiško-srbska mladina, saj je praška univerza že zdavnaj privabljala Lužiške Srbe, željne znanja in umetnosti. Ta maloštevilni zahodno-slovanski narod (šteje kakih 60.000 pripadnikov) pa vzdržuje redne kulturne stike tudi s poljskimi brati, s katerimi jih ne veže le sorod-

na kultura, pač pa tudi enako tragična usoda pod nacizmom. Nacional-socializem je seveda pomenil ukinitve vsega, kar ni bilo nemško, torej tudi vsega kulturnega, političnega in družbenega udejstvovanja Lužiskih Srbov. Goreli niso samo arhivi in knjižnice, gorele so tudi vse knjige, napisane v njihovem jeziku, ki so jih nacisti zaplenili kar po domovih. Nemčija je imela v načrtu deportacijo celotnega lužiško-srbskega prebivalstva, zgodovina pa je k sreči preprečila vsaj to peklensko.

V času Nemške demokratične republike so se morale vse lužiško-srbske organizacije obvezno vključiti v partijski sistem po sovjetskem modelu. Ta je Lužiške Srbe prisilil, da so se uniformirali zavesti proletariata; njihova identiteta pa je bila v veliki meri osnovana na kmečkem življenju, zato so nove razmere prinesle s sabo pravi družbeni šok. Pa ne samo to. Lužiško-srbski mediji so desetletja doživljali nasilno vladno cenzuro, tako da so bili po letu 1989 popolnoma preosnovani. Danes je Lužica močno industrializirano področje, kar je privabilo tudi visok odstotek nemškega prebivalstva in seveda zelo ošibilo čut pripadnosti lužiško-srbski narodnostni skupnosti. Vasi, v katerih je bila nemško-govoreča le policijska po-

staja, vse drugo pa lužiško-srbsko, ni več; v zameno se je v zadnjih desetletjih sem priselilo pol milijona Nemcev. Današnja Lužica je v resnici dokaj revno področje, na katerem vlada visoka brezposelnost. Mlada delovna sila se mora izobraževati in zatem tudi poiskati službo drugje, z vsemi posledicami, ki to izkoreninjenje predstavljajo za narodnostno skupnost.

Nova združena Nemčija je poleg vseh prednosti prinesla tudi kanček nestabilnosti za manjšino. Stroški, ki jih mora država plačevati, da spet postavi na noge vzhodni del, so tako visoki, da se finančne klešče znašajo običajno nad kulturo, tako da so lužiško-srbske ustanove na stalnem prepihu. V načrtu nemške vlade je v enem desetletju drastično zmanjšati finančne podpore lužiško-srbskim kulturnim ustanovam in projektom na minimum, tako saksonska kot brandenburška dežela pa nista zmožni sami nadomestiti tega primanjkljaja.

Če se ozremo na burno zgodovino tega malega slovanskega naroda, je pravzaprav že sam njihov današnji obstoj presenetljiv dosežek. Kar ga je ohranjalo trdnega, sta kultura in globoka navezanost na lastne ljudske običaje. Lužiški Srbi danes izdajajo prek 80 knjig na leto, vrste pisateljev, pesnikov in dramaturgov pa se stalno polnijo. Padec berlinskega zidu je za njihovo lite-

rarno ustvarjanje pomenil odločen preokret. V prejšnjih desetletjih so lužiško-srbski avtorji pisali tudi v jeziku večinskega soseda, danes pa je poudarek na lastnih etničnih koreninah veliko večji.

Barvit delež v predstavitvi tega naroda pa vsekakor daje folklor. Lužiški Srbi so imenitni plesalci, ki ob zvokih tipičnih instrumentov (*tarakawe* - lesenega pihala, dud in *huslička* - tristrunske violine) ustvarjajo prikupne koreografije. Folklorne plesne in ljudske običaje predstavljajo družbene priložnosti, ki se jih udeležuje veliko število ljudi, predvsem pa so jim od vedno pomenili tisto združevalno silo, ki je bila potrebna za obstoj. Med najbolj efektne običaje gre nedvomno pršiti "sežiganje (seveda cunjastih) čarovnic" v noči med 30. aprilom in 1. majem, navezani pa so tudi na nam znani mlaj. Verski običaji imajo v Lužici svojo folkloristično različico: imenujejo jo "Velikonočna ježa", ne prekinjeno pa se iz leta v leto vrsti že od leta 1540. Prek tisoč mož v elegantnih dolgih črnih suknjicah in s cilindrom na glavi jezdi okolišane konje v sprevodu od župnije do župnije in poje tradicionalne ljudske pesmi.

Za nameček pa še kanček posebnosti: ta krajina predstavlja nekakšno versko-kulturno dvojnost: del naroda je katoliške veroizpovedi, drugi del pa protestantske. Ta svojevrsnost pa se ne odraža le v različnih običajih, temveč celo v narodnih nošah in govoricah.

DALJE

ZAHTEVA EZ PO ZAPRTJU BREZCARINSKIH TRGOVIN

INTENZIVNE PRIPRAVE NA ZAČETEK POGAJANJ Z EZ

Strokovne službe na ministrstvih in v vladi pospešeno izvajajo priprave na začetek pogajanj o polnopravnem članstvu Slovenije v EZ. V sedanjih fazah poteka predvsem usklajevanje zakonov in drugih predpisov s pravnimi normami omenjene integracije, prava pogajanja z EZ pa se bodo predvidoma začela 10. novembra. Tako je predlagala Avstrija, ki zdaj vodi predsedstvo EZ. Minister za evropske zadeve Igor Bavčar je naravno in značilnosti priprav poudaril v ugotovitvi, "da Slovenija vstopa v tisti del postopka, ko se pojavljajo zelo konkretna vprašanja, na katera je treba odgovoriti z zelo jasnimi odgovori". Slovenska vlada bo najprej pripravila pogajalska izhodišča za osem področij, kjer je pregled usklajenosti slovenske zakonodaje z evropsko, t.i. "screening", že končan.

Pokazalo se je, da bodo najbolj težavna področja, ki bodo lahko povzročila celo "travme" v pogajanjih z EZ, kmetijstvo, organizacija javne uprave in premajhna učinkovitost sodstva. V EZ pa opozarjajo tudi na nekatera druga področja, kjer Slovenija zamuja. Gre za dolgotrajne postopke v Državnem zboru, ob sprejemanju zakonov, tudi tistih, ki se nanašajo na usklajevanje predpisov z evropskimi normami. Vsak zakon mora v parlamentarnem postopku iti skozi tri branja, kar traja dolgo časa, bistveno več kot pa traja ustrezni postopek v drugih evropskih državah.

Nekaj opozoril je Sloveniji v intervjuju, objavljenem v *Gospodarskem vestniku*, naslovljena Elisabeta Olivi, tesna sodelavka Maria Montija, ki je pri Evropski komisiji odgovoren za carinsko in davčno politiko,

ko, notranji trg EZ in za finančne storitve. Nedavno je skupaj z evropskim komisarjem Montijem obiskala Slovenijo. Poudarila je, "da je Slovenija z evropskim sporazumom sprejela tudi obveznost, da bo 1. julija 1998 zaprla brezcarinske prodajalne na cestnih mejnih prehodih, česar pa ni storila. Tudi ni dovolj napravila pri uvedbi davka na dodano vrednost in trošarine, na kar se zapiranje brezcarinskih trgovin veže. Šele ko bo Slovenija imela enak sistem posrednega obdavčenja, kot ga imajo države članice EZ, vaši kupci ne bodo imeli več interesa za brezcarinske prodajalne na cestnih mejnih prehodih. To je povsem jasno: če velja enak sistem davka na dodano vrednost in trošarine, ga boste morali plačevati, če pa imate nekaj deset kilometrov iz Ljubljane brezcarinsko prodajalno, boste šli tja kupiti iste izdelke, ne da bi plačali davek. To pojasnjuje, zakaj v državah članicah EZ nimamo brezcarinskih trgovin na cestnih prehodih, saj bi ljudje raje kupovali tam. (...)"

Glede na pogajanja med slovensko vladno delegacijo in Evropsko komisijo, ki so bila 6. marca v Bruslju, na katerih je bilo izraženo slovensko stališče, da sprejeta obveznost pomeni, da Slovenija po 1. juliju letos ne bo odpirala novih brezcarinskih trgovin, pa je Elisabeta Olivi dejala: "Tudi mi si to razlagamo tako, da seveda ni dovoljeno odpirati novih brezcarinskih trgovin, toda hkrati je treba začeti zapirati obstoječe. Toda poleg pravne razlage sporazuma je najpomembnejše dejstvo, da mora Slovenija vendarle čimprej uvesti davek na dodano vrednost in trošarino. To bi se moralo zgoditi najkasneje do konca tega leta. (...)"

OB 50-LETNICI CERKLJANSKE TRAGEDIJE (4)

O okoliščinah usmrtitve svojega brata, gospoda kaplana Ludvika Sluga v Cerkljem, je Mici Slugova izjavila sledeče.

Dne 27. januarja 1944 je imel kaplan Ludvik mašo zjutraj v cerkvi sv. Ane. Nato je imel peto črno mašo kaplan Lado Piščanc, medtem pa se je začelo streljanje. V tistem času je brezbrizno hodil gor in dol pred Gabrijelom partizanski oficir. Ludvik je stopil k njemu in ga vprašal, kaj to pomeni. Ta mu je odgovoril, da gre pač za navadno streljanje, verjetno za kakšno strelsko vajo. Ker pa se je streljanje le stopnjevalo, je kaplan šel v hišo zraven cerkve. Piščanc je prekinil mašo, ker se je bal, da bi jih lahko ustrelili v cerkvi. Kmalu je kaplan Piščanc priletel iz zakristije s strežnikom. Ustavili so se malo pod zvonikom, nato je g. Lado prišel h g. Ludviku. Tu smo bili. Nihče ni vedel, kaj sedaj. Pogledala sem skozi okno po Migovčevih njivah in videla nekaj vojakov, ki so tekali proti Cerkljici. Rekla sem bratu: Partizani so. On pogleda pa pravi: O ne. Nemci so. Nato smo vsi ostali v hiši, dokler streljanje ni utihnilo. Tedaj sta stopila oba kaplana v cerkev po sv. olje in odšla na vas. Ranjenci so ležali po tleh in prosili, naj jih mazilita s svetim oljem.

Na svečnico, 2. februarja 1944, smo imeli večernice. Po obredu mi je rekel brat: "Mici, jaz ne bom spal v tej hiši, ker

MARJAN DROBEŽ

SLOVENIJA PRIČAKUJE SPROSTITVE TRGA NEPREMIČNIN TUDI V ITALIJI

Bolj spodbudne so bile izjave, ki jih je za Novi glas dala Mateja Fajs, svetovalka slovenske vlade. Povedala je, da morata le še Grčija in Portugalska ratificirati sporazum o pridruženem članstvu Slovenije v EZ. Ta naj bi začel veljati ob koncu septembra, ali najpozneje v začetku oktobra letos. Tedaj bo Slovenija začela izpolnjevati tudi pravice tujcev, iz petnajstih držav članic EZ, da pri nas lahko kupijo zemljišča, zgradbe, stanovanja in druge nepremičnine in postanejo njihovi lastniki. Ta novost, ki je skladna s t.i. španskim kompromisom, bo najprej pričela veljati za tiste tujce, ki so v preteklosti vsaj štiri leta prebivali na ozemlju sedanje slovenske države. Postopek o pridobitvi potrdil o prebivanju bo določila posebna uredba, ki jo pripravljajo na ravni vlade.

Mateja Fajs je še povedala, da na ministrstvu za pravosodje pripravljajo poseben zakon o lastninski pravici tujcev do nakupa nepremičnin. Pričakujejo, da bo zanimanje za nakup nepremičnin v Sloveniji, vsaj v prvi fazi izvajanja sporazuma o pridruženem članstvu v EZ, največje v Italiji. Posebej je opozorila, da bodo na trgu nepremičnin dosledno in strogo upoštevali načelo vzajemnosti. Če bodo tujci v Sloveniji lahko na prostem trgu kupovali nepremičnine in postali njihovi lastniki, bodo morali tako možnost imeti tudi kupci iz Slovenije. Zdajšnje stanje v posameznih državah bolj ali manj omejuje možnost takih nakupov.

se bojim zaradi mitraljeza, ki ga imajo partizani tu nastavljeni. Šel bom na "mont" v zgornje prostore. Toda tudi tam ni imel miru. Šel je v farovž k dekanu Kunšiču, jaz pa k Mihovim na Placu, ker smo bili prijatelji. Starši so že šli spat, mi pa smo spali na peči v hiši. Zaslislmo močno ropotanje na vhodna vrata. Gospodinja vstane, odpre vrata in vpraša dva partizana: Kaj hočeta? Nato odgovorita: "Iščeva Angelo Ržen." Ta se oglasi na peči: "Jaz sem". Sporočijo ji, da jo zaprejo. Angela je stopila s peči in začela jokati. Partizana sta rekla: "Zdaj vidiva, da ste kriva." Ona pa odgovori, da je nedolžna. Odpeljali so jo v klet nekdanje kaplanije nasproti Montu.

Porzenska Albina mi je povedala, da so na Svečnico zvečer partizani tolkli po vratih Slugovega stanovanja. Ni ga bilo doma. Nato so šli v farovž. Dekan Kunšič jih je zaman prosil, naj gospoda Ludvika pustijo pri miru.

Čez nekaj časa pripeljejo k Mihi g. Ludvika. Bil je v kolariju. Prosil je partizana, naj mu dovolita, da gre v stanovanje, da se obleče. Dovolila sta mu. Dala sem mu ključ. On je odšel zastražen domov in se oblekel zimsko. Nato se je poslovil brez besed. Na vratih se je še ozrl name.

Kmalu za tem je bila ura polnoč. Zgodaj zjutraj so vse zastražene odpeljali iz "kaplanije" mimo Mihove hiše proti Jamšek. Pogledala sem skozi okno. Videla sem, da je kaplan Lado Piščanc šel zadnji v vrsti s kučmo na glavi. Žrtve niso bile zvezane. Drugi dan jih ni bilo nazaj.

Med potjo na Lajše so privlekli iz hiše Hramšarja iz Strane. Na pol oblečen se je močno upiral in vpil: Jaz ne grem nikamor. Če me hočete ustreliti, me ustrelite tu. Spustili so ga. Živel je še dolga leta.

DALJE

ZAKLJUČEK USPEŠNE
SEZONE PDG

GLEDALIŠČE ZA LJUDI... MED LJUDMI

V prvih julijskih dneh se je s ponovitvijo letošnje zadnje gledališke predstave *Celestina* zaključila uspešna sezona Primorskega dramskega gledališča. V desetih mesecih od lanskega septembra je gledališče iz Nove Gorice realiziralo in izpolnilo obveznosti do ministrstva za kulturo, pridobilo nove abonente, zaposlilo nove mlade in sposobne gledališke obraze ter se z uspešnimi gostovanji predstavilo po vsem svetu. Najbolj odmevni med njimi so poleg gostovanj v Sloveniji in zamejstvu obiski Brazilije in Argentine (tja so odpotovali s *Plešasto pevko*), Sarajeva (*Plešasta pevka* in *Banket*) ter Brna na Češkem (*Kralj Richard*).

Gostovanjem se je letos pridružilo šest uspešnih gledaliških postavitev: *Sodni dan* (režija Georgij Paro), otroška in mladinska igra *Vilinček z lune* (režija Mateja Kolečnik), *Ni tako slabo kot zleđa* (režija Vito Taufer), *Kobila* (režija Matjaž Zupančič), *Woyzeck* (režija Tomi Janežič) in *Celestina*, ki jo je PDG uprizorilo v Šmartnem v Brdih (režija Zvone Šedlbauer).

Pred začetkom nove sezone so gledališčniki v juliju gostovali v Ljubljani na poletnem festivalu, ki sodi med najbolj odmevne poletne prireditve. Od nove sezone, ki jo še podpisuje nekdanja umetniška voditeljica Katja Pegan, pa si v PDG obetajo veliko, saj jo bo, kakor že letos, dopolnil izvirni in bogat izvenabonmajski program.

MR

S POTI OKOLI SVETA... PO PRVEM KROGU

MARJANA REMIAS



FOTO: ARHIV B. PULKO

Spoštovane bralke in bralci, gotovo se spomnite, da smo v eni izmed lanskih junijskih števil objavili članek o profesorici biologije, ki se je v začetku lanskega poletja odpravila na pot okoli sveta. Svojo štiriletno "odisejajo" je poimenovala *Po Zemlji okoli Sonca* in nanjo s seboj vzela BMW motor, ki ima po letu dni za seboj 45.000 kilometrov. Enaintridesetletna Bernarda Pulko, biologinja, novinarica in pisateljica, je svoje popotovanje (s katerim se bo kot prva ženska zapisala v Guinnessovo knjigo rekordov) razdelila na štiri leta: prvo leto je obiskala New York, Connecticut, Rhode Island, Massachusetts, New Hampshire, Main, Novo Škotsko, Novo Fundlandijo, Labrador, Quebec, New Brunswick in Ontario v Kanadi, pot pa nadaljevala v ZDA: Vermont, Pennsylvannia, New Jersey, Meriland, Washington, Delaware, Virginia, Tennessee, Carolino, Georgio, Alabamo in Florido.

Prva država, ki je pomenila sestop med severnim in južnim delom kontinenta je bila Venezuela.

Pot Bernardinega drugega kroga leta bo obsegala spoznavanje dežel Južne Amerike: Kolumbija, Ekvador, Galapagosko otočje, Peru, Bolivija, Či-

le, Argentina, Paragvaj, Brazilija in Urugvaj. Njen cilj je božično srečanje motoristov na Ognjeni Zemlji, južnem delu Južne Amerike.

Bernardino pot prvega leta spremljajo po večini lepe in pozitivne izkušnje, saj je na svoji poti odkrila, kaj pomeni prijazen in gostoljubnost ljudi.

Ker se tudi naš tednik zapisuje med njene zveste spremljevalce, bomo tedaj, ko nas bo Bernarda zasula z novimi podatki, o njih gotovo pisali. Tokrat vam v pogled pridajamo njeno fotografijo.

USPELI KONJENIŠKI TURNIR

Dne 11. julija se je na sedežu Konjeniškega kluba Mandrija na Ajševici 81 pri Gorici zbralo okoli 40 najboljših slovenskih konjeniških tekmovalcev in pokazalo praktične veščine in znanje v preskakovanju ovir. V kategoriji A2-1,10m je zmagala članica KK Mandrija Tadeja Štrukelj na konju Chanel n.5 in si prislužila velik aplavz. V preskakovanju ovir v kategoriji L-1,20m pa je zmagal Rok Peček od KK Grad Prestranek s konjem Kabor. Prejemnikov "rozet" je bilo devet, med njimi pa je dosegla najboljši čas Maja Brložnik od KK Slovenj Gradec s konjem Ferchy.

To je bil že peti tradicionalni konjeniški turnir, ki ga je organiziral KK Mandrija - Nova Gorica. Tovrstne prireditve so podvržene velikim naporom v pogledu financ, organizacije, animacije itd. Zato velja posebno priznanje omenjenemu organizatorju, da mu je tudi letos uspelo izpeljati to zahtevno nalogo. (GD)

V nedeljo, 19. julija, bo ob 16. uri tradicionalna svečanost v spomin štirih pobitih iz družine Breclj in drugih v gozdu pri Zgornji Branici (blizu Stanjela). Cvetlični znak ob cesti. Ob slabem vremenu bo svečanost v cerkvi v vasi Kodreli. Iskreno vabljeni!

V DIVAČI SREČANJE TURISTIČNIH OPERATERJEV

ČEZMEJNO SODELOVANJE ZA TURISTIČNO PROMOCIJO KRASA

V sredo, 8. t.m., je prišlo do spoznavnega srečanja v Divači med gostinci Slovenskega deželnega gospodarskega združenja in Inicijativnim odborom Kras Brkini. Šlo je za poglobitev spoznanja med gostinskimi in turističnimi operaterji na obeh straneh Krasa, ki je bilo vzpostavljeno na nedavnem tržaškem sejmu, ob priložnosti uradne predstavitve kraško-brkinske turistične ponudbe. Srečanje je potekalo v lepo opremljenem klubu gostišča Orient Express, kjer bo kmalu začel delovati turistični urad za promocijo krajevnega turizma Kras Tour d.o.o.

Predsednik inicijativnega odbora Stojan Cerkenik in predsednik tržaških gostincev SDGZ Niko Tenze sta podala pregled doslej opravljenih korakov na obeh straneh. O-

stali udeleženci, predstavniki občin Hrpelje-Kozina in Divača, Območne obrtne zbornice Sežana, Turističnega društva Divača, krajevni agroturistični in gostinski operaterji, gostinci in hotelirji s tržaškega Krasa so se vključili v razpravo z vsebinskimi in konkretnimi posegi.

Vsi so soglašali, da je dozor čas za skupen nastop, saj ponudba Krasa lahko privlači nove goste in obiskovalce, le če je celovita in dovolj zanimiva. Omenjene so bile naravne lepote, kulturnozgodovinske zanimivosti ter druge danosti, ki jih nudi teritorij. Operaterji pa so se stvarno povprašali o dejanski ponudbi: o kapacitetah in storitvah, ki so na razpolago.

Menili so, da je potrebno skupno planiranje in usklajevanje za učinkovito promocijo, a še prej bi bilo treba opraviti analizo kapacitet na obeh straneh kraškega območja: število sedežev, ležišč in druge strukture. Višji referent za gospodarsko infrastrukturo občine Hrpelje-Kozina Robert Kastelic je izrazil voljo krajevnih uprav, da se vprašanja turistične promocije lotijo skupaj, zato so skupno z občinama Komen in Sežana ustanovili Inicijativni odbor Kras Brkini. Poudaril je tudi soglasje političnih dejavnikov o tem, da se gre v prilagoditev turistične ponudbe na Primorskem novim razmeram.

Razpravljalci so izrazili konkretne predloge, od zamisli razširitve ceste terana na slovenski Kras do skupnih tržnih nastopov in sodelovanja pri dejavnostih, ki so že vtečene. Med poletjem naj bi prišlo do raziskave o dejanskih zmogljivostih na obeh straneh meje in do študije prvih programov, za katere bi poskrbel ožji delovni odbor. Ugotovili naj bi tudi obče pomembne tradicionalne prireditve na obeh straneh Krasa, ki bi jih uvrstili v skupni promocijski program. Ožji odbor naj bi sledil pripravam za naslednje jesensko dvostransko zasedanje zainteresiranih operaterjev na tržaškem Krasu.

V TRSTU SREČANJE TRŽAŠKEGA PODJETJA ZA TURISTIČNO PROMOCIJO Z GOSTINCI SDGZ

Prejšnji teden so se gostinci in turistični operaterji SDGZ sestali s Podjetjem za turistično promocijo v Trstu (nekdanjo letovišgarsko ustanovo). Na tržaškem sedežu SDGZ sta se predsednik in ravnatelj APT Gilberto Benvenuti in Paolo De Gavardo seznanila z dimenzijami in promocijsko dejavnostjo sekcije, ki poleg gostincev združuje tudi slovenske potovalne agencije in hotelirje na Tržaškem. V zastopstvu Združenja pa so bili novi in bivši predsednik gostincev Niko Tenze ter Lino Doljak, turistični operater Edi Kraus, hotelir Edi Daneu, gostinec Joško Sirk in ravnatelj Vojko Kocjančič.

Vsi, ki so posegli, so spodbudno obravnavali vprašanje krajevnega turizma: pokazali so na pomanjkljivosti sprejemnih struktur, a tudi na možnosti, ki se za sektor odpirajo s širitvijo EU na Vzhod in s pojavom novega povpraševanja po kvalitetnem turizmu. Urbani in kulturno-zgodovinski vzorec turističnega Trsta se lepo spaja s svojsko ponudbo kraškega zaledja, na tržaški in slovenski strani. Le-to predstavljajo tradicija in sodobne turistične atraktivnosti: zeleni turizem, enogastronomija, krajevni običaji, vinska pot in tradicionalne prireditve kot Kraška ohcet.

Na srečanju sta obe strani ugotovili, da imata skupne poglede o izvajanju turistične promocije v tržaški pokrajini. Programske točke, ki gredo v smer možnega sodelovanja, naj bi bile naslednje: Interreg in drugi evropski programi, priprava skupnega turističnega paketa s ponudbo kraških lepote, vključitev operaterjev iz sosednje Slovenije ter potreba po usklajevanju posegov javnih ustanov, ki se ukvarjajo s turizmom. Za udejanjenje skupnih načrtov naj bi prišlo do novih stikov v septembru.



KMEČKA OPRAVILA V JULIJU

Ob letošnjih zadostnih padavinah in primerni oskrbi je narava vsa bujna in to lepo vidimo še zlasti v vrtovih, kjer je povrtina v najlepši fazi rasti. Zgodnje sorte krompirja že sproti pobiramo in si privoščimo zlasti ocvrt krompirček. Sproti tudi obiramo grah in stročji fižol, čistimo paradiznike in jih sproti odstranjujemo zalistnike, tako da ima rastlina čimveč energije in svetlobe, da se bodo plodovi kar najlepše razvijali. Paradiznike tudi sproti privezujemo na oporo in jim po potrebi dopolnjujemo, tako da bodo imeli

dovolj hrane za svojo rast. Po nekaterih vrstah že zorita česen in čebula, poletna solata je v teh dneh karseda priljubljena, saj je primerna ob katerikoli hrani in še zlasti v vročih poletnih dneh človek rad zaužije nekaj lahkega in svežega. Tudi rdeča pesa je že primerna za v lonec. Sproti jo redčimo, tako da bodo ostale imele več prostora, da se bodo lepo razvile. Postopoma tudi prekopavamo ali plitvo obdelamo tiste gredice, ki se praznijo, in nanje bomo posadili poletno ali jesensko po-

vrtnino. To je že primeren čas, da lahko sejemo tisto povrtino, ki jo bomo nato presejali. Pri tem mislimo še zlasti na razne rdeče radiče, solato endivijo, cikorijo, koromač ali jesensko in zimsko zelje, cvetačo, ohrovt in druge kapusnice. Na izpraznjene gredice lahko še vedno sadimo bučke, ki bodo seveda kasneje začele cveteti in roditi, zato pa bomo lahko pobirali bučke vse tja do prvih resnično mrzlih noči.

Prav vremenske razmere so razlog, da imamo v teh dneh veliko dela v vinogradih, kjer moramo redno oskrbovati trte, jih čistiti in jim odstranjevati predolge mladike ali tiste mladike, ki niso potrebne za rodni les. V tej fazi rasti moramo še zlasti skrbeti, da grozdje ne napade oidij. V primeru, da med enim in drugim škropljenjem proti peronospori preide več kot 10 ali 12 dni, je včasih potrebno, da vmes požveplamo. Tudi v sadovnjakih spremljamo razvoj in stanje rastlin, za hruške in jabolane je nevarnost škrlupa skorajda mimo, še vedno pa napadajo listje razne glivične bolezni in uši. Tudi v tem primeru bomo škropili, a le, če se napoveduje res prevelika škoda. Drugače res nima smisla uporabljati škropil, saj bodo jabolka ali druge sadje mogoče nekoliko gršega videza, a zaradi tega nič manj okusna.

UPAD PRODAJE NAFTNIH DERIVATOV

V SLOVENIJI KONEC "BENCINSKEGA TURIZMA"

Prodaja bencina v Sloveniji se je letos zmanjšala že za 14%. Razlogov je več, med najpomembnejšimi pa je gotovo višja cena bencina in drugih naftnih derivatov. Te cene so bile v preteklem maju realno za 27% višje od tistih pred enim letom. V prvem polletju je upadla tudi prodaja kurilnega olja, prodaja mazuta pa se je zmanjšala za polovico.

Janez Lotrič, novi predsednik uprave Petrola, poudarja, da so se razmere na trgu v primerjavi z lanskim letom zelo spremenile. "Zaradi cenovnih ukrepov v Italiji in zaradi omejevanja nakupov alkohola in tobaka za Avstrije v Sloveniji smo dočakali popoln zlom t.i. 'bencinskega turizma'. S povečevanjem davkov so se naspolh v Sloveniji zelo povišale cene naftnih derivatov, ki so sedaj višje kot na Hrvaškem, Madžarskem in na obmejnih območjih v Italiji. To je vplivalo na zmanjševanje nakupov, ki jih opravljajo tuji turisti, hkrati pa opazamo, da tudi prebivalci Slovenije zaradi realnega padca plač glede na cene manj kupujejo bencin. Ob tem moramo tudi upoštevati, da se je vozniki park v naši državi v precejšnji meri obnovil. Novi avtomobili porabijo bistveno manj goriva, kot je znašala poraba iz Zastavinega (avtomobilске tovarne v Srbiji) programa. Zaradi dviga cen v Sloveniji in

predpisov v sosednjih državah, ki tovarnjakom z velikimi zalogami goriva omejujejo vstop v našo državo, opazamo, da se tudi tuji avtoprevozniki preusmerjajo na nakup naftnih derivatov zunaj Slovenije. Ob tem pa so tudi omejitve hitrosti v novih cestno-prometnih predpisih vplivale na manjšo porabo bencina."

Kot je še opozoril Janez Lotrič, je naftna družba Petrol za Slovenijo prevelika, zaradi česar bo svojo dejavnost poskušala razširiti tudi v druge države, predvsem tiste, ki so nastale na območju nekdanje Jugoslavije.

NEGOTOVA USODA RAFINERIJE NAFTE V LENDAVI

Rafinerija nafte v Lendavi sedaj ne obratuje, domnevno zaradi rednega remonta strojev in opreme. Toda delavci se bojijo, da je to samo pretveza, saj bi lastnika - država in naftna družba Petrol - rafinerijo najraje zaprla. Vanjo samo vlagata, toda njena tehnologija je tako zastarela, da ne omogoča poslovanja z dobičkom. Za izboljšanje proizvodnje in poslovanja bi morala država v rafinerijo vložiti vsaj še 100 milijonov ameriških dolarjev, znatna sredstva pa bi morala zagotoviti tudi družba Petrol.

Po mnenju strokovnjakov rafinerija v Lendavi, ki je edi-

na v Sloveniji, tudi po morebitnih novih investicijah ne bi imela pogojev in možnosti na nadaljnja obratovanja. Po dokapitalizaciji bi eno delovno mesto v njej stalo nad 3 milijone ameriških dolarjev, kar pa je 60-krat več, kot stane v drugih evropskih državah.

Družba Petrol predlaga, da bi rafinerijo zaprli, delavce vseh je okoli 200 - pa bi preusmerili v zaposlitev pri novi dejavnosti. V Lendavi bi namreč zgradili večje skladišče naftnih derivatov, predvsem bencina, za potrebe državnih rezerv Slovenije.

M.

SLOVENSKA DRUŽBA VEČINSKI LASTNIK ČEŠKE TURISTIČNE ORGANIZACIJE

Družba Autocommerce v Ljubljani je postala večinski lastnik turistične in potovalne organizacije Globtour v Pragi. Le-ta je eden največjih organizatorjev turističnih potovanj na Češkem ter je pomembna zlasti pri usmerjanju čeških turistov na Jadran. Lani je na Jadran pripeljala več kot 50.000 Čehov, več kot 10.000 pa v druge države, predvsem v Grčijo, Turčijo in Italijo.

V Autocommerce poudarjajo, da je pridobitev večinskega deleža v omenjeni organizaciji v Pragi velik uspeh pri uresničevanju njihovih strateških projektov v turizmu. Slovensko lastništvo pa predvsem ponuja velike možnosti za bolj množične obiske čeških turistov v Sloveniji. (M.)

V NOVI GORICI VINSKI SEJEM?

Župan občine Nova Gorica Črtomir Špacapan je na nedavnem zasedanju mestnega sveta spet poudaril možnost, da bi v okviru Goriškega sejma začeli prirejati tudi vinski sejem. Predlog je utemeljil s podatkom, da v Vipavski dolini, na Krasu in v Goriških Brdih pridelajo več kot polovico vseh slovenskih vin, zaradi česar naj bi imeli moralno pravico, da jih javnosti oziroma domačemu in tujemu tržišču tudi predstavijo. Vinski sejem bi prirejali enkrat na vsaki dve leti na sejmišču v Kromberku. To prireditve bi organizirali skupaj z vinarji na Štajerskem, tako da bi izmenoma potekala v Novi Gorici in v Mariboru ali drugod na Štajerskem.

V Novi Gorici o možnosti vinskega sejma razmišljajo tudi zaradi tega, ker je sicer tradicionalni mednarodni vinski sejem v Ljubljani po mnenju mnogih že nekaj časa v krizi. Direktor Poslovne skupnosti za vinogradništvo in vinarstvo Slovenije Janez Vrečar je v pogovoru, ki je bil pred kratkim objavljen v nekem specializiranem časniku, poudaril, "da je Ljubljana vinsko zaspana. Zadnja leta se zdi, kot da ne živi več polno s tem svojim sejmom in si tako ogroža naslov mesta trte in vina. Ko se pripelješ po obvoznici, ni opaziti pravi ničesar, kar bi obiskovalca opozorjalo na mednarodni sejem vina. V tujih mestih, ki so celo manjša od Ljubljane, znajo goste dovolj vidno opozoriti na svoje sejme." (M.)

NTKB BO FINANCIRALA ISTRSKO TOVARNO

Nova Tržaška kreditna banka in tovarna kmetijskih strojev Labinprogres iz Labina sta pretekli teden podpisali pogodbo za dodelitev kreditne linije, namenjene proizvodnji motokultivatorjev za hrvaško tržišče. Posel za 10.250.000 mark bo omogočil istrskemu podjetju povečanje proizvodnje in ustvaritev kakih trideset novih delovnih mest. To bo pripomoglo k razvoju istrskega gospodarstva.

Financiranje, za dobo petih let, so uresnili z aktivnim sodelovanjem Istrske banke iz Pulja.

Pogodbo sta podpisala generalni direktor NTKB Gianluigi Baldassi in predsednik Labinprograsa Franko Miletić ob prisotnosti generalnega direktorja Istrske banke Maria Floričića in županov občin Labin in Svete Nedelje Marina Brkarića in Feruča Černjula. Prisotni so bili tudi predstavniki hrvaških ministrstev za finance in poljedelstvo.

Ob tej priložnosti je G. Baldassi izrazil prepričanje, da je ta operacija šele začetek plodnega sodelovanja, ki se bo še razvilo z zblizevanjem med Hrvaško in EZ, medtem ko je M. Floričić naglasil uspešnost dolgoletnega sodelovanja med Istrsko banko in tržaškim denarnim zavodom, ki se ponovno vrača na hrvaško tržišče. Odlični odnosi med obema bankama so jamstvo, da se bo sodelovanje nadaljevalo tudi v prihodnje.

Labinski župan Brkarić je podčrtal pričakovanje svoje občine, da bo mogoče podobno uresničiti tudi druge načrte življenjskega pomena za celo področje.

NA PRVENSTVU PRESENEČENJ FRANCOZI SVETOVNI PRVAKI!

ERIK DOLHAR

V nedeljo, 12. t.m., se je na stadionu St. Denis pri Parizu po 33 dneh končno zaključila najvažnejša športna prireditev leta.

Do nedelje je bila večina oči na svetu, pa ne samo športnikov (govori se o več milijardah gledalcev!), uprta na francoska travnata igrišča, kjer so se razni milijarderji podili za belo usnjeno žogo in jo skušali potisniti v nasprotnikovo mrežo. Svetovno prvenstvo pa ni samo to. Je tudi priložnost, da občudujemo najboljše nogometaše na svetu, čeprav se reprezentance nekaterih niso uspeli priboriti v sklepni del svetovnega prvenstva. Med temi je bila tudi Slovenija, ki pa je ostala doma v družbi drugih, veliko bolj tradicionalno močnih reprezentanc, od Švedske, Rusije, Češke, Poljske, Madžarske in Portugalske do Urugvaja.

V Franciji je prišlo do vrste presečenj, začeni z zmagovalci, sicer domačini, ki so na valu nacionalistično (a tudi mul-

lo pa je po izgubljenem finalu izjavil, da so vsi njegovi varovanci skupaj odločili, da Ronaldo mora igrati. Njihovim željam je seveda ugodil, med igralci pa je menda prišlo do medsebojnega trenja, ki se je nato na igrišču še kako odražalo v medli, prav nič brazilski igri. Končalo pa se je tako, kot vsi vemo...

Poleg tega največjega presečenja je v sklepnem delu prvenstva prišlo še do vrste drugih. Zanje so, v negativnem smislu, z nekvadratno igro poskrbele čisto vse reprezentance, z izjemo nekaterih posameznikov. Najprej so bile izločene enajsterice Španije, Anglije, Italije in Argentine. Za največji eksplot pa je nedvomno poskrbel Hrvaška, ki se ji je ob krstnem nastopu uspelo prebiti vse do tretjega mesta



Junak velikega finala, Francoz berberskega rodu Zinedine "Zizu" Zidane



Pokal, ki so ga k nebu dvignile roke zmagovalcev.

tietnično) obarvanega navdušenja v velikem finalu za svetovni naslov s svojim zdaj najljubšim igralcem, sinom severnoafriških berberskih priseljencev Zinedineom "Zizujem" Zidaneom (na sliki) na čelu premagali glavne favorite za končno zmago, svetovne prvake Brazilije, in si s tem prislužili milijardo lir na glavo! Zidane je h končni zmagi galskih petelinov prispeval nič manj kot s prvima dvema goloma z glavo v finalu. Zakaj pa so Karike igrate tako slabo? Tik pred nedeljskim finalom je v brazilskem taboru prišlo do prave srhljivke: fenomen Ronaldo se je počutil tako slabo, da so ga morali takoj odpeljati v bolnišnico, v slučajnicah pa se je prikazal tik pred začetkom finala, ko je njegov trener Zagallo že oddal postavbo ekipe, v katero ga seveda ni vključil. Zagal-

na svetu, kar doslej ni še uspelo nobeni tradicionalno močnejši reprezentanci. Poleg tega je bil njen izvrstni napadalec Davor Šuker najboljši strelac prvenstva, tako da bodo Hrvati ostali dvakrat zapisani v zgodovini svetovnega nogometa.

Nasvidenje čez štiri leta, ko bo sklepni del prvenstva prvič v dveh državah: na Japonskem in v Južni Koreji. Evropske reprezentance pa že čakajo prve kvalifikacijske tekme za nastop na evropskem prvenstvu čez dve leti, spet v dveh državah, v Belgiji in na Nizozemskem.

IZIDI ZADNIH TEKEM V FRANCJI, POLFINALNI TEKMI: Brazilija-Holandska 5-3 (po 11-m.) in Francija-Hrvaška 2-1. FINALE ZA 3. MESTO: Hrvaška-Holandska 2-1. FINALE ZA SVETOVNI NASLOV: Francija - Brazilija 3-0.



zamenjal Bojana Prašnikarja, ki se ni odrek delu v Maribor Teatanicu. Nogometna zveza Slovenije od selektorja namreč zahteva, da dela le z državno reprezentanco.

tekma za evropsko prvenstvo leta 2000 pa Slovenijo čaka 6. septembra v Atenah proti Grčiji.

Katanec je na trener-skem mestu zamenjal Bojana Prašnikarja, ki se ni odrek delu v Maribor Teatanicu. Nogometna zveza Slovenije od selektorja namreč zahteva, da dela le z državno reprezentanco.

KNJIGA MILOŠA STERGARJA IN ALDA RUPLA O GIMNASTIKI NA PRIMORSKEM 1945-53

Predsednik Gimnastične zveze Slovenije Matoh je Stergarju izročil priznanje mednarodne gimnastične zveze - imenovanje za dosmrtnega člana.

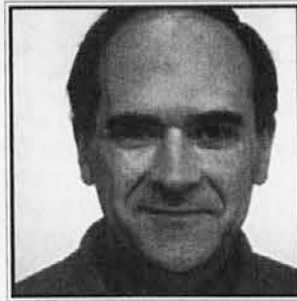
V zibelki zamejskega povojnega športa, Stadionu 1. maj pri Sv. Ivanu v Trstu, je ZSSDI v ponedeljek, 13. t.m., predstavilo knjigo Miloša Stergarja in Alda Rupla *Množična in športna gimnastika - fizikalna organiziranost na Primorskem 1945-1953*.



nost na Primorskem 1945-1953 (spodaj naslovna stran).

V uvodnem pozdravu je predsednik ZSSDI-ja Mario Sušteršič poudaril, da se je prav na Stadionu 1. maja vse začelo, zato mora ta "športni tempelj" ostati v slovenskih rokah. Sušteršič je kmalu dal besedo glavnemu protagonistu večera, Milošu Stergarju (na srednji sliki), in mu izročil darilo ZSSDI-ja, saj je pred nekaj dnevi, 10. julija, praznoval svoj 88. rojstni dan. Na prvi

pogled in ob poslušanju njegovega zanimivega obujanja spominov iz povojnega časa, ki je opisan v knjigi, mu prisotni ne bi prisodili tako častitljive starosti. Stergar je spregovoril o tem, kako je publikacija nastala, ter se spominjal povojnega dogajanja, zlasti masovnih športnih manifestacij na Stadionu, ki so takrat privabile kar 20.000 telovadcev iz vse Primorske. Strgar je do kominforma skrbel za tehnično izvedbo teh



ODBOJKA

USPEL ČETRTI SOKOLOV TURNIR "24 UR"

Orel, Ambrosijeva, Uršičeva in Vitezova s trenerjem Čačem v deželni vrsti.

V soboto, 11. julija, in dan kasneje je bil na igrišču Športnega društva Sokol v Nabrežini četrti turnir "24 ur odbojke", na katerem je sodelovalo dvanajst ekip, ki so preverile svoje fizične zmogljivosti v 24 urah.

Turnir je bil razdeljen na dva dela: organizatorji so izžrebali skupine po tri šesterke, ki so se prvih dvanajst ur pomerile med sabo. Ekipa, ki so v svoji skupini zasedle ista mesta, so se nato pomerile med sabo v polfinalnih in finalnih tekmah v naslednjih dvanajstih urah. Vsaka postava je v 24 urah odigrala štiri tekme po eno uro. V finalu je goriška selekcija Vala (Gregor Brisco, David Mucci, Aleš Plesničar, Barbara in Paola Uršič, Aleksija Ambrosi) premagala ekipo Planet, ki so jo sestavljali odbojkarji in odbojkarice iz Nabrežine in Ronk (Andrej Pertot, Karmen Brumat, Barbara Rossi, Pedro Boschini, Aleš Čej, Elisa Molassi) s 34-18.

Končna lestvica: 1. Val, 2. Planet, 3. Beach Team, 4. Astemio Team. Za najbolj originalno oblečeno ekipo je posebno nagrado prejela šesterka Gengis-Kan.

Že v soboto popoldne so udeleženci turnirja postavili šotore na travniku nad nabrežinskim odprtim igriščem, tako da so se lahko odpočili po tekmah in zbirali moči za nadaljnje nastope. Na koncu turnirja sta bila v Nabrežini nagrajevanje in družabnost, med katero so si obiskovalci na velikem ekranu lahko ogledali finale svetovnega nogometnega prvenstva. Končno je nastopil priznani ljubljanski ansambel Agropop, ki bi moral že nastopiti na zaključni slovesnosti nedavnih športnih iger 98.

Preselimo se na mladinsko področje. Mladi članici



FOTO KROMA

goriškega odbojarskega kluba Val Aleksija Ambrosi in Paola Uršič, ki sta nastopili tudi v Nabrežini, sta pred tem z žensko deželno reprezentanco Furlanije-Juljske krajine do 16. leta starosti sodelovali v Caorlah na prestižni Trofeji Alpe-Jadran. To je največja športna prireditev dežel z območja Alpe-Jadran, na kateri so nastopile mladinske postave Italije, Slovenije, Avstrije, Nemčije in Hrvaške. Odbojarska vrsta F-Jk se je v predtekmovanju pomerila z Madžarsko, Avstrijo in Nemčijo. Zmaga proti Hrvaški ji je omogočila vstop v polfinale, v katerem sta kapetan Ambrosijeva in sedma igralka Uršičeva žal izgubili proti kasnejšim zmagovalkam iz Tridentske-Južne Tirolske ter se tako uvrstili na končno četrto mesto.

Prav v Tridentu je bila nekaj dni kasneje Trofeja dežel za fante do šestnajstega leta in dekleta do štirinajstega leta starosti. Šlo je za najbolj množično mladinsko odbojarsko tekmovanje v Italiji. Uspešno je tekmovala ženska deželna vrsta F-Jk, ki jo trenira openski strokovnjak in trener

Slogašev prof. Mario Čač. Z uvrstitvijo na drugo mesto v svoji skupini in z zmago nad Piemontom v četrtfinalu z 2-1 si je namreč priborila pravico do nastopa v finalnem delu od prvega do četrtega mesta. V polfinalu so deželne reprezentantke izgubile proti zelo močni Emiliji Romagny, v tolažilnem finalu za tretje mesto pa so po ostrem boju tesno premagale Ligurijo (16-14 in 16-14) ter tako osvojile odlično bronasto kolajno.

V ekipi F-Jk je nastopala tudi Kontovelka Deborah Vitez, ki je s svoj o igro resnično ugodno presenetila. Čač je o njej dejal, da je bila sploh ena od odkritih turnirja.

Veliko manj uspešna je bila moška vrsta, v kateri je igral tudi Valovec Aljoša Orel. V svoji skupini je pristala na tretjem mestu, nakar je v četrtfinalu izgubila z Abruci z 2-0, tako da se je nato potegovala za uvrstitve od 13. do 16. mesta. Po glatkem porazu proti Apuliji je F-Jk tesno izgubila s Toskano in tako še eno mesto poslabšala lansko uvrstitev, saj je bila na koncu skromna šestnajsta.

ED

ATLETIKA / POGOVOR:
CLAUDIA COSLOVICH

ODLIČEN DRŽAVNI IN MEDNARODNI USPEH

Šestič zaporedoma
italijanska prvakinja v
metu kopja in izvrstna
2. v "Zlati ligi"

Tržaška Slovenka in bivša Borovka Claudia Coslovich je na sobotnem državnem atletskem prvenstvu v Rimu spet osvojila državni naslov v metu kopja. Zmagala je s solidnim metom 59,38 m, kar je precej manj od tega, kar zmora. Razkrila nam je, kako je do tega prišlo: "Kot običajno: že pred nastopom sem vedela, da bom zmagala, ker sem letos dejansko brez prave konkurence. Najbolj sem si želela, da bi vrgla dober met."



Ali si bila z dolžino
59,38 m zadovoljna?

"Če se ozrem na svoje zadnje nastope, da. Spoznala sem namreč, da dosegam vedno boljše rezultate. Na skritem sem upala, da bom vrgla kopje čez 60 metrov, a to ni bilo mogoče. Vseeno pa sem zadovoljna."

Claudia je nato v torek, 14. t.m., nastopila na Golden gala - mednarodnem prvenstvu v Rimu in zasedla odlično 2. mesto v metu kopja z izvrstno znamko 65,55 m. Za Italijo je to drugi najboljši rezultat vseh časov. Za zmagovalko - Nemko Damaske je Coslovicheva zaostala le za pol metra. Če bi Claudia metala tako daleč kopje tudi na evropskem prvenstvu, ki bo avgusta v Budimpešti, bi nedvomno osvojila kako medaljo. Upajmo, da se je tako brhko dekle s Piščancev nad Rojanom pri Trstu dokončno prebilo v svetovno atletsko elito.

ED

DALJE STRAN 16

15

ČETRTEK
16. JULIJA
1998

ŠPORT

ŠPORTNO-RITMIČNA
GIMNASTIKAPRIZNANJE ZA
KARIN MEZGEC
(BOR)

Na prireditvi *Trieste Sport Show* so v četrtek, 9. t.m., sodelovale tudi Borove športnice, med katerimi je bila tudi Karin Mezgec. Pred kratkim je bila v San Vitu pri Tilmentu na nagrajevanju najbolj uspe-



šnih društev in tekmovalcev, ki so se letos posebno odlikovali v raznih državnih gimnastičnih prvenstvih. Med številnimi prisotnimi telovadci in predstavniki društev je posebno priznanje prejelo njeno matično športno združenje Bor, za drugo mesto v vaji z obročem in tretje v vaji z žogo pa je Karin prejela posebno nagrado.

ROLKANJE

MLADINA TRETJA

Kriško športno društvo Mladina je spet doseglo velik uspeh. Križani so namreč v nedeljo, 12. t.m., nastopili na četrti preizkušnji Italijanskega Pokala v Casteltesinu pri Tridentu in zasedli 3. mesto na društveni lestvici tekme v reber v klasični tehniki oz. korakih. Uvrstitve Mladininih rolkarjev v posameznih kategorijah: med mlajšimi deklicami je zmagala Ana Košuta, 3. pa je bila Veronika Bogatec. Tudi kadetinja Mateja Paulina je zmagala v svoji kategoriji, prav tako kot naraščajnica Mateja Bogatec, ki je tekmovala na 5 km. Pri kadetih je bil najboljši Mladinin rolkar Lorenzo Schirra, 3. je bil Eros Sullini, 4. pa Aleksander Tretjak. Naraščajnik Jara Košuta je bil 9., mladinec Aljoša Paulina pa 7. V kategoriji Master 1 je spet zmagal Mladinin predstavnik Guido Masiero, v razredu Master 2 pa je bil Enzo Cossaro 3.

NAMIZNI TENIS

KONEC DOLGE
KRASOVE SEZONE

Z nastopom na državnem prvenstvu 4. kategorije so se konec junija končno zaključili letošnji napor pingpongšev z goriškega Krasa. Tekmovanje je bilo v Norciji pri Spoletu in so se ga udeležili Krasovci: Edi Bole in Bojan Simoneta ter Roberta Ridolfi, Martina Tretjak ter Martina Zavadlal. Osvojili so bron v mešanih dvojicah (Bole/Zavadlal) in pri ženskah posamezno (Martina Tretjak), pri ženskih dvojicah (Zavadlal/Tretjak) pa solidno 5. mesto. Prvenstvo se je zaključilo nad pričakovanji, tako da so bili pri Krasu zadovoljni s prikazano igro vseh nastopajočih.

Zaradi preobilice gradiva bomo nekatere prispevke objavili prihodnjič. **Bralcem se opravičujemo.** / URED.

KANDIDATURA TREH DEŽEL ZA IGRE BREZ MEJA (1)

PREDSTAVITEV PRIPRAV
SLOVENIJE ZA
ZIMSKE OLIMPIJSKE
IGRE LETA 2006

"Letos spomladi sta slovenska vlada in Gorenjska interesna skupnost občin sprejeli potrebne sklepe in tudi finančne sporazume, ki omogočajo dejavno vključitev naše strani v skupno kandidacijo. Tudi če ne uspe, jo moramo čim bolj izkoristiti za promocijo naše države," je na tiskovni konferenci v Ljubljani na začetku meseca dejal predsednik slovenskega Nacionalnega organizacijskega komiteja za kandidacijo treh dežel Ernest Petrič.

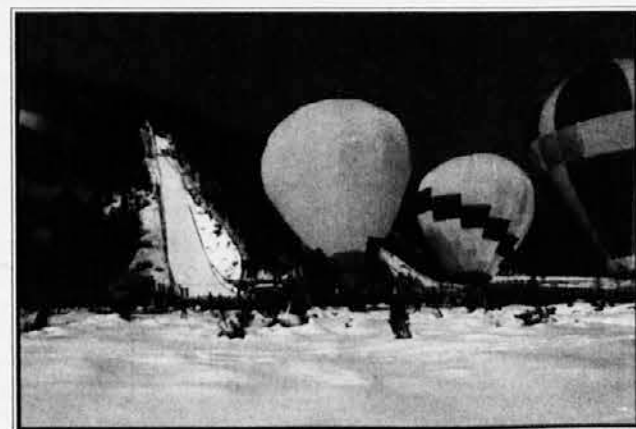
Stoenajstčlanski izvršni odbor Mednarodnega olimpijskega komiteja (IO MOK) bo o prireditelju iger leta 2006 odločil 19. junija 1999 na 108. rednem zasedanju v Seulu. Poleg Celovca, ki je nosilec kandidature treh dežel, imata največ možnosti italijanski kandidat - Turin in švicarski Sion. Ostali kandidati so Helsinki, Poprad (Slovaška) in poljsko središče smučarskih skokov Zakopane. Vsi kandidati morajo do 1. septembra oddati obsežne dosjeje, v katerih bodo predstavili vse podrobnosti za izvedbo iger, od finančnih do infrastrukture. "Dosje, ki ga osemnajst projektnih skupin oblikuje od letošnjega marca, je vsebinsko že pripravljen. Čaka nas le še oblikovanje in avgusta tiskanje," je dejal generalni sekretar slovenskega organizacijskega komiteja za kandidacijo treh dežel Vojteh Budinek.

Oktobra bo prizorišča v Sloveniji, Italiji in Avstriji obiskala posebna komisija MOK, ki ji bo načeloval Japonec Chiharu Igaja, ki je na zimskih olimpijskih igrah leta 1965 v Cortini d'Ampezzo osvojil srebro v slalomu. Ta komisija bo imela ključno vlogo pri izdelavi poročila, na podlagi katerega se bodo ob drugih merilih prihodnje leto junija odločali člani IO MOK. Kandidaturo treh dežel podpirajo tudi nekateri slovenski funkcionarji, med njimi Tjaša Andrej Prosenc, ki je članica IO Olimpijskega komiteja Slovenije (OKS) in članica predsedstva arbitražne komisije MOK. Ta komisija bo imela konec maja prihodnje leto osmo zasedanje na Bledu, kjer bo mogoče nekatere člane MOK še zadnjič opozoriti na prednosti kandidature treh dežel.

Na sliki zgoraj: stičišče treh meja na Peči

PODPORA SLOVENIJE
IN FINANČNO BREME
ZA ZIMSKE OLIMPIJSKE
IGRE LETA 2006

V Sloveniji je bilo precej kritičnih pripomb glede slovenske udeležbe pri kandidaturi. "Zdaj ni čas, da bi, kar je za Slovenijo značilno, ugotavljali, kaj je v tem projektu slabega, marveč moramo postoriti kar največ za uspešno kandidacijo. Vsako slovensko oklevanje bi sprožilo tudi resne zunanje politične zaplete z obema sosednjima državama," je ocenil Petrič, državni sekretar v ministrstvu za zunanje zadeve. Ljubljanska županja Vika Potočnik je obljubila pomoč mestne občine, ki bo, poleg lesenic, tudi eno izmed hokejskih prizorišč iger. "Slovinci še nikoli nismo bili tako blizu organizacije iger. Potrebno pa je poudariti, da že sama kandidatura predstavlja veliko za promocijo naše države." Župan Kranjske Gore Jože Kotnik je dejal, da so olimpijske igre za gorenjske občine predvsem gospodarski projekt, zato niso pomisljali, če je potrebna njihova deležba. V občini Kranjska Gora bodo smučarski skoki in alpsko smučanje (Podkoren). Prav za obnovo teh prizorišč bo potrebno zagotoviti največ denarja: za Planico 1,128 milijarde tolarjev (na sliki spodaj zastarela Bloudkova velikanka), za obnovo kranjskogorskih žičnic, naprav za umetno zasneževanje in razširitev podkorenskih prog pa 658 milijonov tolarjev.



Predsednik OKS Janez Kocijančič je poudaril, da osrednja slovenska športna organizacija podpira kandidacijo treh dežel na stičišču romanskih, germanskih in slovenskih narodov. Poudaril pa je, da je to zelo tvegano "podjetje" in po denarnem vložku dru-

go ali tretje v slovenski zgodovini; dražja je le izgradnja slovenskih avtocest. "Šport je pomemben tudi za predstavitev države v svetu. Za Hrvaško je, denimo, pred svetovnim prvenstvom v nogometu, slišalo približno 7% prebivalcev sveta, če pa bi se njihova reprezentanca uvrstila v finale, bi to število naraslo na 27%," je pomembno razsežnost športa nazorno predstavljal Kocijančič.

Potrebno pa bo pripraviti in zagotoviti tudi slovenski športni uspeh na olimpijskih igrah leta 2006. V slabih desetih letih bodo morali trenerji vzgojiti in v svetovni vrh pripeljati novo generacijo vrhunskih športnikov, kar pa bo - glede na sedanje stanje v alpskem smučanju in smučarskih skokih, ki sta bili v zadnjih dvajsetih letih paradni disciplini slovenskega zimskega športa - težavna naloga. Predvsem je pereče pomankanje poligonov za vadbo. Državni sekretar v slovenskem ministrstvu za šolstvo in šport Janko Strel je dejal, da so v okviru nacionalnega programa in zakona o športu ter drugih aktih zagotovljena sredstva, da bi zapolnili tudi te vrzeli.

Kljub temu pa bo uresničevanje nalog težko. Vlada je 2. julija sprejela predlog zakona o najetju posojila pri Skladu Sveta Evrope za socialni razvoj za izvedbo projekta investiranja v šolski prostor in opremo republike Slovenije. Ta t.i. "pariški sporazum" vključuje tudi sredstva za izgradnjo večnamenske Univerzitetne športne dvorane v Ljubljani in je zahteval številna medkoalijska usklajevanja, vlada pa je zakon obravnavala štirikrat. Odbor državnega zbora za kulturo, šolstvo in šport ga je pripravil za odločanje po hitrem postopku na izredni seji državnega zbora, o Univerzitetni športni dvorani pa bo odločala vlada ob sprejemanju proračuna za leto 2000 po predhodnem ponovnem preverjanju upravičenosti naložbe.

Slovenska vlada je sprejela tudi finančno obveznost, da bo zagotovila 128 milijonov

tolarjev kot vložek v skupno kandidacijo za igre treh dežel, od katerih bo sama zagotovila 70%, ostalo pa Gorenjska interesna skupnost in partnerji. V ta postopek je bilo vključenih 15 članov vlade in devet ministrstev.

ED / DALJE

TURISTIČNA PONUDBA IN ŠE KAJ

PRI VIDMARJEVIH
NA SINJEM VRHU

Na Sinjem vrhu na Gori nad Vipavsko dolino stoji turistična kmetija, katere sloves je segel tudi v naše kraje. Pred leti je mladi Hieronim Vidmar začel s samosvojo ponudbo na Gori, od koder je posebno ob lepem vremenu nebeško lep razgled na Jadransko morje, Kras, Furlanijo in predvsem na zeleni slovenski eden, Vipavsko dolino.



Iz domače kmetijske hiše je Hieronim v nekaj letih skupaj z ženo in otroki (na fotografiji manjka hčerka, ki je bila na dan fotografiranja na ključnem šolskem izletu) uredil pravi kompleks zgradb, ki jih sedaj poznamo bolj pod imenom Sinji vrh kot pa pod pravim nazivom Turistična kmetija Hieronima Vidmarja.

Hieronim se je že na samem začetku z družino odločil, da svojim miru in lepe narave željnemu gostom ponudi poleg sodobno urejenih sob tudi domačo hrano, predvsem pa tak počitek, ki si ga vsakdo lahko zapomni, saj je za njegovo kmetijo značilno, da na njej res vladata mir in spoštovanje do počitka gostov, ki prihajajo sicer res z vsega Slovenije, neredko pa boste na Sinjem vrhu videli tudi avtomobile iz Italije, Hrvaške, Avstrije in od drugod. Hieronimova domačija je znana tudi po tem, da na njej vsako leto prirejajo sedaj že

odmevno slikarsko delavnico, ki nosi naslov Slovenija odprta za umetnost in katere idejni vodja je goriški slikar Klavdij Tuta (na sliki spodaj). Na Sinjem vrhu se tako vsako leto poleti zbirajo likovniki z vsega sveta, ki ob koncu deset dni trajajoče likovne delavnice pustijo domačiji vsak po eno umetniško delo. Tako na Vidmarjevi domačiji iz leta v leto raste zbirka likovnih umetnin, ki je svojevrstna

no bogastvo in nekako dopolnjuje etnološko zbirko starega kmečkega orodja, katere je zbral mladi gospodar s svojo družino in je na kmetiji tudi na ogled.

Prav gotovo gre za samosvojo, predvsem pa sodobno in času primerno gostinsko ponudbo, ki se ne zauzavlja pri prodajanju pijače in jedače, ampak skuša gostu nuditi še kaj več. Če vas bo pot kdaj zanesla na Goro, od koder boste imeli čudovit pogled na Deželo, kot Gorjani pravijo Vipavski dolini, se boste zagotovo ustavili tudi na Sinjem vrhu, kjer boste poleg čudovitega razgleda in dobre hrane ter nevsiljivega gostoljubja Hieronima in njegove družine lahko v miru videli tudi pričevanja sodobnih umetnikov, ki jih je na Goro pripeljala samo ena želja: naslikati lepo. Kot boste sami ugotovili, se to na Sinjem vrhu zares da.